

SISTEMUL de PARTID - II -

1928 - 1929 - 1930 - 1931

SISTEMUL de PARTID - II -.....	1
1928 - 1929 - 1930 - 1931.....	1
Ricoeur/ Pentru Motto :.....	6
▫ Subiectivitatea istoricului.....	6
-----	6
Guvern Maniu. Legislatura I.Sesiunea I.1928/1929.....	6
-----	6
A.) .Enescu , Viața politică a României sub Ferdinand I " ,1938.....	6
▫ Reversul popularității partidelor : clientelismul.....	7
B.)Congresul PNȚ ; Moțiunea. Alba Iulia, martie 1928.....	7
1) L.D. Cîteva concluzii ,la primă vedere, despre spectrul politic al României.....	7
2) D.Bogos (PNȚ) , Discurs la mesaj, 18 ian.'29.....	8
▫ Partidele politice în Basarabia.....	8
3.) dr. N.Lupu (PT) , Discurs la mesaj, 29 dec. '28.....	9
▫ Țărănismul și partidele.....	9
4) N.Iorga, Discurs la mesaj, 29 dec. 1928.....	9
▫Rotativa guvernamentală	9
▫ PNL.....	10
▫ Popularitatea	10
▫ PNȚ.....	10
5) I.Fluerăș, Discurs la mesaj, 18 ian.'28.....	10
▫ PSD ,Mișcarea social democrată.....	11
▫Chestiunea țărănească.....	11
▫ Recurs istoric : social-democrația română.....	11
▫ PSD / PNR .Revoluția din 1918	11
▫ 1918. PNR - PSD.....	11
▫ PNR - PNL,1918.....	11
▫ PNȚ.....	12
▫ PSD.....	12
6.) V.Toncescu (raportor la mesaj) , Discurs final la dezbateri mesaj , 28 ian.'29.....	12
▫ Unanimitatea partidelor.....	12
▫ Goga - Ardealul - Vechiul Regat.....	12
▫ Politica economică a PNL: <Prin noi înșine ! > (p. 587-588).....	12
▫ Politica PNL față de capitalul străin.....	13
▫ PNȚ : < Porți deschise!>.....	13
▫ PNL și democrația.....	13
▫ PNȚ, adevăratul partid "liberal ".....	13
▫ PNȚ	13
-----	13
Guvern Maniu. Legislatura I.Sesiunea II. 1929/1930.....	14
-----	14
7) Viorel V.Tilea (PNȚ,Cluj, chemărist), discurs la mesaj, 28 nov.'29.....	14
▫ Absența calculată a opoziției (Vezi pe larg la PNL).....	14
▫ Ideea Rotativei guvernamentale.....	14
8) Virgil Madgearu (ministr.Finanțe), răspuns la Interpelare,12 dec.'29.....	14
▫ Creditul Rural Românesc(PNȚ) (cu capital străin).....	14
▫ Comunicatul PNL/ Vinovăția/Amenințările /.....	15
9) Iuliu Maniu (prim ministru): Guvernarea.(deoseberi PNL- PNȚ;sucesiunea).....	15
▫ Politica agrară PNL (Vezi pe larg, la PNL sau la Guvern).....	15
▫Declarația PNL.....	15
▫Dictatura liberală.....	15
▫ Nelegitimitatea declarației PNL.....	16
▫Legitimitatea PNȚ (Vezi pe larg la Guvern).....	16
▫Răzvrătirea PNL	16
▫ Rotativa ? : Iorga!.....	16

10) N.Polizu-Micșunești (PNȚ, deputat Dorohoi), discurs la mesaj, 13dec.'29.....	16
▫ Atacul minorităților. (vezi pe larg la Statutul minorităților).....	16
▫ PNȚ-PSD (vezi pe larg la PSD).....	16
▫ Denunțarea cartelului electoral PNȚ-PSD.....	17
▫ PND-lorga. (vezi pe larg la PND).....	17
▫ PȚ-Lupu (vezi pe larg la PȚ).....	17
▫ Democratismul PNȚ (vezi pe larg la PNȚ).....	17
11) M.D.Ralea, (PNȚ, deputat Fălciu), discurs la mesaj, 16 dec.'29.....	17
▫ PNL.....	17
▫ Dușmanii democrației. (vezi la Doctrine).....	17
▫ Partidul Poporului - Averescu : "tirania" (vezi pe larg la PP).....	17
▫ Liga "Vlad Țepeș" - Filipescu.....	18
▫ PNȚ : "Zuruck" la program !.....	18
12) Lotar Rădăceanu (PSD), discurs la mesaj, 16 dec.'29.....	18
▫ Sistemul de partide.....	18
13) N.lorga (PND,deputat Brăila; supleant la Dolj;), discurs la mesaj, 9 dec.'29.....	19
▫ Guvern-partide- opoziție.....	19
▫ Partidele și Legea electorală.....	19
▫ PNȚ " Dvs.înși-vă ați fost siliți să apropiați două partide a căror origine era deosebită, al căror crez nu a fost totdeauna același, ci au avut și lupte între dînsele,.....	20
▫ Dictatură.....	20
▫ "Dictatura" de partid.....	20
14.) Teodor Fischer (Club parlamentar evreesc), discurs la mesaj, 17dec.'29.....	21
▫ Clubul parlamentar evreesc.....	21
▫ Uniunea Evreilor Români.....	21
15) Mihail Ghelmegeanu (PNȚ, raportor la Răsuns la mesaj, deputat Ismail).....	21
▫ Tradiție parlamentară.....	22
▫ PSD (vezi la PSD).....	22
▫ lorga	22
▫ Pamfil Șeicaru	22
▫ PNL.....	22
▫ Sistem de partid	23
▫ PNȚ.....	23
▫ PNL și Burghezia românească.....	23
▫ PNȚ: industrie	24
16) Din istoria țărănismului.....	24
16.a) "Tragedia țărănismului ".....	24
"țărănistul" / mai'30.....	24
▫ Retro :începuturile PȚ (vezi pe larg și context la PNȚ).....	24
▫ Fuziunea PNȚ: ardeleni/ regățeni.....	24
▫ PNȚ- în opoziție / la guvenare.....	25
▫ Constantin Stere.....	25
▫ Takiștii și ardelenii.....	25
▫ Țărănismul.....	25
16 b)N.N.Matheescu , " Stere- Profesorul țărănismului" ,"Grigore Iunian".....	26
▫ Abandonările lui Mihalache	26
16.c) Pan Halippa, "Partidul Național Țărănesc din Basarabia" ,1936.....	26
▫ Integrarea Basarabiei în viața politică românească.....	26
16.d) Teofil Sauciu-Săveanu, "Național-țărănismul Bucovinei",1936.....	27
▫ În Bucovina,.....	27
▫ Bucovunenii în PNȚ.....	27
-----	27
Restaurația : 8 iunie 1930.....	27
-----	27
17) Restaurația : 8 iunie'30.....	28
▫ Camera.....Vezi pe larg context, desfășurare, opinii, la Monarhie).....	28
▫ Camera.....	28
▫ Comisia Legislativă.....	28
▫ Cameră.....	28
lorga / 8 iun.'30 /	28
▫ Retro 1926.....	28

▫ Legile Restaurației.....	29
▫ Adunarea Națională :proclamarea Regelui Carol II.....	29
Dr.N.Lupu (PȚ) :.....	30
▫ Retro 1866, 1926 [----- / 8 iunie'30.....	30
▫ Votarea legii.....	31
Printul Carol >> Regele Carol II.....	32
Discursul regelui Carol.....	32
▫ Exilul , adversarii.....	32
18) Printul Carol s-a întors.Demisia guvernului Maniu . 6 - 7 iunie ' 30.....	32
▫ PNL.....	32
19 a) Scindarea PNL,pe criteriul adeziunii la regele Carol II.....	33
▫ Ședința C.C. Ex.al PNL : poziția față de Restaurație, 9 iun.'30.....	33
▫Comunicat și Apel PNL- Gh.Brătianu.....	33
▫Revenirea guvernului Maniu, 14 iunie'30.....	33
▫ Gh.Brătianu, proclamat șef al PNL , duminică, 17?iun.'30.....	33
19.b) Gh.Tătărăscu ,Mărturii pentru istorie,.....	33
▫ Starea partidelor	34
▫ Deteriorarea regimului democrat (p.115-122).....	34
▫ Permanentizarea guvernării prin partide.....	35
▫ Partidul dictaturii.....	35
▫Criza partidelor= criza sufragiului universal = criza democrației	35
▫ Necesitatea partidelor	35
-----	36
Guvern GGMironescu.Legislatura I-PNȚ.Sesiunea III, 1930/'31.....	36
-----	36
20) Regele Carol, Mesajul Regal, 15 nov.'30.....	36
▫ Apel la cooperare.....	36
21) Nicolae Iorga, Intervenție, 18 nov.'30.....	36
▫ Intențiile MSR Carol	36
▫Datoria partidelor, a Parlamentului, a Guvernului	37
22) IGH.Duca (PNL-1) , Declarație la Mesaj, 18 nov.'30.....	37
▫ Revenirea în Parlament: Omagiu Coroanei. (vezi pe larg la PNL).....	37
▫ Guvernul GGMironescu.....	37
23) Gh.Brătianu (PNL -2 georgist) , Declarație, 18nov.'30.....	38
24) Virgil Solomon (PNȚ, ardelean, medic , deputat Odorhei) , 29 nov.'30.....	38
▫ Partidele și Carol II.....	38
▫ Minoritățile . (vezi pe larg la fiecare Minoritate).....	38
▫ PNL-1.....	39
▫ PP-Averescu.....	39
25).I.Nicolau (PNȚ-tineret,deputat de Bacău, avocat), discurs la mesaj, 3 dec.'30.....	39
▫ Maghiari.....	39
▫ Evrei.....	40
▫ Iorga.....	40
▫ PSD.....	40
▫ Partidul Poporului.....	40
▫ PNL -PNȚ.....	41
▫ PNL - "mișcarea georgistă".....	41
▫ PȚ-dr Lupu.....	41
▫ "Sfatul parlamentar basarabean".....	41
26) Gh.Brătianu (PNL-georgist deputat Iași), 5 dec.'30.....	42
▫ Mesajul Regal,Răspunsul la mesaj.....	42
▫ Partidele politice.....	42
▫ "Moștenirea" PNL-Vintilă Brătianu.....	42
▫ Doctrină agrarian-țărănistă.....	42
▫ Monarhia.....	42
Agricultura	43
Capitalul străin.....	43
▫ Rolul PNL -georgist.....	43
27) Nicolae Iorga (PND) ,discurs la mesaj, 5 dec.'30.....	43
▫ Parlamentarism.Parlamentari.Atmosferă.....	43
▫ PNȚ.....	44

▫ Pedagogie politică : pesimism / optimism.....	44
▫ Solidaritate >concordie > consens > guvern de concentrare ?.....	44
▫ Partidele.....	45
▫ Retro : fuziunea PND - PNR	45
Retro PTJ (vezi pe larg la PNȚ).....	45
PNȚ.....	46
▫ Solidaritate >concordie > tranșee > guvern de concentrare regală?.....	46
28) M.D.Ralea (PNȚ) , discurs la mesaj , 8 dec.'30.....	46
▫ Dinamica sistemului departide.....	46
▫ PNL-1 -Vintilă Brătianu.....	46
▫ P.P.-Averescu.....	47
▫ PSD.....	47
Sistemul de partide ;criza partidelor ?.....	47
▫ Obiecțiile contra partidelor.....	48
▫ Necesitatea partidelor.....	49
▫ Opinia publică > Politica iberică > Țapul ispășitor.....	49
▫ Politica iberică -continuă -.....	50
Guvern de personalități. (vezi pe larg la Guverne).....	50
▫ Personalitățile și politica [...].....	50
Guvern de mână forte. (vezi pe larg la Guvern).....	50
Regimul de dictatură. (vezi pe larg la Guvern).....	51
Regim democratic. (vezi pe larg la Guverne).....	51
▫ Întărirea partidelor	51
29) Costache Leanca (Sfat parlamentar basarabean-sterist, deputatBălți), 8 dec.'30.....	51
▫ Parlamentarism.....	52
▫ PNȚ - Sfatul basarabean.....	52
▫ Criza partidelor politice.....	52
▫ Regimul PNȚ.....	52
▫ Sfatul parlamentar basarabean.....	52
30) Constantin Stere (Sfat parlamentar basarabean,deputat Cetatea Albă),.....	53
▫ Colaborarea politică.....	53
▫ Guvern.....	53
31) dr.Nicolae Lupu (PTJ), discurs la mesaj, 12 dec.'30.....	54
▫ Majoritatea PNȚ.....	54
▫ Guvernul PNȚ.....	54
▫ Dr.Lupu	54
▫ Carol II.....	55
▫ Regim PNȚ.....	55
▫ Criza politică	55
▫ Sistemul de partide.....	55
32) A.C.Cuza (LANC, deputat de Roman, alegeri parțiale) ,.....	56
▫ L.A.N.C. în sistemul de partide. (Vezi pe larg și context la LANC).....	56
▫ Doctrina LANC. (Vezi sistematizat la Doctrină).....	56
▫ Jidanii și partidele politice.....	57
▫ Doctrina cuzistă : a)adevăru.....	57
▫ Doctrina cuzistă : b) logica imanentă	57
▫ Curente de opinie : PP, PNȚ, PNL.....	58
▫ LANC : c) Partidele politice.....	59
33) A.C.Cuza (LANC), continuarea discursului la mesaj, 15 dec.'30.....	59
▫ Sinteza și teza.....	59
V .Problema politică și partidele.....	60
▫ Memoriul LANC, 20 sept.'30.....	60
[Criza regimului].....	60
[Criza constituțională].....	60
[Criza sistemului partidist].....	61
[Averescu despre PNL].....	62
[Tătărescu despre criza partidelor].....	62
[Criza regionalismelor].....	62
[Ștefan Ciobanu despre Basarabia].....	63
[Formule de guvernare] (Vezi pe larg la LANC sau Guvern).....	63
[Guvern constituțional : numit de Rege].....	64

[Contraargumentele partidelor].....	64
[Concluzie: înlăturarea partidelor].....	65
LANC Vezi pe larg la LANC).....	66
[Finalul Memoriului].....	66
▣ Opoziția partidistă - culise.....	66
▣ Succesiunea la guvernare	67
[Regele:guvern de capacități!].....	67
34) C.Gongopol (ziarist independent) , discurs la mesaj, 15 dec.'30.....	68
▣ ACCuza / curentul antisemit . (Vezi pe larg și context la Presă).....	68
▣ Criza partidelor = eclipsa personalităților.....	68
▣ Monarhia.....	69
▣ Regimul PNȚ.....	69
▣ Popularitatea. PNȚ.....	70
35) Fișe LD: a) b), c), d) e) f).....	70
35b) Ioan Russu Ardeleanu : Iuliu Maniu.....	70
▣ În opoziție.....	71
▣ La putere.....	71
35 d) Alex.Topliceanu : IGHDuca [la 50 de ani] , aug.'30.....	71
▣ Formație politică.....	71
▣ Experiență politică.....	71
35 e) Al.Topliceanu , "Regele și șefii de partid" , 5 dec.'30.....	71
35f) Victor Slăvescu : Vintilă Brătianu , 23 dec.'30.....	72
▣ Omagiul Camerei.....	72
36) IGDuca , președinte PNL, 30/ 31 dec.'30.....	72
37) Jean .Th.Florescu (PNL-1, gruparea "Omul liber", deputat Ilfov) , 19 ian.'31.....	73
▣ "Omul Liber".....	73
▣ "Omul Liber" și Regele Carol II.....	73
38) Congres general extraordinar PNL,IGDuca -președinte, 22 febr.'31.....	73
C.Angelescu / 22 febr.'31.....	73
▣ IG Duca.....	73
▣ Crez politic.....	74
▣ Asumarea guvernării	74
▣ Asumarea guvernării PNL.....	74
39) "Cazul Argetoianu " -excluderea din PNL-1 - dec.' 30.....	74
P.[arlamentul R.[omânesc / 5 dec.'30.....	74
▣ Retro: Argetoianu în PNL.....	74
▣ Argetoianu: "Ceasul" lui politic	75
▣ Guvern de personalități ?.....	75
▣ Guvernare prin partide !.....	75
▣ Previziuni : eșecul C.Argetoianu.....	75
40.) Ilie Moscovici, [Antologia de lucru L.D. Mișcarea Socială].....	75
▣ Partidele și Restaurația.....	75
▣ Iorga : eșecul cruciadiei antipartidice.....	76
▣ Pulverizarea , descompunerea partidelor	76
▣ Muncitorimea și partidele	77
41.) C.Enescu , Viața politică a României sub Ferdinand I " ,1938.....	77
▣ Reversul popularității partidelor : clientelismul.....	77
42.) Guvernul Iorga, "Proclamația către țară " ,19 apr. 1931.....	77
43.) Constantin Argetoianu,.....	77
▣ PND.Iorga.....	78
▣ Partidul Național .Orgoliul șefiei : Iorga, Maniu.....	78
▣ Lupta pentru " ciolan" + "Chestiunea Carol.....	79
▣ Argetoianu.Amibiții , interese, frustrări , răz bunare	79
▣ FUZIUNEA .PN + PȚ.....	80
▣ Părăsirea Iorga, Argetoianu	80
▣ Argetoianu-Iorga	80
(* Notă C.A.:Din nefericire a revenit asupra acestei hotărâri în 1931!).....	81
▣ PNL, I.Brătianu - Argetoianu.....	81
44.) Nicolae Iorga, " România contemporană dela 1904 la 1930. SUPT TREI REGI, ..	82
▣ Pionii lui Carol : Titulescu , Argetoianu	82
▣ Iorga - automotivație antipartidism	82

45.) N.Iorga, DOI ANI DE RESTAURAȚIE.Ce a fost Ce am vrut Ce am putut.....	83
▫ Carol - Nae Ionescu - Argetoianu- VladȚepeș !.....	83
▫Carol -Titulescu -Vaida.....	83
46) N.Iorga, DOI ANI DE RESTAURAȚIE.Ce a fost Ce am vrut Ce am putut.....	83
▫ Carol - Nae Ionescu - Argetoianu- VladȚepeș !.....	84
▫Carol -Titulescu -Vaida.....	84
Căderea guvernului Iorga-Argetoianu . (p.124-125).....	84
47.) Nae Ionescu,"Între ziaristică și filosofie" Texte publicate în "Cuvîntul",.....	84
▫ Autodefiniri : Maurras + Mussolini + Sorel + Lenin ?.....	85
▫ Autodefiniri : naționalist.....	85
"Prieteni regimului de partide ".....	86
48.) Mircea Vulcănescu , "Nae Ionescu așa cum l-am cunoscut".....	86
* Notă . Nae Ionescu -"carlist".....	86
* Notă .Nae Ionescu -"eminentă cenușie".....	87
49.) A.P.Samson, "Memoriile unui gazetar",1927-1937,.....	87
▫ Căderea lui Maniu	87
▫ Căderea Iorga.....	87
▫ Aducerea lui Vaida (p.236-237).....	87

Vezi fișierul următor : Guvernarea Iorga-Argetoianu

Ricoeur/ Pentru Motto :

▫ Subiectivitatea istoricului

**Se așteaptă de la istoric o anumită calitate a subiectivității sale,(nu una oarecare !)
ci care să corespundă obiectivității care se așteaptă de la Istorie.**

Este vorba de o subiectivitate implicată .

**Pentru că ,în meseria de istoric , există o subiectivitate bună sau o subiectivitate rea
" [...] sub titlul de subiectivitate așteptăm ceva mai grav decât subiectivitatea cea bună
a istoricului ;așteptăm ca istoria să fie o istorie a oamenilor și ca această istorie
a oamenilor să ajute pe cititor, instruit de Istoria istoricilor,**

să clădească o subiectivitate de rang înalt,

subiectivitatea nu numai a mea însumi ,ci aceea a omului.

"Dar această trecere de la "eu însumi" la "umanitate " este filozofică,

este o subiectivitate gândită , și privește atât pe istoric ,

**cât și pe cititorul de istorie ,în care se desăvârșește orice carte, orice operă,
pe riscurile și pericolele sale.**

**Traseul este următorul : " de la obiectivitatea istoriei la subiectivitatea istoricului ;
de la una și de la cealaltă către subiectivitatea filozofică ." (p.32)**

Guvern Maniu. Legislatura I.Sesiunea I.1928/1929

A.) .Enescu , Viața politică a României sub Ferdinand I " ,1938

[Enciclopedia României ,Vol. I ,] (p.939-942)

[LD: "chestia Carol" - punct de reper, cauză , consecință , a crizei partidelor politice ?]

Moartea Ferdinand, Ionel Brătianu = criza sistemului

Înlăturarea **Principelui Carol** de la succesiune ,

urmată de moartea regelui **Ferdinand (20 iul.1927),**

dădea PNL impresia că va guverna multă vreme țara.

Un singur lucru nu prevăzuse **Brătianu : moartea sa (24 nov.1927.)**

/ Cu **guvern liberal**,reconstituit sub **președinția** lui **Vintilă Brătianu,**

opoziția național-țărănistă (care fuzionase în oct.1926) ,va începe o luptă fără cruțare,

culminată cu o mare adunare la Alba Iulia.

Guvernul era slăbit prin atitudinea **Regentei**, ardelenii ajunseseră la capătul răbdării... liberalii se retrag dela guvern în nov, 1928., și după o serie de tratative, **Maniu este chemat la guvern....**

▣ **Reversul popularității partidelor : clientelismul**

/ Partidul care se afla la cîrma țării, [1930] ,întrunise sub raport electoral de o majoritate zdrobitoare. După un an și jumătate de guvernare,

parlamentul vota **legi neoperante, țara era frămîntată de lupte**

/N-ar fi greu de stabilit chiar o lege a acestui fenomen ,repețit fără abatere.

Partidele cele mai populare în opoziție, au alcătuit cele mai slabe guverne.

Iar **popularitățile cele mai consolidate, n-au rezistat la guvern.**

Vina acetei situații, nu mai apasă asupra oamenilor, asupra personalului, ci asupra regimului defectuos ,

a unui **sistem care paraliza libertatea de acțiune aservită electoralului**

, **prizonieră clientelei , deformînd cu acel dezastruos sistem**

o mentalitate hipnotizată de un singur panaceu: partidul.

Totul prin partid, pentru partid ! (p.948)

C.Enescu / '40, retro 1927-1930

B.) Congresul PNT ; Moțiunea. Alba Iulia, martie 1928

("Adevărul", 8 martie, 1928) [Documentar ISISP, L:D., p.586-587]

" **Congresul Part. național-țărănesc, cu 677 delegați din 71 de județe,**

întruniți la Alba Iulia [-----]

"2. **Adunarea** dela Alba Iulia se ridică însă nu numai **împotriva inamicilor externi**

ci și **împotriva celor care au slăbit poziția statului român și au întărit pe cea a**

dușmanului lui, **în 10 ani de guvernare în care un regim anticonstituțional și ilegal**

fixat la cîrma țării a sfîșiat unirea din Chișinău , Cernăuți și Alba Iulia,

impunînd provinciilor un tratament colonial care înșelînd aspirațiunile și

visurile lui de mărire, l-a răsturnat în neagră mizerie și suferință."

Cerem respectarea principiilor înscrise în actul unirii și

restaurarea **regimului constituțional și parlamentar** ,fără amîinare.

"3. **Ad. națională** dela Alba Iulia trimite salutul și **recunoștința sa aliaților [...]**și

Ligii Națiunilor [...] **rugându-i să nu identifice poporul român**

cu actualul guvern uzurpator , contra căruia el însuși duce războiul cel mai

cîrîcîncî și nici să nu dea ascultare dușmanilor ,care defaimă puterea de viață și

coeziune a poporului românesc."

" 4. **Ad. naț.** dela Alba Iulia constată că **guvernul actual**, ajuns la cîrma țării prin **furturi de**

urne și lovituri de stat ,prin prefacerea **armatei [...]** într-un instrument de guvernămînt

și **abuzuri electorale, prin degradarea magistraturii** ,prin încercarea de **terorizare și**

întimidare acum în urmă și a factorului constituțional, [**Regența**] pe care vrea să și-l

aservească, **dezonorează** de prea multă vreme **națiunea și sapă** bazele existenței

statului. **În consecință adunarea declară de dușman al poporului actualul guvern,**

[...] anticonstituțional și ilegal ,declară națiunea în stare de legitimă apărare și

îndreptățită la folosirea oricăror mijloace pentru înlăturarea acestui regim."

" 5. **Ad. naț. tăgăduște** actualului guvern orice drept de a se rosti în numele țării ; [...]

" 6 . **Ad. naț.** dela Alba Iulia pretinde înaltei regente demiterea **guvernului actual**

și instalarea unui guvern național -țărănesc condus de Iuliu Maniu."

[...] **PNT** a făcut aceste apeluri ,îndemnat de **sentimentul monarhic** și

pentru a evita ca poporul să solidarizeze ,în îndreptățita sa revoltă, **Coroana,**

cu activitatea răufăcătoare a partidului liberal.[...]

"7. **Approbă activitatea deputaților și senatorilor partidului [...]**

pentru lupta parlamentară desfășurată contra guvernului liberal.[...]

PNT/ mai '28

1) L.D. Cîteva concluzii ,la primă vedere, despre spectrul politic al României,

după 10 ani de exercițiu al votului universal , în ceea ce s-a chemat cea mai liberă

(sau **prima liberă**) **confruntare electorală** (Vezi la **Alegeri**)

A fost **cea mai amplă , ofensivă, agresivă**, mobilizare electorală . (vezi la **PNT**)
PNR, rămas în aceeași structură "națională ",ca înainte de 1918, neclarificat social sau doctrinar, percepe "**Vechiul Regat**" ca pe fostul **stat impilator**, iar **PNL**, principialul său **adversar**.

Sigur pe șansele sale în Ardeal , **PNR** și-a asociat tot soiul de formațiuni în celelalte zone, fără nici un criteriu doctrinar sau moral, cu scop exclusiv electoral, începînd cu **conservatorii** (absorbtie în "22-'23) ,**țărăniștii** (fuziunea din '26) , **minoritarii** ,afară de unguri (germani, ucraineni, bulgari, evrei) și **socialiștii** (cartel)
d) **PNL** și celelalte partide din regat (PP-Averescu, PND-Iorga, PȚ-Mihalache, **naționaliștii cuziști**) nu au înregistrat decât înregimentări minore,quasi-personale.
PȚ , partid de clasă, cu caracter de "mișcare", cu doctrină articulată în atmosfera exproprierii și împrumutării , **rămas fără "obiect de atac"** după realizarea lor, mărit prin adiționarea grupărilor similare din provinciile unite (Basarabia, Bucovina,Dobrogea , nu și Ardeal) , **a făcut fuziunea cu PNR** , din rațiuni antiliberale și din dorința pătrunderii în Ardeal .

Formațiunile naționaliste - fie **LANC-ul cuzist**, fie **ramura codrenistă** - cu doctrina fixată încă pe **spiritul art. 7 din vechea Constituție**, cu aderență doar în orașele in care evreimea era o entitate compactă , vizibilă (pătrunzând și în provinciile unite , mai ales în Basarabia și Bucovina , din aceleași rațiuni) .Fără a fi un fenomen de masă, o mișcare, începîndu-și ascensiunea pe fundalul creizei economice .

PSD, partid "istoric" real, cu doctrină și program doar în Bucovina și Ardeal.

Cu ombilicul netăiat de la **social-democrația din imperiul austro-ungar**, având ca "**busolă**" **social-democrația austriacă**, contaminat și surescitat de **valul revoluționar bolșevic** (atât din Rusia cît și din Ungaria postbelică) , căutând raliere și unificare cu organizațiile din Vechiul Regat.

Punînd miză pe cucerirea democrației prin luptă politică, inclusiv parlamentară , încheie **cartel electoral cu PNT pe temeuri exclusiv electorale**, deci trecătoare.

PCR (electoral **BMT**) , cu aderențe modeste (atestare prin vot, nu prin membrii înregimentați într-un partid) , în centre **industriale** sau **portuare**, **mai mult în Ardeal decât în Basarabia** (cum era receptat în epocă și preluat de istoriografia comunistă) , cu **profil etnic iredentist** .

Partidele minorităților, organizate pe **criteriu etnic, nu doctrinar**, luptînd pentru perpetuarea unor **privilegii trecute** (maghiari, sași) ,pentru găsirea unei **identități "naționale "** (sioniștii evrei) , pentru păstrarea unei **identități fragile** (ucraineni, bulgari,ș.a).

Preluînd drept etalon programatic "**Hotărîrile de la Alba Iulia** " (1918) (document exclusiv românesc -ardelean) și **Tratatul pentru minorități** (1920) (document impus și neagreat de statele succesoriale) , mereu nemulțumite, cu tendințe emoționale centrifuge.
Livia Dandara

Vezi fișierele de la : **Doctrine politice PNL, PNT,PȚ, PND,PP, PSDR**

2) D.Bogos (PNT) , Discurs la mesaj, 18 ian.'29

(DAD,MO.13/'29, șed. 18 ian.,pp 443- 445)

Bogos / '29

▣ Partidele politice în Basarabia.

I.) În Basarabia,în Sfatul Țării, s-au format **2 grupări** politice mari:

Blocul Moldovenesc și o **Fracțiune țărănească**.

II) După unire, basarabenii s-au divizat în **2 partide** :

Partidul Țărănesc basarabean și **Partidul Poporului** basarabean.

III a) Mai tîrziu, **PȚ** s-a divizat în **3 tabere** :

una a plecat și s-a contopit în **PNL din Regat**

(considerați "oportuniști ", "serviliști")

alta s-a contopit cu **PȚ din Regat** (patrioții români,vechi luptători);

alta s-a contopit cu **PNR din Ardeal** .

III b) Aceeași soartă a urmat-o și **Partidul Poporului** :

una s- contopit cu **P.P. Averescu** ;

alta s-a contopit cu **P.Conservtor Democrat -Take Ionescu** ;

alta s-a contopit cu **PNR din Ardeal**

Când se petreceau aceste lucruri în Basarabia,
"guvernele din centru [București] lucrau peste capetele basarabenilor, și-și făceau interesele așa cum le convenea".

IV) În sfârșit , **acum** , în Basarabia , după o selecțiune definitivă , **există** :

- **PNȚ** , în care sunt grupate "cele mai puternice forțe naționale române", singurul partid "apărător al binelui obștesc" . ;

- **PNL**, în complexă " demoralizare " , bazat pe o teorie sui-generis, că "oricine se va înscrie în partidul liberal poate să facă orice , fără a fi tras la răspundere " (**aplauze la PNȚ**) (p. 443-444)

D.Bogos

3.) **dr. N.Lupu (PȚ) ,Discurs la mesaj, 29 dec. '28**

(DAD,MO.5/'29 , șed. 29 dec.'28, p. 156- 158)

Lupu /'28

▣ **Țărănismul și partidele**

/ Cel mai puternic **partid țărănesc este în Cehoslovacia**, dar **colaborează cu alte partide** , fără ca prin asta să-i scadă prestigiul.

/ **PNȚ** și-a luat **singur răspunderea** ,

bazându-se pe **imensa sa popularitate**.Le urează **succes**.

Un guvern nu cade din pricini exterioare , ci **cade din principii lăuntrice**.

PNȚ vorbește de lupte de **10 ani...** dar el este **PNȚ doar de 2 ani!**

/Pînă atunci, **au luptat separat** , de mule ori **combătîndu-se** .

(În 1919... necunoscîndu-se , s-a sfărîmat "fедераția" !) .

Lupu /'28

/ "**Die Maniu**, popularitatea desigur , este un lucru minunat, popularitatea este un mijloc puternic pentru a-ți mări autoritatea în guvern ; dar **nu uitați** un lucru că **noi**, aici, după război, aș putea să spun că **nu avem partide**, ci **numai curente**. **Organismul** acesta mare **al masei rurale are un reflex minunat**.Să **nu-l acuzați**, cum al acuză d.lorga, **de oportunism și înscriere în 7 partide**.

El își dă seama de acest mare **<malheur social >** , de ceea ce vorbeam odinioară.Că puterile poporului , pentru a susține Statul, sunt secătuite și **el caută** , încercînd **oameni și partide, o soluție și un leac** , pentru a ieși din starea în care se află ."

/Popularitate ?! A avut cineva mai mare decît **generalul Averescu ?**

"Dar a fost pus la **proba focului [...]** **proba guvernării** și generalul **Averescu nu a rezistat**."

/ **Dvs.,PNȚ** sunteți acum la "**proba focului**" . Folosind o expresie a lui Mihalache, au ... mistria și cumpăna.(p. 158)

Dr.Lupu

4) **N.lorga, Discurs la mesaj, 29 dec. 1928**

(DAD,MO.5/'29, șed. 29 dec.'28, p. 121- 129)

[**lorga era singurul reprezentant în Cameră al PND**]

▣ **Rotativa guvernamentală .**

Rotativa a fost bună la vremea ei. El nu crede în virtuțile ei.**Iluzia rotativei "comode" trebuie să o părăsească toată lumea**.Nici țara , nici Regența, nu ar mai trebui să admită rotativa, este "o mașină demodată".

/"Intrăm într-o **epocă nouă**, cu desăvîrșire **modernă**, viața aceasta nu poate fi cuprinsă într-o **formulă veche**, uzată, pe care să o dezgropăm din anelele parlamentare și mai ales din **analele politicianismului român**."

/ **PNȚ** socotește că trebuie **să fie rotativă** , pentru că s-ar fi dovedit ...

că " nu există decît **două partide tari** " : **PNȚ și PNL** ! (p. 124)

/ " [...]**partidul nu există, marile partide nu există** , și pentru a păstra această iluzie a unui mare partid , trebuie să se recurgă la toate **artificiile scrisului găzetăresc** și la toate **artificiile retorice de Parlament**,

dovada e în faptul că pentru a avea dvs situațiuni atît de frumoase [...]

[ați uzat] de legea electorală ."

lorga / '23

▣ PNL

/Partid tare, înseamnă **partid organizat**.

PNL este f. bine **organizat** ; un partid căruia **România îi datorește f. mult** ; care numără un mare număr de **oameni de experiență și de talent** ; care vorbește prin **paginile istoriei naționale** , ...după atîta guvernare a obținut, în ultimele alegeri...

12-13 mandate !și astea în cartel (**ilaritate la PNT**) (**vezi pe larg la PNL**)

lorga /'23

▣ Popularitatea .

El , **loga** , a încheiat **cartel cu PP** , și nu are a se rușina de înțelegerea onestă pe care a iscălit-o. I s-a dat **o carte frumoasă**, cu **lista aderenților PP din toate comunele** .Pe unii i-a găsit, pe alții , nu. (**Mare ilaritate**)

"Și va veni vremea cînd **și dvs [PNT]** , în organizațiile comunale, în alte împrejurări, **îi veți căuta și nu-i veți găsi** " (**ilaritate**)

Popularitatea înseamnă încredere și speranță.

Ea este bună dar **nu creiază "mărimea unui partid."** (vezi la **Etică**)

/ " toate popularitățile care s-au ridicat de pe la 1900 înainte, nu sunt decît **strigătele** **desperate către o viață nouă ale unui popor călcat îndelung în picioare , care-și schimbă idolii neconținut,**

fără să-și dea seama că **Dumnezeu se găsește** nu în noi , ci se găsește în el , **în însuși acest popor.**"(**Aplauze la PNT**)

lorga /'28

/ A venit războiul, și după, **"imensa popularitate" a generalului Averescu**

"Popularitatea s-a dus .De ce ? "Pentru că în "avîntul națiunii"

este **o nerăbdare nesfîrșită** : < Nu mai tîrziu , acum să te văd ; a doua zi după biruință , trebuie să-mi dai viața cea nouă .>

/ Popularitatea lui Averescu s-a desfăcut și **a mers la ...PNT**.

"Sunteți beneficiarii acestei popularități și aveți o datorie de recunoștință față de poporul acesta. **În genunchi** trebuie să stați înaintea lui. "

Dar , **nici popularitatea nu face "partidul tare "** (p. 125)

lorga /'28

/Legea electorală a fost creată într-un moment nenorocit, prin surprindere."A fost creiată **pentru a falsifica sistematic** de la un capăt la celălalt al țării, **voința adevărată a poporului nostru**.

Acum nu mai există nici partide , **nu există decît electori**,

nu există decît **șefi ai partidelor și fruntași** , care **sunt terorizați** de **oameni cu situațiuni mari în cutare județ**, și care ei **dispun de totul**.

/ 3 păcate ale legii: votul **pe listă**, votul **pe țară** și **prima electorală**.

PNT , partid popular, nu ar trebui să primească "pomana" celor 20% , după legea "liberală".

lorga /'28

▣ PNT

/ S-ar părea [atenție !!!] că **reprezintă guvern și majoritate parlamentară**, ceva " cu desăvîrșire nou " .De ce crede **PNT** că pentru prima oară se întîmplă astfel ?!

[remember 1919 ,] (vezi la **PND sau PNT**)

"Băgați de seamă ! Veniți la guvern cum a venit guvernul Blocului din noiembrie [1919]

[...] **Bunul dvs șef [Iuliu Maniu]** nu este o personalitate care să trăiască în sufletul fiecăruia dintre dvs, încît să vă crească oricui puterile.[...] **Băgați de seamă !** Sunt încă trei luni de zile [...] la acele **"ide" ale lui marte**, cînd guvernele se prăbușesc.[...]

minunea ați avut-o în mîină, egoismul v-a sfărîmat-o "(p. 128-129)

lorga

5) **I.Flueras**, Discurs la mesaj, 18 ian.'28

(DAD,MO 13 /'29, șed. 18 ian.'29. p. 447-456)

[**L.D discurs emblematic pentru social-democrația românească**,

expresie a **marxismului "reformist"** ; emblematic și pentru **mentalitatea ardelenescă**, de respingere a regăștenilor ; adăugată și doza de **politicianism curent**, pentru victoria contra liberalilor .Din această suprapunere - **ură de clasă , dispreț provincial, antiliberalism - a rezultat un discurs distructiv, subiectiv.]**

Flueraș /'29

▣ **PSD ,Mișcarea social democrată.**

/ "**Recunosc** , d-lor,că ,deși **nu am fost inventați** de d. prim-ministru **Maniu** , așa **cum a spus dl Goga**, totuși **partidul social democrat** , mai bine zis **mișcarea social democrată**, este astăzi **atît de slabă** , încît **nu a fost în stare** să impună regimului trecut , nici măcar **respectarea legilor existente** privitoare la clasa muncitoare " ;
/A fost **atît de slabă**,încît **nu a putut influența** mersul social și **guvernarea țării** (p. 447)
Flueraș /'29

▣ **Chestiunea țărănească**

/ Deși unii i-au povățuit să nu se mai ocupe de ea,ei **nu uită că sunt "de la opincă "**, mai mult **decît** cei ce acum **pretind că o reprezintă [PNT]** .
"Eu cred că **țărănimea muncitoare** , țărănimea producătoare,
are interesul de a fi **în tabăra social-democrată** , iar **nu în tabăra dvs. "**
Flueraș /'29

▣ **Recurs istoric : social-democrația română.**

Maniu a inventat **social-democrația** în **Ardeal și Banat !?**
dar în **Vechiul Regat** cine a inventat-o !? [Vezi pe larg **la PSD]**
/În vremea aceea, **mișcarea social-democrată în Vechiul Regat** a dat conducători iluștri : **Morțun, Nădejde, Mille, Radovici**, ș.a. , **creatori ai ziaristicii moderne românești** (A fost o **nenorocire** că acești oameni **au trecut la liberali**, devenind **"paraziții și răufăcătorii acestei țări. "**)
Flueraș /'29

▣ **PSD / PNR .Revoluția din 1918 .**

Prin urmare, **Maniu n-a trebuit să "inventeze" PSD.**
Iar **participarea la Ad. Națională** și apoi în **Consiliul Dirigent** , (Flueraș, Jumanca) s-a făcut de pe **principii "diametral opuse"**.

Flueraș '1928

▣ **1918 .**

/ " Încă odată ,repet că ,în **1918, partidul social-democrat din Ungaria** , în totalitatea sa, a trebuit să caute **să-și îndeplinească rolul său istoric** , în realizarea ideilor și principiilor , pentru că **au figurat în programul PSD intențional**, totdeauna, în primul rînd **dezrobirea popoarelor subjugate** , a minorităților naționale , pentrucă **asuprirea lor era o piedică pentru dezvoltarea socială. "** [...]
Flueraș / 1929

▣ **1918. PNR - PSD**

/ Mai tîrziu, evenimentele s-au precipitat și am plecat la **Alba Iulia**.
"Nici după 10 ani **n-a sosit timpul ca să vorbesc [atenție LD!!!]** destul de larg despre acțiunea aceasta [...] **noi am intrat în acel guvern [...]** dar **ne preocupa gîndul** și în special **îndemnam pe domnii naționali să îngrijească ca nu cumva [atenție L.D !!!]** dacă ne aruncăm cu toată dragostea **așa zisei < maici dulci > , România, să nu ne aruncăm și în ale liberalilor** , pentrucă **ne vor strînge prea tare ... (aplauze PSD)**
Flueraș / '29

▣ **PNR - PNL,1918**

D-lor [PNR] , **n-au ascultat de noi**, dar mai tîrziu **au pățit-o.**
Iar azi putem să o spunem că **dacă ne-ar fi ascultat și și-ar fi făcut datoria atunci**, prin asta nu **s-ar fi salvat pe dinșii** , ci **salvau poporul** , nu numai **din Ardeal**, dar **din**

întreaga țară. (aplauze PSD)

-Gavril Alvirescu (PNT?) : "Cum înțelegeți aruncarea aceasta în brațele liberalilor ?
Vedeți că, după zece ani, partidul național este tot în opoziție cu liberalii."

-I. Flueraș : "[...] dacă partidul național ardelean opunea o rezistență mai mare ,așa cum trebuia, împotriva acaparărilor național-liberale, atunci **partidul liberal** nu putea să domineze zece ani și să împilească țara. [...] era mai bine dacă [...] **liberalii ar fi fost reduși** la ceea ce trebuia. **Ei au ocupat un loc pe care nu-l meritau** și nu din vina d-lor, ci mai cu seamă **din vina dvoastră [PNT]**, cari, de la început **trebuia să vă opuneți**. [...] nu din slăbiciune [...] ci **din marea încredere ce ați avut-o față de dînșii ."**

Flueraș / '29

▣ PNT

/ **Liberalii erau "capitaliști conștienți"** , iar **național-țărăniștii abia începeau să fie, se înfiripau**. Cu timpul, **se vor asemana**.

/Dacă are **o speranță**, este în cei pe care îi reprezintă **Andrei și Ralea, [!]** care au făcut niște **profesiuni de credință [!]**, care **au plăcut și social -democraților**.

Flueraș / '29

▣ PSD

-**Flueraș :** "**Interesul scopului** pe care îl urmărim și **rolul istoric** pe care trebuie să-l îndeplinim **ne impune** să ne facem datoria , ca dvs să nu ajungeți pe panta aceea pe care au ajuns liberalii ci **să conduceți țara pe bazele democrației burgheze** , făcînd posibilă **dezvoltarea capitalismului pînă la maximum - maxim** care va însemna **falimentul lui , cedînd locul sistemului socialist de producție**. Astfel **dvs. veți pregăti** -vrînd nevrînd - **venirea noastră la guvernarea țării** "**(aplauze PSD)**

I. Flueraș / 1929

6.) **V. Toncescu (raportor la mesaj)** , Discurs final **la dezbateri mesaj , 28 ian.'29**

(DAD, MO.20, șe. 28ian.'29, p. 582- 590)

▣ **Unanimitatea partidelor**

Coroana, politica externă, armata. (p. 582) (vezi la respectivele)
Toncescu / '29

▣ **Goga - Ardealul - Vechiul Regat**

Nu a arătat nici **obiecțiunile la programul guv. PNT**,nici **doctrina partidului său**.

A venit "**cu un sac de săgeți veninoase**" , aruncate **în dreapta și în stînga** ,

conchizînd că **actuala criză** nu va putea fi îndreptată

decît de **oamenii generalului Averescu**. (vezi la **PP-Averescu**)

(vezi la **Etică, mentalități**)

Cuvîntarea lui Goga a fost cu totul **străină discuțiilor politice care preocupă guvernul** , în căutarea **soluțiilor pentru rezolvarea crizei** în care se zbate țara. (p. 582-583)

Toncescu / '29

▣ **Politica economică a PNL: <Prin noi înșine ! > (p. 587-588)**

"Cred că toată țara a primit cu un hohot de rîs , **pretențiunea liberalilor** că , dacă noi ne atingem de politica lui economică , **am face o operă negativă**.

/ **Politica de încurajare excesivă a industriei**.

" **PNL** a urmărit să facă **legi** cari **să puie în valoare** toate **bunurile Statului** și **legi** cari **să transforme** din punct de vedere **industrial** țara noastră.

"**Acel om** care credea că este capital românesc suficient pentru această operă imensă, **acel om** există, **era dl. Vintilă Brătianu**, și ,pe baza credinței sale **fundamental greșite** , s-a făcut tot **eșafodajul de legi** pentru **industrializarea țării**."

▣ **Politica PNL față de capitalul străin.**

/ În **Programul PNL** din 1921, liberalii afirmau că aceste mari lucrări voiau să le facă cu **concursul frățesc al capitalului străin.**

/ **Liberalii nu au fost de bună credință** ,nu au fost nici naivi,ci ...

au urmărit **această politică** mărturisită de însuși conducătorul partidului .

"Tot ceea ce ați promis dvoastre nu s-a realizat , fiindcă era conceput absolut greșit.

În această politică economică a partidului liberal au vrut să facă lucrări ce nu se puteau executa, cu un capital pe care nu-l aveau"

Toncescu /'29

▣ **PNT : < Porți deschise!>**

"De aceea , **la politica partidului liberal fundamental greșită,**

noi opunem în Proiectul de Răspuns la Mesaj, **o altă politică,**

și , de sigur, aceasta va fi **mult mai bună."**

Noi, în Țara Românească , **nu avem capitalul necesar** și vom cere **concursul frățesc al capitalului străin** pe care îl vom primi într-adevăr frățește. (aplauze pe băncile PNT)

Toncescu /'29

▣ **PNL și democrația.**

/ **Liberalii au guvernat 7 din cei 10 ani postbelici.**

Au avut "**o guvernare absolut oligarhică**" , în sensul științific al cuvântului, adică

"guvernarea citorva" cari **s-au sustras** în administrația lor **de la toate controalele**

/ Au făcut numai **alegeri violente**, în cari **au impus** corpului electoral

anumiți candidați, cari **n-au fost aleși** , **ci numiți** ;**au violat libertatea presei;**

au instituit **starea de asediu** etc.

/ Au scăzut prestigiul **Parlamentului**,nerăspunzînd la interpelări,

neducînd la final nici o anchetă parlamentară, mușamalizînd fraudele.

/Au sacrificat **interesele Statului** în favoarea și beneficiul instituțiilor liberale

/ **PNL este un partid bancar.** A pus mîna pe **Banca Națională** și pe cele două

Credite ,punînd astfel baza acelei "**oculte liberale**"

Vint. Brătianu, care este **șeful atotputernic** al acestei laturi **bancare**,

este și **șeful partidului**, "și ceea ce vrea să facă ,

face **cu partidul pentru bănci și cu băncile pentru partid."**

Toncescu /'29

▣ **PNT, adevăratul partid "liberal "**

"Rezervele de neseecat ale neamului nostru au făcut ca **principiile pe cari le susținea**

Ion Brătianu ,la 1866,adică **alegeri libere , parlamentarism, sancțiune, libertate ,**

aceleași principii **să fie susținute astăzi de românul ardelean** , președinte al Consiliului de Miniștri, **Iuliu Maniu."** (aplauze la majoritate) (p.590)

Toncescu '29

▣ **PNT .**

/ **Majoritatea PNT** reprezintă "întreaga națiune română".

/Unii au pornit în **PȚ**; alții au venit din **Ardeal** , cu un vechi ideal românesc ;

Vaida -Maniu- Mihalache "au cucerit toate sufletele de bine din această țară ";

sunt și cei cari au luptat în rîndurile **P.Conservator Democrat** ,care au votat în

Constituanta de la Iași , votul universal și împrăștierea ;

" Închidem astăzi **prima decadă de la unirea din 1918 .**

Bilanțul este dezastruos.Răspunderea o are , întregă, PNL., pentru că acest partid

a monopolizat conducerea țării și a împiedicat să se desfășoare , în mod normal,

munca poporului românesc întregit ."(p. 590)

Toncescu'29

7) **Viorel V.Tilea (PNȚ,Cluj, chemărist), discurs la mesaj, 28 nov.'29**

(DAD, MO 5, șed. din 28 nov.'29, p. 61- 67)

[L.D: titlurile, sublinierile, parantezele, îmi aparțin]

▫ **Absența calculată a opoziției (Vezi pe larg la PNL)**

"A vorbi la mesaj, în **absența calculată a opoziției liberale** și a celor **3 averescani** ; a vorbi în **lipsa temporară** a apostolului nostru cultural, d. **Nicolae Iorga**, [...] trebuie să mărturisesc că **nu e deloc stimulant** pentru temperamentele combative ale **parlamentarilor național-țărăniști.** "

"**Fuga liberalilor și averescanilor** de la o discuție aici în parlament, este cu drept cuvânt **interpretată**, în țară și străinătate , ca cel mai evident **semn de slăbiciune** și de **teamă** că vor fi **siliți să apere punctul lor de vedere politic și economic cu totul eronat.**

Tilea / '29

▫ **Ideea Rotativei guvernamentale.**

/ **Poporul român** știe să aprecieze **libertatea** dobândită, ca **cel mai mare bun** , și dă dovadă că este "**politicește copt**" pentru un "**regim democratic** " , opus "**dictaturii orientale** " care a stăpînit România.

De azi încolo, nu se va mai putea face **o schimbare de guvern**, care să nu fie în **asentimentul poporului**. Așa se va ajunge la starea normală, ca fiecare Parlament să-și poată încheia ciclul de **guvernare de 4 ani**, cu guverne **bazate pe majorități**. (lucru f. important , avînd în vedere minoratul iubitului nostru rege)

/ "**Un fapt îmbucurător** , care trebuie relevat de la această tribună, este că cel mai important **partid** după al nostru, cel **liberal**, a **abandonat visurile dictatoriale**.

Poate și **PP** va ajunge **într-o situație similară**, după scena petrecută într-un palat regal (8 iunie 1927), înneacă în lacrimile sincere ale "fostului" poet Octavian Goga [L.D.??] Astfel toate partidele vor fi acceptat , drept bază pentru viața politică, **voința poporului și încrederea Coroanei**. (p. 61-62)

V.V.Tilea'29

8) **Virgil Madgearu (ministr.Finanțe), răspuns la Interpelare,12 dec.'29**

(DAD, MO.12, șed. din 12 dec.'29, p. 243- 248)

Spre mirarea guvernului, ziarul "Viitorul" a publicat un **Comunicat de "răzvrătire"** împotriva Legii (iul.'29) , care ar fi fost îndreptată contra Creditului Funciar Rural.

/PNL nu a respectat niciodată instituțiile create de adversari.

"Nu numai că **a împiedicat** creațiunea unor **instituții** necesare țării, care erau **inițiate** de adversarii lor de pe atunci, de **partidul conservator**, dar n-a fost instituțiune care să nu fi fost **ostracizată , persecutată dusă pînă la nimicire**, prin acțiunea partidului liberal, dacă acea instituțiune nu fusese o creațiune a sa. " (aplauze PNȚ)

Madgearu /'29

Domnii de la CFR ar trebui să fie "recunoscători " că li s-a lăsat secțiunea bancară, pentru că "**cine ridică steagul răzvrătirii , sub acest steag pierе** " (aplauze PNȚ)

" [...] n-am făcut **legea din iulie** trecut dintr-un **spirit de meschină răzbuinare**, nu avem să ne răzbuim nici măcar păcatele guvernelor trecute , **atăcînd instituțiile de folos obște**. Noi luptăm în politică, în cîmp deschis, **noi nu luptăm în politică în beciurile băncilor** " (aplauze PNȚ) (p. 245)

Madgearu /'29

▫ **Creditul Rural Românesc(PNȚ) (cu capital străin)**

/ "[...] numai **aceia care nu văd**, care nu văd, pentru că nu au văzut niciodată, sau care nu văd, pentru că sunt **oameni de rea credință**, numai aceia **ar putea să afirme**, fluturîndca totdeauna, tricolorul național, că **trebuie să așteptăm** pînă vom putea avea un **capital național**, pentru ca să-l aruncăm și **să devină mînos pentru agricultura țării.**"

(p. 246)
(aplauze PNT)
Madgearu / '29

▣ Comunicatul PNL/ Vinovăția/Amenințările /

[LD: unul din cele mai amenințătoare discursuri rostite de Madgearu la adresa PNL .
Furie? Frică ? Miza reformelor sale ?Cheia luptei pentru puterea economică?
Neputința și eșecul politicii sale economice ?

Din păcate, eu nu mă pot pronunța cu competență economică.

Dar, din p.d.v. politic, situația seamănă cu cea din toamna 1928, numai cu roluri
inversate.Consider momentul o"Albă Iulia" în versiune liberală .]

În lumina acestor considerațiuni și acestor fapte,**Comunicatul** pornit de la clubul din
Calea Victoriei [în legătură cu instit.de credit] apare ca **un act de dușmănie îndreptat
împotriva țărănimii ."** (aplauze prelungite, îndelung repetate la PNT).

V.M:"Este un **act de o necugetare și de o criminalitate**, necunoscute nici în literatura
comunistă !" [vezi parantezele de mai jos, apoi revine, **concluziv**]

"Prin urmare, **nu există nici un fel de scuză pentru acțiunea criminală** pe care
au făcut-o dnii din clubul disperaiilor din calea Victoriei.[...]**partidul liberal** prin această
acțiune s-a așezat pe **o poziție opusă Statului**; s-a așezat **în dușmănie cu Statul**.
[...] a ieșit din lege și **trebuie tratat ca un partid care s-a așezat în afară de lege.**"

(aplauze prelungite, bravo, la PNT)

"**PNL** își va clarifica poziția față de țară: **dacă se solidarizează cu șeful** , care a ajuns la
această situație de șef , pentrucă i-a revenit rîndul prescris de **lista eredității** , stabilită de
mafia acestei organizațiuni politice [LD:atac oribil, **incalificabil !**]lipsită de orice însușiri
politice;dacă se solidarizează cu **actele acestea disperate ale șefului său**, atunci
trebuie **să-i urmeze și soarta** Nu poate să existe un om care să se așeze deasupra unei
țări.**Pe un asemenea om, țara trebuie să-l înfrîngă "** [?!?] (p. 248)

(aplauze prelungite, strigăte de bravo, la PNT)

[L.D.: se cere afișarea discursului, semn de omagiu.Cu asta își încheie discursul.]

Virgil Madgearu /'29

9) Iuliu Maniu (prim ministru): Guvernarea.(deoseberi PNL- PNT;sucesiunea)

Completare la discursul lui Madgearu, 12 dec.'29

(DAD,MO 12, șed. 12 dec.'29. p 248-251)

Maniu/'29

▣ **Politica agrară PNL** (Vezi pe larg, la PNL sau la Guvern)

/Roagă deputații și opinia publică să nu fie "îngrijorați" de Declarația PNL,
deoarece "nu s-a ivit un fapt nou :**partidul liberal a rămas consecvent cu sine însuș.**"

(aplauze, ovații, prelungite, la PNT) Ne-a dat un nou prilej să putem vedea clar

gîndirea sa politică și străduințele lui sociale și economice. "

PNL rămîne consecvent în **două direcții** : **politica economică și**
aversiunea față de **țărănimia și agricultura noastră.** (aplauze prelungite)

Maniu /'29

lată **consecvența PNT** : "venind după 10 ani **la guvernare** , cu aceeași **iubire** pentru
țărănime, cuaceeași **prevedere** problemele social-economice ,cu același **devotament**
pentru producțiunea agrară a țării și pentru structura socială sănătoasă a țărănimii
proprietară a pămîntului țării .(**aplauze îndelungi repetate**)

Maniu /'29

▣Declarația PNL.

Încercarea criminală a PNL să distrugă acest credit **nu l-a "emoționat"**.

" **Conștiința politică** a acestei națiuni,**demnitatea de Stat**, [...]conștiința social-
economică a **populației** [...] **nu vor lăsa** pe acest **partid liberal să distrugă realizările**
noastre de **adevărată refacere** a vieții economice a **țării**, a **agriculturii** și în special a
țărănimii." (aplauze prelungite, repetate , ovații)

Maniu /12 dec. '29

▣ Dictatura liberală.

/"DI prof. Iorga, într-o strălucită cuvîntare rostită acum cîteva zile [vezi la] a arătat că, în realitate, **de la război încoace**, în țara noastră, a fost de fapt **o dictatură**, reprezentată și pusă în practică de **guvernul partidului liberal.**" (aplauze prelungite)
Maniu /'29

▣ Nelegitimitatea declarației PNL

PNL crede că "**legile** pe care le votăm și le aplicăm **nu sunt obligatorii** pentru această națiune și în deosebi nu sunt obligatorii **pentru "măritul" partid liberal ?**
Să vedem **valoarea formală și puterea politică a partidului liberal**, care stau la baza acestei pretențioase declarații ."
Maniu /'28

▣ Legitimitatea PNȚ (Vezi pe larg la Guvern)

/"S-a produs **demisiunea guvernului liberal și a fost chemat** la guvern **partidul național-țărănesc.**
Maniu /'29

▣ Răzvrătirea PNL .

"[...] Constatăm că **partidul liberal nu are** nici **îndreptățirea formală**, nici **îndreptățirea morală**, nici **prestigiul politic**, pentru a putea **nega legalitatea și autoritatea morală** a hotărîrilor Corpurilor noastre legiuitoare, nici **să reclame** impunerea voinței sale asupra țării ,dusă la grea încercare chiar de el ! "
(aplauze prelungite , repetate, ovațiuni)
"Este desigur **foarte dureros** că **înțelepciunea scăzută a unor conducători de partid ,duce un partid întreg la această stare tristă**, partid care în **60 de ani a contribuit cu bine, cînd rău** , dar totuși într-o măsură atît de hotărîtoare **la dezvoltarea politică și națională a acestui neam.**"
Maniu /'29

▣ Rotativa ? : Iorga!

Energiile neamului românesc sunt "**vii, multe și nesecate.**"
Din ele **se vor găsi** cu prisosință "**patrioți mari , oameni inteligenți și pricepuți , cu devotament și cu spirit de sacrificiu**, în tot cazul **lipsiți de capricii și prejudecăți** , complet **dezinteresați, care să ia locul partidului liberal în mecanismul alternării vieții noastre de Stat "**(**Ovațiuni furtunoase și îndelung repetate ; majoritatea , în picioare aclamă îndelung)**
-Voce PNȚ : dl prof. Iorga ! (Ilaritate)
-Iorga : "Frica vă face cumiși!"(Ilaritate)
Iuliu Maniu*29

10) N.Polizu-Micșunești (PNȚ, deputat Dorohoi), discurs la mesaj, 13dec.'29

(DAD, MO, 13, șed. din 13 dec.'29, p.286- 301)

[L.D: discursul integral xerox.În calculator , dispersat problematic.

Titlurile, sublinierile, parantezele, coloratul ,imi aparțin]

Polizu/'29

▣ **Atacul minorităților**.(vezi pe larg la Statutul minorităților)

/ **O caracteristică** a dezbaterilor la mesaj din cea de **a II-a sesiune (1929/1930)** a primei legislaturi PNȚ , au constituit-o **atacurile** pe chestiunile ce lipseau din **Mesaj și Adresa de Răspunsul la mesaj**, adică "datoriile", "promisiunile" guvernului Maniu. "**Focul**" a fost deschis de **minoritățile etnice**, pentru că lipseau anunțarea **Statutului pentru minorități.**
Polizu-Micșunești /'29

▣ PNȚ-PSD (vezi pe larg la PSD)

Nu consideră PSD vinovat că a criticat Mesajul.Lupta civilizată parlamentară , catehismele politice ale partidelor, sunt atît de deosebite,încît conduc la aceasta.

"Catechismul nostru burghez este, desigur, foarte diferit de catechismul comunisto-socialist al lui Karl Marx." Dar se aștepta la o atitudine mai consecventă, pentru că trebuie să fi existat **ceva afinități**, din moment ce au încheiat **cartel electoral cu PNȚ**.

▣ **Denunțarea cartelului electoral PNȚ-PSD**

Polizu-Micșunești [deputat de Dorohoi] /'29

▣ **PND-Iorga. (vezi pe larg la PND)**

/ La drept vorbind, **Iorga** nu le-a făcut o critică ci o "**dojană părintească**", care, chiar nedreaptă fiind, pornea dintr-o "**prea mare dragoste de țară**."

Polizu-Micșunești /'29

▣ **PT-Lupu (vezi pe larg la PT)**

/ "Eu nu înțeleg să-l critic pe d.**dr.Lupu**. Pe d-sa l-am cunoscut cu toții în **cariera politică** sub două aspecte: ca **un mare și îndârjit opozant**, mai toată viața sa, dar și ca **un om de inimă**."

Regretă, însă, că la Mesaj, "în **dr Lupu**, de data aceasta **opozantul a învins pe omul de inimă**", criticile sale au dovedit **puțină obiectivitate**,

Polizu -Micșunești /'29

▣ **Democratismul PNȚ (vezi pe larg la PNȚ)**

/ "În două cuvinte: **noi am simțit și am gândit democratic**.

Democrația nu este o doctrină, este mai mult **un mod de a gândi și simți**."

"De aceea **am asistat** în această țară timp de **60 de ani** la **defilarea** a nenumărate **programe la București și la Iași**, în care **cuvântul democrație**

revenea pe buzele tremurânde de **falsă** emoțiune a **tuturor oamenilor de Stat**;

dar în Țara Românească, **până astăzi**, totuși, **democrația nu a existat!**

De ce? Pentru că trebuia să vină **oameni și conducători**, nu cari să se prevezeze la **doctrina democratică**, dar care **să simtă și să gândească democratic**." (aplauze **PNȚ**)

[**LD**: totul raportat la "**dictatura**", "**despotismul**", "**feudalitatea politică**", **jandarmii și demagogia PNL**]

N.Polizu-Micșunești '29

11) **M.D.Ralea, (PNȚ, deputat Fălciu), discurs la mesaj, 16 dec.'29**

(DAD, MO. 14, șed. din 16 dec.'29, p. 313- 317)

[**L.D**: discurs integral, xerox; în calculator, dispersat problematic

Ar fi bine să-l compari cu cel din 1928.

Mai mult un **pamflet**, decât un discurs parlamentar; mai degrabă un **discurs electoral**, decât o argumentare doctrinară; o revărsare de **epitete și injurii**, cu excese partizanale. Printre ele, mici "**bijuterii doctrinare**" despre **democrație**, luate din laboratorul sociologului și omului de bibliotecă care era.]

Ralea /16 dec. '29

▣ **PNL**

" **Partidul liberal** rămîne mai departe în **opoziția lui**, poziție prezentată, mai ales, cu cinism, **cinismul oamenilor** care au curajul, după ce **au distrus această țară**, după ce au făcut să înflorească **pretutindeni dărimarea și dărăpănarea** gospodăriei noastre, **să ne acuze de propriile lor greșeli**. (p. 314)

Ralea /'29

▣ **Dușmanii democrației. (vezi la Doctrine)**

[**L.D**: în 1929, încă identificată a fi exclusiv **apanajul PNȚ**! Să nu uiți! să-i faci portretul lui, după propria-i schemă, cînd va părăsi PNȚ, cînd va deveni unul din doctrinarii dictaturii carliste, iar apoi, a dictaturii comuniste.]

Dușmanii PNȚ sunt **mai mulți** decât în 1928, pentru că **victoria PNȚ** a însemnat "**victoria ideii de partid politic democrat și de democrație**." (aplauze la **PNȚ**)

Ralea / '29

▣ **Partidul Poporului - Averescu : "tirania" (vezi pe larg la PP)**

/ "În primul rînd, găsim **partidul poporului care vrea o dictatură**, dar o dictatură **ca o revoluție de palat**,dacă se poate **o dictatură cu minoritate suspectă** ,care nu ar angaja mari mase, pe care, de altfel, nu are de unde să le ia.
Ralea /'29

▣ **Liga "Vlad Țepeș" - Filipescu.**

/ Este o **grupare filo-dictatorială** , în jurul dlui Filipescu, "**un grup de diletanți** care intră în **portretul** de adineaori al **dezamăgiților**, cari **au încercat rînd pe rînd toate partidele**,cari nu și-au găsit asieta nicăeri, și cari, fiindcă au fost **scoși afară de disciplina** tuturor partidelor, astăzi **critică în afară de partide**, însăși **noțiunea acestora."**

Ralea / 16 dec. '29

▣ **Pro-corporatism.**

Grupare de gazetari care consideră că alt remediu pentru România, nu poate fi decît **statul corporativ.**

/ "**D.Șeicaru**, are o situație cu totul specială."D-sa a fișează și **atitudini antipolitice pe deasupra partidelor**,luînd **programul corporativ.**

/ "Aflăm că, în ultimul timp, fără să știm în mod clar,că **d.lorga** face în momentul de față un expozeu al noilor sale idei și **d-sa este un partizan al noiei idei de organizarecorporativă a Statului.**

"Și d.**Șeicaru**, și d. **lorga**, altădată d.**Nae Ionescu**, îmbrățișează direct **doctrina lui Charles Maurras** din Franța, decît doctrina d-lui Mussolini , doctrina aceea care **critică însăși ideea democratică."**

Ralea /'29

▣ **PNȚ : "Zuruck" la program !**

[Fără a o spune explicit și tranșant,**Ralea pare nemulțumit** de unele politici ale PNȚ **Spicuește accentele "autocritice" și aluziva lui frază de încheiere a discursului.**]

/ " D-lor, mai avem de făcut multe, știm bine acest lucru.Dar mai este încă ceva.

Nu suntem navigatorii acei cari navighează în ceață pe o mare deslănțuită, **avem în fața noastră bolta cerească și o stea polară**, care ne urmărește, **avem programul nostru**, numai cu o condiție,**să respectăm** mai dese ori, chiar în opera noastră de legislație ,**litera ortodoxă și strictă a programului nostru."**

(**aplauze la PNȚ**)

[În Germania, după Bismarck, cînd **P.S.**era amenințat în tezele sale, s-a auzit un strigăt teribil: **<Înapoi la Marx.Zuruck nach Marx! >**]

/" **Avem nevoie de o revenire la program și cer cu tot strigătul de disperare** al unui **partizan loial și ortodox, să revenim la acest program** ca să-l **înfăptuim** așa cum se prezintă, **să nu deviem dela el.** "(aplauze la PNȚ) [...] [...]

Noi să nu permitem defetismului să se întindă [...] și să ne aducem aminte de vorbele lui Goethe : **<Peste cadavre, înainte! >**(**aplauze prelungite, ovații PNȚ**)

Ralea'29

12) **Lotar Rădăceanu (PSD), discurs la mesaj,16 dec.'29**

(DAD, MO.14, ședința din 16 dec.'29, p. 325-331)

[**L.D.discursul integral xeroxat.In calculator,dispersatproblematic**

Ultimul orator social-democrat,la mesaj ;dupa toate discursurile, disputele si polemicile PNȚ-PSD; după "provocarea" lansată de PetreAndrei]

Rădăceanu / dec.'29

▣ **Sistemul de partide.**

[**L.D.am copiat întreg paragraful ce urmează pentru a reuși să înțeleg ce a vrut să spună. Nu am reușit.Chiar nu știu ce a vrut să spună...**]

/Prin legea administrativă s-a făcut "îngrădirea reacționară" a **proporționalității votului** prin cele **20 % care trebuie obținute de partide** , pentru a avea **mandate în consiliile comunale.**

"Dacă PNȚ pornea realmente de la **o concepție democratică** , el trebuia să cerceteze **ce măsuri** trebuie luate în actuala stare a istoriei noastre, pentru ca **sistemul partidelor** ,

această structură fundamentală a democrației , **să se poată consolida.**
Dacă PNT ar fi fost de părere că țara suferă de **prea multe partide mici** ,
cari nu au nici o justificare față de partidele mari și bine întemeiate pe realități sociale ,
atunci **avea dreptul să creeze un regim electoral la comune** ,
care **să facă cu neputință acestor partide parazitare fără program** ,
cari s-au format și **care n-au nici un rost în viața țării** ,
să se mențină și să se dezvolte.

Cînd însă **realitatea este alta**, cînd în țara românească **nu avem încă partide consolidate ca program și cu structură socială**,
cînd **însuși PNT ,încă, nu este consolidat** din acest punct de vedere al bazei sociale și
al programului lui, cînd **însuși PNT este atît de zbuciumat** de certuri interne
și **are atîtea curente în el** , cînd vedem că **în afară de acest partid** ,
toate celelalte partide abia acum urmează să-și caute calea definitivă,
nu era permis ca printr-o **reformă administrativă**, cu pretenții de democrație,
cu o îngrădire a proporționalității , așa cum s-a creat.

Din potrivă, **trebuia să se legifereze** condițiuni posibile cari să permită **libera manifestare electorală a tuturor curentelor.**"(p. 326)

Rădăceanu / 'dec'29

13) N.Iorga (PND,deputat Brăila; supleant la Dolj;), discurs la mesaj, 9 dec.'29

(DAD, Mo.9,șed.din 9 dec.'29, p. 181-188)

[**L.D.:** discurs complet, xerox.În computer, dispersat problematic.

Ca și altădată, greu de sistematizat, de condensat.

De aceea ,voi reproduce pe larg fraza lui.Sublineri, paranteze,supratitluri, îmi aparțin.

Pînă în acea zi, Iorga lipsise din Parlament, dar nu făcea "boicotare"

Anunță o "**declarație**", în realitate... **ține un discurs.**

Eu consider **discursul programatic** - pe termen imediat și în perspectivă -

El îl va experimenta atît în **guvernarea de "tehnicieni"** , dar , și mai ales,

în **regimul personal-dictatorial al lui Carol II.**]

Iorga / 9 dec.'29

▣ **Guvern-partide- opoziție**

" Care sunt **deosebirile între partide** în ce privește **mijloacele și felul de a governa** ?

/Sunt așa de **slabe** ! E mai mult **pletoră de candidați la onoruri și situațiuni**

cari determină înmulțirea neconținută a partidelor , decît cine știe ce deosebiri esențiale.

Intellectualii , trecînd peste aceste deosebiri [...]

ar prefera să aleagă din toate listele pe acei **oameni de ispravă** ,

cari **oameni de ispravă** ar putea fi **utili pentru orice guvern.** ["**tehnicienii!**]

/ "**Guvernul poate să fie de partid** ,

dar **opoziția** ar fi una cuprinzînd **notabilitățile naționale**,

Opoziția /

[și atunci fiți siguri că acea opoziție n-ar îndeplini **rolul** pe care îl îndeplinește **azi, o parte**

din opoziție [PNL și PP] care crede că **așteptînd** nu în stradă , ci **în locuri** foarte bine

capitonate , unde se știe că **bate de obicei vîntul puterii** , își închipuie că îndeplinesc

funcția imperioasă în care fiecare din noi e înzestrat de alegătorul său.]"(p. 182)

Iorga / dec.'29

▣ **Partidele și Legea electorală**

A auzit că sunt mai multe păreri.A auzit că se cere reformarea acestei legi.

[LD: din păacte , o coloană de discurs este ștearsă, la xeroxare...dar...]

/ "**Sistemul mussolinian al legii** " - **silește orice partid să aibă organizații**

în toată țara! Nu le ai, nu te poți prezenta cu șanse în lupta electorală !

" Dar **poți s-o faci** într-o țară ca a noastră în care încă **Vechiul Regat** este de un fel,

Bucovina de alt fel, **Basarabia** păstrează obișnuințele sale , **Ardealul** este asemănător

cu trecutul său , **să ai organizații serioase, sincere**, de oameni care **să te înțeleagă**,

să te iubească, care să vrea **să te urmeze**, pentru altceva decît că **le-ai făgăduit** cutare

sau cutare lucru pe care nu le poți îndeplini , și el , sărmanul își poate închipui că,

a doua zi după ce ai venit la putere, îl satisfaci pe deplin ? Crezi că **între aceste părți ale**

României poți să crezi **adevărate organizații de partid** ? Aceasta este o închipuire."

Exemplu :

▣ **PNT**" Dvs.înși-vă **ați fost siliți** să apropiați două partide a căror origine **era deosebită, al căror crez nu a fost totdeauna același, ci au avut și lupte între dînsele,** dvs. ați fost **siliți să le apropiați, ca să aveți** de la un capăt la celălalt al țării **o organizație.**

"Și ați fost **siliți** să faceți anumite **făgădueli în Cadrilater** [bulgari] , ați fost siliți să faceți **ochi dulci ucrainenilor** din nordul Bucovinei, ați fost siliți să vă uniți cu tot felul de reprezentanți ai unui **ideal național , nu numai străin [evrei sioniști?] ,** dar **dușman idealului național** al acelora care au fundat România , **fiindcă așa cere neapărat această lege,** și legea mai **dă și primă ,** pe care **dvs. o disprețuiți** , dar multe lucruri disprețuește omul și totuși **se folosește de dînsele.**
(p. 183)
Iorga / 9 dec. '29

▣ Dictatură

[LD:se degajă un oarecare regret că la noi nu avem...un Mussolini, un Primo de Rivera, **un rege ca cel din Iugoslavia; dar totul spus așa"sfătos",** cu mușcătoare ironie la adresa amatorilor de dictatură de la noi...**Vezi dacă febr.'38 corespunde "condițiilor" în care Iorga considera posibilă sau necesară o dictatură]**

În timpul din urmă , el a fost prezentat și ca un **"amator de dictatură" .**

/"Și anume : eu mi-aș fi închipuit -vedeți **cîtă naivitate la un om de vîrsta mea ! - mi-aș fi închipuit că dictatura se face așa:**anunți pe cetățeni, cetățenii vin , și le spui :**eu doresc dictatură.**Și cetățenii se uită la d-ta : da, într-adevăr, ai avea oarecari calități , pe dinafară pentru dictator .Prin urmare te poți duce acasă, că afacerea este aranjată."

/ "Dar pentru Dumnezeu , **o dictatură nu se face așa.**

Pentru o dictatură se cere într-adevăr dovezile complete a **ineficienței tuturor legilor, a stării legale;se cere un mare pericol social ; se cere o amenințare grozavă** din partea străinătății , se cere **un geniu [...]** recunoscut de toată lumea [...]"

/ "Se înțelege foarte bine că la noi nu sunt date aceste condițiuni pentru dictatură.

Că avem **amatori de dictatură,** de diferite vîrste , care în măsura vîrstei manifestă **apeturi pentru dictatură ,** aceasta este fără îndoială în legătură cu **fatalitățile vîrstei.** [aluzie răutăcioasă la Averescu] Cu cît îmbătrînești mai mult, cu atît , între alte slăbiciuni, este și aceea de a fi dictator. (**ilaritate**) Este o slăbiciune a funcțiunilor organice , care te duce fatal acolo, între alte nenorociri.

Dar cum puteți să mă vedeți, **nu mă găsec într-o stare fizică** putînd să-mi permită **a risca atitudinea unui dictator (ilaritate, aplauze)** Dar dacă **aș admite dictatura la noi,** dictatura aceasta s-ar putea admite **atunci cînd n-ar fi fost văzută."**

[La noi se greșește cînd se vorbește de dictatură.

Totdeauna se uită cineva la **d.Mussolini** (pentru că nu este un al doilea în lume ca d-sa) ; dar mai există **Chemal Pașa** (unul din generalii care au făcut onoarea armatei turcești , care a făcut statul turcesc care nu era ; el este un general învingător , permanent și definitiv) ;

mai există **Primo de Rivera** (care a făcut dictatura cu aprobarea regelui său, și a făcut cele mai grozave șosele ...) ;

mai este dictatura de necesitate, a **Regelui Serbiei** (acel prinț atît de legat de viața și suferința nației sale) ...] (p. 184)

Iorga /9.dec.'29

▣ "Dictatura" de partid.

/"Dar **o dictatură [PNL] am avut noi,** dacă nu mă înșel, **o așteptați și dvs. [PNT] , poate să fie și acum ,** ici și colea, cîte ceva din manifestațiile exterioare ale unei dictaturi, **măcar de partid .**

Dar ,mă rog, noi am avut **o dictatură personală ,** cînd s-a mîntuit războiul , am fost înștiințați la Iași că s-a născut **noul minister al răposatului Ion Brătianu ,** cu oamenii cei vechi, și cu metodele cele vechi, acest minister, așa cum s-a instalat la București, era de la început **un minister de dictatură .**Și astăzi, în gîndul **partidului liberal,** este , fără îndoială, **o idee de autoritate dictatorială. [...]** A fost cineva bucuros , pe vremea cînd **un om cuminte ca Ion Brătianu,** exercita de fapt **dictatura ? [...]**

Apoi a venit **dictatura generalului Averescu [P.P:] [...]** dictatură care s-a terminat cum

nu se termină de obicei dictaturile [...] Am avut deci și a doua oară dictatură și sunteți **[PNT]** și acum **sfătuiți să o faceți** de unii dintre amicii d-voastre.
/ " **Încercați**, vă rog, dar **o să aveți foarte mare surprindere** căci **această națiune nu are nevoie de dictatură**. Tot **poporul** acesta , de la cele mai vechi începuturi ale lui, s-a ținut într-o **liberă viață locală** .

Satul liber românesc este originea Statului român, iar dictatura se centralizează în mințile câtorva oameni , voința unui întreg popor , încărcat de binefacerile unui **om de geniu ,care ne lipsește**,sau cotropit de voința **unui tiran pe care nu-l voim.**" (p. 184) Iorga / dec.'29

14.) Teodor Fischer (**Club parlamentar evreesc**), **discurs la mesaj, 17dec.'29**

(DAD, MO. 6, șed.din 17, 18 dec.'29 ,p. 103 - 109)

Fischer / dec.'29

Clubul parlamentar evreesc. Vorbește în numele lui.

Fischer / dec.'29

▣ **Clubul parlamentar evreesc.**

/ Realitatea **existenței ,ca minoritate, a evreilor**, în sine, încă **nu ar justifica organizarea unui partid** menit să sevească **ca instrument politic special** al minorității evreești, dacă nu ar exista **nevoi** destul de însemnate **ale acestei colectivități**.

/ "**Dreptul de existență** al politicii noastre este tocmai că **există o serie de nevoi** ale **populației evreești din țară** ,nevoi **colective**, cari trebuiesc satisfăcute.

Clubul parlamentar evreesc se consideră ca **reprezentantul unor grupări politice** , cari formează instrumentul politic în chestie , deocamdată numai **în formă provizorie** , a unei **coalitii între mai multe organizații din provincie** , fiind însă deja pe cale **să se transforme** într-un **partid politic unitar** ,pentru întreaga țară."

/ Clubul se consideră **o avangardă a partidului evreesc** care se va forma. (p. 104)

Fischer /dec.'29

▣ **Uniunea Evreilor Români.**

/"Faptul că **există intelectuali evrei** , cari **preferă să facă** , în locul unei politici determinate prin nevoile colective , ale populației evreești, **o politică** determinată prin **raporturile lor de natură privată**, nu poate să atingă dreptul de existență a acestui partid.Aceasta este tocmai **o politică individuală a unor evrei izolați** , însă **nu este o politică evreească.**"

/"Ce e drept, există aci , în **Vechiul Regat**, **o organizație politică** care s-a creat în scopul de a fi un **instrument politic pentru interesele colective ale evreimii** și această organizație ocupă **față de gruparea noastră o poziție adversă** ; este vorba de **Uniunea Evreilor Români.**"

/ "Ce este însă **esențial în adversitatea** dintre această organizație și gruparea noastră politică ? Nu este altceva decât că **Uniunea Evreilor Români** din Vechiul Regat , după ce , **în trecut**, sub numele de **Uniunea Evreilor Pămînteni** , **și-a îndeplinit rolul său istoric în mod lăudabil**, în prezent duce **o existență nenaturală** , întemeiată pe **o tactică de învăluire și de ascundere** , **incompatibilă** cu principul nostru călăuzitor de **francheță și sinceritate**.

Această organizație îndeplinește funcțiunile unui partid ,însă **nu vrea să admită că este partid.**

Această organizație arată criteriile unei **organizații a minorității evreești** , însă **nu vrea să o mărturisească**; **această organizație** își pune **țeluri** situate pe tărîmul așa ziselor **drepturi minoritare** , însă **contestă acest lucru**.

" **Noi avem speranța** că izbîndirea adevărului , că **o asemenea idee de organizare**, care este **nenaturală** și **neconformă cu spiritul vremii** , nu poate fi susținută , **va atrage în sînul partidului evreesc** și **forțele evreești** , în nici un caz neglijabile, cari astăzi sunt strînse în cadrul **Uniunii Evreilor Români.**"(p. 104)

Fischer / dec.'29

15) Mihail Ghelmegeanu (**PNT**, **raportor la Răsuns la mesaj, deputat Ismail**)

Discurs -concluzie , 17 dec.'29

(DAD, MO 16, șed. 17 dec.'29 , p. 355-366)

[**LD** : discursul integral, xeroxat.În calculator, dispersat problematic.

Deși a spus că nu va polemiza cu PNL, întregul lui discurs nu a fost altceva ,
decît **o antiteză PNȚ-PNL** Accentul pe o argumentare metamorfozată semnificativ :
PNȚ - partid de "centru", de "echilibru", de "arbitraj", între stînga (PSD) și dreapta (PNL);
Regimul PNȚ: regim democratic (țărănism atenuat, agrarianism, industrialism,
protecționism etc.)]

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ **Tradiție parlamentară.**

/ **Discuția la mesaj**, stăruie la noi în puterea unei **tradiții** (printre puținele tradiții!),
a fost totdeauna un **prilej de a se examina opera de guvernare, raporturile dintre
partide și ideologii** în lupta politică.

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ **PSD (vezi la PSD)**

/ "Ca un semn al vremurilor, **partidul social-democrat** a fost în măsură să-și exprime
punctul său de vedere în întregime,să prezinte **o critică adeseori virulentă**, deși de
cele mai multe ori **nedreaptă.**"

[**LD**: ironia soartei ! etapele s-au scurtat, iar **Ghelmegeanu, nu Pistiner,**
a servit regimul comunist !]

/ Fiind socialist, **Pistiner** și-a adus aminte de "**scurtarea etapelor de evoluție**" ,
și ,socotind că PNȚ a luptat 10 ani în opoziție, a bănuit "cu oarecare certitudine" ,
că **spre 1940 , va veni rîndul PSD să ajungă la guvern !**

" [...]din **această iluzie a scurtării etapelor de evoluție**,
d-voastră **să nu faceți mijloc de apăsare asupra clasei muncitoare** ,
care nu poate încontinuu să rămînă nici **victima iluziilor**,
nici **victima neînțelegerii d-voastre.**" (p. 358)

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ **Iorga .**

/**D.prof.Iorga** ne-a vorbit "**mai puțin în numele unui partid politic**, și mai mult în
numele **vechilor sale convingeri** , potrivitnice **parlamentarismului de club**.

Cu d. profesor ne-am întîlnit deseori în acțiunea noastră politică.

Este drept că aceste întîlniri au fost dese , dar nu îndestul de lungi , și e clar că vorbesc
pentru trecut.Și de data asta **nu ne despart mari deosebiri** de acțiunea politică a d-lui
Iorga , căci, în definitiv , critica d-sale se reduce la **două lucruri :regimul politic al
partidelor** trebuie să fie amendat prin **modul de recrutare al Parlamentului** și prin
întregirea regimului parlamentar cu **o adunare economică** , reprezentnd interese
profesionale."

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ **Pamfil Șeicaru .**

/ În"vizita sa la partidele politice , n-ar vrea să se oprească și la **Șeicaru**, deoarece el
"**nu este de cealaltă parte a baricadei, deși este un independent .**" .

Constată, totuși , că de data asta **n-a mai existat** acea "**notă de critică virulentă
împotriva regimului politic al partidelor**", cu care ne obișnuise în trecut.

D-sa este într-o **situație "delicată"** : "este un **om de idei** , dar în același timp **director** de
gazetă, și că tare trebuie **să țină cont de curentele de opinie publică**.

" Și atunci, d-sa se află în această situație: "**ca om de idei** , înclină spre corporatism, **dar,**
ca comerciant, este silit să tragă spre democrație".

Ghelmegeanu /dec.'29

▣ **PNL**

/ Cu note așa de variate în parlament , nu-i va lua nimeni în nume de rău că "**nu am
băgat de seamă , decît într-un tîrziu**, că pe băncile acestei incinte ,
sunt și unele goluri" [**LD:!!!**]

/ " **Un partid la guvern** , desigur, **n-are dreptul să sfideze pe nimeni** [...]De aceea,
nu am să polemizez cu opoziția absentă." [**L.D: !!!**]

Reamintește doar un lucru : **"Într-un an de zile, partidul liberal a izbutit să treacă prin trei etape .Cît a stat în Parlament, a făcut o politică de afirmare prudentă; cu părăsirea Parlamentului, a făcut un act de sabotare ; și cu atitudinea sa față de creditul agricol, a afirmat un act de iresponsabilitate politică "**

(aplauze la PNT)

/"Statul a fost legat de soarta unui partid, care, prin jocul moravurilor de la noi, a devenit prizonierul unei familii, familia din ce în ce mai mult prizoniera unui om, iar omul [Vintilă Brătianu] , cu toate bunele sale intenții , a fost prizonierul unei concepțiuni economice , astăzi de o insuficiență notorie." (p. 357)
Ghelmegeanu / dec.'29

▣ Sistem de partid .

/"A susține regimul partidelor politice , nu este numai o chestiune de logică și de dialectică, este , în primul rînd, o chestiune de psihologie a masselor , raportată la momentul în care trăim.Sunt însă astăzi semne că ici și colo se ivesc mișcări dictatoriale , desigur ridicole , dar care pot să-și aibă influența lor , într-o stare de mizerie economică , în care ne aflăm în mod trecător."

" Vedem cum însăși presa , sub presiunile, instigate uneori de politicieni, consideră partidele politice ca adversare.Auzim glasul d-lui Iorga ,care, cîte o dată se ridică peste partidul său politic , în numele asociațiilor profesionale și ceea ce este mai grav, chiar acolo, în mijlocul satelor, a pătruns ideea , că noi suntem ultimul partid , de la care se așteaptă o îndreptare , după experiența nenorocită a celor 10 ani de guvernare trecută. "

/"Vă închipuiți , d-voastre, ce s-ar întîmpla dacă partidul nostru nu ar putea să facă față așteptărilor cari s-au pus în el ;

ar fi , d-lor , o lichidare chiar a noțiunii de partid politic , a rolului pe care partidele politice sunt chemate să-l joace într-o viață constituțională."

[Giraud spunea : <Nu cunosc o cauză mai ingrătă de susținut decît a partidelor politice,

dar nu cunosc o alta care trebuie să fie cîștigată cît mai mult și cît mai repede.>]

/"Or, în viața noastră constituțională , partidele și regimul politic al partidelor politice a fost în situațiunea de a fi uneori falsificat.

Deși suntem uniți de 10 ani, totuși dacă România s-a mărit sub aspectul internațional , din punct de vedere național , ea a fost obligată să se ridice pe baza străină a exclusivismului partidului liberal.

Încetul cu încetul, soarta însăși a Statului a fost legată de soarta unui singur partid, și nu cunosc o primejdie mai mare pentru viața unei națiuni , decît acest exclusivism al unui partid politic , care crede că el singur reprezintă națiunea, că el singur înfățișează toate interesele unei societăți în plină mișcare și în plin progres.[...]

Încetul cu încetul viața Statului a fost împinsă pe făgașul de dezvoltare al vieții unui singur partid , al partidului liberal."

/ Întregul regim al partidelor era în funcție de modul cum PNL va înțelege să-și îndeplinească "funcțiunea sa socială".

Or , partidul liberal a înțeles că bogăția sa nu se va ridica de la coarnele plugului , ci de la ghișeele băncilor." (p. 357) [...][...][...]

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ PNT

/"Contribuția pe care partidul nostru a adus-o , pentru însănătoșirea regimului politic al partidelor, este de a fi emancipat cauza politică a Statului român, de cauza economică a partidului liberal." [...][...]

N-ar fi , d-lor deputați, un păcat mai mare, decît ca acum să înlocuim exclusivismul liberal , cu exclusivismul nostru politic [!!!] ,

pentru a da acel mizer spectacol al Statului, care trece ca pradă politică din mîna unui partid, în mîna celui alt partid. " [...][...]

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ PNL și Burghezia românească.

[LD: interpretare "conservatoare" , convertită sui-generis în ideologie țărănistă.]

Întregul regim al partidelor era în funcție de modul cum PNL a înțeles să-și

îndeplinească "funcțiunea socială".

/Or , **partidul liberal** a înțeles că **bogăția sa** nu se va ridica de la coarnele plugului , ci **de la ghișeele băncilor**. [!!!]

Din momentul acesta ,**partidul liberal** a făcut din **întemeierea unei burghezii** , **însuși rostul politic al Statului român**.

Ghelmegeanu /dec.'29

▫ **PNT: industrie .**

[L.D: un p.d.v.mai realist, coerent, dar tocmai de asta, apropiat de **doctrina liberală !**]

/La noi **industria** este întrucîtva privilegiată, fiind **susținută** , din motive diferite, și de **socialiști** (interesul mîinii de lucru)

și de **liberali** (interesul consiliilor de administrație) .[LD:atît !?]

"Între aceste două egoisme, pornite din motive diferite, **partidul nostru**

va trebui din nou să **îndeplinească un rol de arbitru** ,

inaugurînd o politică industrială , care să fie **în acord cu condițiunile naturale**

de existență ale mediului în care trăim.

Ghelmegeanu / dec.'29

/" Pe de altă parte, **situația partidului nostru este destul de delicată** fiindcă suntem

un partid de echilibru social, și partidele de echilibru social își îndeplinesc opera lor

salutară pentru viața unui Stat , în mijlocul unor **mari poveri** și a unor **mari răspunderi**.

Din ce în ce mai mult va trebui să fim **arbitrul** între **stînga socialistă** și **dreapta liberală**,

va trebui să stabilim și să **integrăm toate interesele în cadrul interesului general al**

Statului."

Ghelmegeanu / dec.'29

16) Din istoria țărănismului

Documentare ,informații , comentarii

a)Un **țărănist** : Mihalache -dr.Lupu , '30

b)NNMatheescu : "Cazul Stere " ; "Cazul Iunian" '30

c.)Pan Halippa: Țărănismul în Basarabia , 1936 , retro'

d.)T.Sauciuc -Săveanu : Țărănismul în Bucovina , 1936 , retro'

16.a) "Tragedia țărănismului "

(rev. "Parlamentul românesc",autor : "Un vechi țărănist" , mai ' 30)

[LD: redau pentru atmosferă, pentru mentalitatea "țărănistă"; presupun că este scris de un intelectual țărănist, care poate fi sterit, iunianist, sau pur și simplu , tot NNMatheiescu]

"țărănistul" / mai'30

▫ **Retro :începuturile PT** (vezi pe larg și context la PNT)

"Cît a trăit **Partidul Țărănesc**, cel adevărat, **Ion Mihalache a fost un steag**.

Toți cei din jurul lui , știam că avem de înfruntat greutăți , , știam că victoria este departe;

Știam că , în lupta care ne angajam, trebuie să cadă victime multe, pînă să se deschidă drumul către senin."

"Pe vremea aceea, **mișcarea țărănistă își trăia epoca de glorie**. Pe atunci, nu existau certuri pentru demnități , nu încăpeau ambițiuni personale. Strîns uniți în jurul steagului și mereu împinși la luptă de **energia animatoare a d-rului Lupu**, conducători și trupă, nu aveau decît un singur gînd : îndreptarea lucrurilor în această țară."

"Eram o familie mare , eram ceva mai mult : eram un grup în care prietenia și **sacrificiul fuseseră ridicate la rangul unor datorii imperioase de conștiință**."

"Ion Mihalache se putea mîndri cu partidul.[.....]

"țărănistul" / mai'30

▫ **Fuziunea PNT: ardeleni/ regățeni.**

" **Fuziunea cu ardelenii**, dorită de cine nu le cunoștea nici scopurile și nici structura sufletească , a părut un moment că **transformă o ostracizată mișcare idealistă** , într-un formidabil partid politic.

Bucuria unirii a fost întunecată doară de **timpul enorm de lung cît au durat târgurile pentru logodnă**. Angajați într-o luptă crîncenă, nici unii , nici alții, nu ne-am dat seama că **ceea ce ar fi trebuit să fie o sinceră căsătorie din dragoste**, nu a fost în realitate decît o **meschină tranzacție de interes**.

"Ardelenii ,care la fiecare schimbare de guvern **pierdeau** încă o serie de **frunțași**, au înțeles că **salvarea nu o pot găsi decît alături de noi**, **deși știau că -sufletește - ne desparte o prăpastie**.

" Pentru **Iuliu Maniu** problema era simplă: greșala comisă de Ion Mihalache de a nu trece efectiv munții în Ardeal, îl lăsa **singur stăpîn acolo** ;

aici, în **Vechiul Regat**, **"țărăniștii"** aveau să se înțeleagă cu **rămășițele takizmului**, și cu tot ce **averescanii și liberalii aruncau peste bord**." [.....]

"țărănistul " / mai '30

▣ **PNT- în opoziție / la guvenare**

" Cît a mai durat opoziția, **conglomeratul național-takisto- ardeleano- transfugo-țărănist** , **s-aținut încă încheșat** .

Venirea la guvern, însă a adus problema în tot complexul ei : dezlegarea pe care a căpătat-o nu e , în realitate, decît **aproape complectă desființare a țărănismului**.

"În momentul de față, **PNT** nu are decît **doi membri** : **d-nii I.Petrovici și Manoilescu**.

Restul ? Ardelenii regionaliști, naționali regățeni, steriști, takiști și rămășițe dezorientate ale vechiului țărănism idealist.

Nu este vorba numai de **rolul preponderent pe care ardelenii îl joacă în guvern**,

dar să ia cineva în cumpănă importanța pe care o au în guvernarea actuală **elementele străine - opuse - vechiul țărănism** , și se va convinge imediat

de adevărul acestei afirmări." [.....]

"Țărănistul " /mai '30

▣ **Constantin Stere**

" **Alungarea lui C Stere** - îți aduci oare aminte , frate Mihalache, de serile și nopțile cînd, în **jurul lui**, la lumina slabă a lămpii de petrol (ni se tăia se electricitatea pentru că nu o plătisem !) noi, **intelectualii partidului, făuream programul**.

Evangelhia noastră politică , **aruncată azi la coș ? - a urmat repede**, după aceea, a lui **lunian**.

"S-ar părea că lăsîndu-l să fie **doborît de ardeleni și takiști, cu concursul liberalilor**, **Ion Mihalache** a vrut parcă să se **scuture** chiar și de **amintirea trecutului**.

Și **Constantin Stere a plecat** ." [.....]

"țărănistul " / mai '30

▣ **Takiștii și ardelenii**

[.....]

Cine și-ar fi închipuit vreo dată că tot zbuțușorul, toate sacrificiile ,

nu vor avea alt **rezultat decît readucerea la suprafață** , la onoruri și situații,

a epavelor takizmului ; alt rezultat decît **înscăunarea la conducerea țării**

a doctorilor de jură de la Dicio Sîn Martin și...menținerea cu orice preț în guvern a lui **Ionel Răducanu ?**

Căci **la aceasta au tins** toate eforturile din ultimul timp ale lui **Ion Mihalache**.

Partidul său ? Vechea mișcare idealistă ? Programul ?

Toate au fost **date uitării** , ca o ibovnică părăsită... [...]

"Fuziunea cu naționalii ardeleni a fost făcută **cu sacrificarea**

începuturilor **țărănismului de peste munți** .

Bogdan Duică a plecat , iar **țăranul Adam** de la Arad, azi în Cameră,

nu știe de este majoritar sau tot în opoziție. Din fundul sălii, de la locul lui,

își aruncă privirile către dr.Lupu, jinduind după vremurile dealtă dată."

" **Venirea la guvern** a însemnat , dincoace, în **vechiul regat, reînvierea takizmului**.

[.....]

"țărănist " / dec.'30

▣ **Țărănismul.**

" Cînd nu mai ești șef real, șefia nu mai înseamnă nimic ! Nimeni dintre noi nu-i face injuria de a-l crede capabil să-și distrugă partidul numai de dragul fotoliului ministerial.

În alegerile din 1922, sub guvernul Brătianu, **PTB trece printr-o criză lăuntrică, un grup condus de I. Inculeț** ("coadă de topor" pentru PNL), s-au declarat împotriva fuziunii cu PT din Vechiul Regat. Dizidenții au pus liste comune cu liberalii, și au combătut PT, **trecînd apoi la PNL.**
 / **Fuziunea PTB cu PT** s-a înlăptuit în iul.-nov. 1921, și **de atunci luptă împotriva oligarhiei liberale.** (p.73)
 / În 1926, **PT a fuzionat cu PNR din Ardeal**, ceea ce a atenuat pierderea suferită prin ruperea **unui grup care a urmat pe dr. Lupu.** (p.73)
 / În 1935, PNT s-a întărit, prin **revenirea PT-dr. Lupu.** (p.74)
 Pan Halippa / retro 1919-1935
 //

16.d) Teofil Sauciu-Săveanu, "Național-țărănismul Bucovinei", 1936

[Calendarul PNT, 1936] (p.76-86)

[LD : alt ex. Integrarea bucovinenilor în viața politică a României . Propagarea **antiliberalismului țărănist** , peste **structura preponderent liberală a bucovinenilor**]

Sauciu Săveanu /

▣ În Bucovina,

Țărănismul a fost o "**revelațiune**", după Unirea Bucovinei în vechile ei hotare dela Ceremuș, Colacin și Nistru, cu Vechiul Regat.

/ "**Conducătorii politici ai Bucovinei**, deprinși, din vremea neutralității României, și în cursul războiului, să facă **servicii de clienți**, la moșiile și în birourile celor cu **apucături oligarhice și despotice**, începuseră să propovăduiască **obiceiurile pămîntului și năravurile Fanarului**, și pe meleagurile Bucovinei, și să găsească **adepți fervenți** și din rîndurile Românilor bucovineni **aparariști și democrați.**

Conducătorii politici ai Bucovinei, după unirea Bucovinei, oferindu-și înainte de a se înrola în partidul liberal, colaborarea tuturor partidelor și guvernelor, au făcut din **Bucovina o <zestre a guvernului .>**

Demascarea **liberalilor bucovineni, ziși și <glasisti>** după gazeta **<Glasul Bucovinei>**, pe care au știut să pună mîna, a deschis ochii elementelor de convingere și cinste ireproșabilă
 [-----]
 Sauciu-Săveanu/

▣ Bucovenii în PNT

În campania de răsturnare a PNL, organizația **Bucovinei și Hotinului, a PNT**, și-a făcut pe deplin datoria, **atît în provincie, mai ales la Cernăuți**, cît și la marile adunări dela Iași, Făgăraș, Craiova, Galați, București.

/ În 27 febr.'28, la Cernăuți, trei adunări concomitente. Au luat cuvîntul **Maniu, Mihalache, Șt. Cicio-Pop, Potîrcă, Aurel Dobrescu, Ralea ș.a.**

/ **La 6 mai '28** (în aceeași zi cu marea adunare dela **Alba Iulia**) conform **ordinului conducerii centrale**, la **Cernăuți** s-a desfășurat o mare adunare, cu delegații din **toate județele Bucovinei și Hotinului.**

/ la adunarea din 26 și 27 iun.'28, la București, delegația PNT din Bucovina și Hotin, a fost reprezentată regulamentar.

/ În **toamna '28**, în vederea proiectatei adunări dela București, s-a dus o **mare campanie de propagandă**, și de organizare, pe sectoare, plăși, și județe. (p.81-83) Sauciu Săveanu / 1919-'1928

//

Din istoria țărănismului / 1919 -1928

Restaurația : 8 iunie 1930

17) Restaurația : 8 iunie'30

Anularea Legii din 4 ian.1926 (Senat și Cameră) ;

Legea pentru Voievodul Mihai ;

Nicolae Iorga , în prim -planul susținerii lui Carol , cu intenții antipartidiste;

Proclamarea regelui Carol II ;

Declarațiile partidelor ;

("Dimineața" ,XXVI, nr. 8427, 10 iunie ' 30)

[L.D: reproduc aproape exhaustiv textele din ziar.Vezi pagina de ziar la plicuri .

Pentru 8 iunie1930, prefer citarea , pentru a reda cu exactitate atmosfera, pozițiile, meritele, rezervele, previziunile, complicitățile, greșelile, speranțele, capcanele.... așa cum s-au manifestat atunci. Le voi contrapune cu ...**ziua plecării lui Carol, în 1940.**]

8 iunie'30 /

▣ Camera.....**Vezi pe larg context, desfășurare, opinii**, la Monarhie)

/ La început, doar **Iorga și Lupu** erau din partea opoziției,apoi au sosit **Averescu și Goga** ; Averescu se întreține cu dr.Lupu ;dintre socialiști, doar Mirescu și Rădăceanu ; la apariția lui TH.Florescu, se produce rumoare, deoarece , nefiind deputat, nu este primit **Manoilescu** , vesel, este primit cu aplauze; **Iunian**, este primit cu aplauze ; etc etc... deputații rămân la Patriarhie ; pe la ora 10, sosește **Iuliu Maniu**.Apoi **Madgearu** [...][...] 8iun.'30

▣ Camera

Pe la 10, 30 ... **sosește guvernul**;

Ștefan Cicio Pop deschide ședința.

- **G.G.Mironescu** : citește **decretele regale** (vezi cele de la Senat),se trimit la Comisia .

- **Iorga** : are observații la legea privind **voievodul Mihai**, exprimându-și mîhnirea că nu a fost consultat , într-o problemă ce viza cunoașterea trecutului istoric .

" Dvs **ați creat un titlu** , care firește, votat de Senat, **va fi votat și de Cameră**;

un titlu pe care îmi pare rău că nu pot găsi alt cuvînt, **un titlu nepotrivit, ridicol**.[...]

8 iun'30

▣ Comisia Legislativă.

La ora 12 se întrunește Comisia legislativă, pentru legea de conferire a titlului pentru regele Mihai, sub președinția lui Dem Dobrescu

- **Manoilescu** : explică rațiunea decretului elaborat de guvern.

- **Iorga** : se opune categoric, deoarece **Alba-Iulia nu reprezintă în istoria românească un asemenea moment istoric încît să fie legat de numele moștenitorului tronului.**

Mihalache : între Manoilescu și Iorga ,el **crede pe "marele istoric"**.[...][...] [..]

"**Rugăm pe domnul Iorga să înțeleagă** că e chestie de **oportunitate** și nu putem aduce modificări în momentul de față unei **legi votate în Senat**." [...][...]

8 iun.'30

▣ Cameră

/ **Pompiliu Ioanițescu** (raportor la lege) : **Comisia , în unanimitate (aplauze prelungite , îndelung repetate) , a acceptat acest proiect de lege , pentru a se repara "o mare nedreptate"** [-----]

////////////////////////////////////

Iorga / 8 iun.'30 /

▣ Retro 1926.

[-----]

- **Iorga** : "**Viața de partid ne-a închis gura** de atîtea ori.Am fost puși în situațiunea de a ne ridica neconținut glasul **împotriva acestui act** și a consecințelor sale și între datoria de a păstra acestei țări liniștea și **conștiința atîtora dintre noi a abdicat** înaintea celei mai înalte datorii a oricărui dintre noi: păstrarea păcii și liniștii în această țară."

(**aplauze prelungite PNT**) .

- **Iorga** : ... "**În dimineața acelei zile , am fost chemați cu toții la Sinaia**; este o **tragedie** pe care o mărturisesc aici , una din cele mai **îngrozitoare drame** care s-a

petrecut în istoria unei țări, una din dramele acelea **cu călușul în gură**, care sunt cu atât mai grozave , cu cât nu răsuflă în afară nimic din ceea ce s-a întâmplat întradevăr."

A găsit la Sinaia pe domnii Vaida, Maniu și Mihalache.Păreerea noastră a tuturor a fost ca **acest act nu trebuie să se facă.** (aplauze prelungite la **PNȚ**)

Iorga : ..." **A venit Consiliul de Coroană** , încrederea în dreptul principelui Carol a fost slăbită , sub **două influențe mizerabile** ...[aluzie evidentă la **I.C.Brătianu și Averescu**]

Voci PNȚ : Așa este .

Iorga : ..." **Mizerabile**, mențin cuvîntul ,împotriva tuturor practicilor parlamentare , fiindcă nu un parlament mă ascultă , mă ascultă conștiința nației mele (aplauze prelungite la **PNȚ**) .Din **influența a doi factori nelegali ai vieții politice românești**, dintre care **fantoma unuia rățăcea ieri aici**, [aluzie la **I.C.Brătianu ,la Averescu ?**] așteptînd cine știe ce inițiativă, a unor intrgi osîndite de conștiința unei nații întregi. (aplauze prelungite)

▣ **Legile Restaurației**

- **Iorga** : "Hotărîrea pe care o luați dvs. astăzi, **este mai puțin însemnată decît o credeți** [L.D: !?!] **este simpla recunoaștere a unui act de elementară dreptate** care restabilește în conștiința țării **respectul față de Dinastia întregă și îngăduie unei familii [Carol-Elena-Mihai] să privească în viitor** către ceea ce dorim noi cu toții " (ovațiuni prelungite, strigăte de bravo, **pe toate băncile**) [-----]

////////////////////////////////////

8 iun.'30

▣ **Adunarea Națională :proclamarea Regelui Carol II**

[LD: nu intervin în text.Toate dubiile și posibilele comentarii, în paranteze drepte, cu roșu **Restaurația , PNȚ a făcut-o. Armata a fost doar instrumentul.**]

-**Grigore Iunian** : cere cuvîntul (**aplauze prelungite, repetate**)

în numele "**cîtorva sute de deputați și senatori** " , pentru a **supune votului** următoarea hotărîre :

"**Corpurile legiuitoare**, întrunite într-o singură Adunare, și constituite în **reprezentanță națională** , declară :

< **Constată anulată legea** promulgată prin Înaltul Decret Regal no 13 , publicat în "Monitorul Oficial " 4 din **5 ianuarie 1926**, prin care s-a primit **renunțarea principelui Carol la succesiunea Tronului** și la toate drepturile , titlurile și prerogativele de cari , în virtutea Constituției și a statutului regal ,se bucura ca **principe moștenitor al României, și ca membru al familiei regale.**

Declară de asemenea anulată legea promulgată prin Înaltul decret regal no 14 din **4 ianuarie 1926**, publicat în "Monitorul Oficial" no.14 din 4 ianuarie 1926, prin care **Reprezentanța națională primește Regența numită de M.S.regele Ferdinand I.** În consecință, **pe temeiul art. 77 din Constituție, Reprezentațiunea Națională** constată că **succesiunea Tronului României se cuvine de drept A.S.R.principelui Carol, coborîtor direct și legitim în ordine de primogenitură bărbătească al regelui Ferdinand I.** > (aplauze, ovațiuni prelungite, strigăte de **Trăiască regele Carol II !**) [...]

////////////////////////////////////

G.G.Mironescu (Prim ministru, ministr. de Externe, ad-interim la Justiție) :

"**Reprezentanța națională** a fost convocată astăzi ca să **completeze cele două locuri vacante în Regență [?!?]** , în urma **demisiunii Înalților regenți , patriarhul Miron Cristea și d.C.Sărățeanu. Față de propunerea d.Grigore Iunian [?!?]** guvernul este de acord ca această propunere să se discute și parlamentul să hotărască cum va găsi de cuviință. (aplauze unanime, prelungite)

////////////////////////////////////

Iuliu Maniu : " Dlor senatori, dlor deputați, **partidul național -țărănesc** care formează **majoritățile parlamentare și reprezintă majoritatea opiniei publice a țării noastre [?!?]** primește această propunere și se alătură cu însuflețire ca această reprezentanță națională să **declare de moștenitor al Tronului României pe Alțeta sa Regală principe moștenitor Carol** " (aplauze prelungite, Trăiască Maniu!)

////////////////////////////////////

Octavian Goga (P.P.-Averescu) : " E pentru a **treia oară cînd partidul poporului se rostește** în fața Corpurilor legiuitoare asupra problemei de **succesiune la tron după moartea regelui Ferdinand.**[-----.]

"În fața faptelor noi , **judecata noastră se înclină**, mai ales că **partidul poporului,**

pipăind înainte pulsul evenimentelor, printr-o anchetă [!?!] pe tot cuprinsul țării , a verificat **nestrămutata dorință a neamului** de a-și pune toată **încrederea** în mîinile viguroase ale **principelui Carol** , **simbolul de unitate națională** și de **autoritate în cîrmuire** , **atribute atît de scumpe** sufletului nostru dornic de **consolidarea statului și a dinastiei** care se confundă cu destinele noastre.[...]

Evocînd imaginea strălucită a celor **doi regi înaintași**,

țara noastră își **cere stăpînul bun și drept**, care învățînd din gloria străbună și din înțeleptele privilegii din trecut, să îndeplinească aureola de mîine.

Ascultăm deci voința țării și, urmînd impulsul dreptei noastre chibzuinți, neumbrită de patimi, cu gîndul îndreptat spre o perioadă proaspătă de pace și belșug zicem din adîncul inimii :**Să trăești Sire, ani mulți, spre binele celor mulți!"**

//

Dr.N.Lupu (PT) :

▣ **Retro 1866, 1926**[----- / 8 iunie'30

"Au trecut patru ani și jumătate de atunci.În acest răstimp, **Dumnezeu a strîns pe marele rege Ferdinand și pe primul lui sfetnic**. Împrejurările grele , neînțelegerile dintre partidele politice , insuficiența așezămîntului orînduit, au pus **țara în grea cumpănă**.[...]

Dar hotărît, **scăderea de căpetenie** a vrmei de față este **lipsa de unitate** în conducere, **de autoritate**, de **continuitate în guvernare** .

Grijile exprimate de mine în 1926 s-au arătat astfel pe deplin justificate.[...]

"Cu credința nestrămutată că după o viață atît de plină de încercări, **urmașul celor doi mari regi ai dinastiei actuale** , va înțelege interesul superior al neamului românesc și își va pune tot sufletul său, toată energia sa în slujba acestui popor, socot:

În curată conștiință și deplin pătruns de simțul de răspunde al clipei de față că : **actul de la 4 ianuarie 1926 poate fi înlăturat** și, împreună cu poporul român , **strig : Trăiască regele Carol al II-lea ! "**

//

Lotar Rădăceanu (PSD) : "Frațiunea parlamentară a partidului socia-democrat și-a expus punctul de vedere principal în ședința din 9 octombrie 1929

a adunărilor legiuitorae întrunite, iar **astăzi**, față de evenimentele în curs,

ea ține să afirme cu tărie că, **independent de schimbările de persoane** [?] ce s-ar petrece în **așezarea regimului monarhic**, interesele **bine pricepute** [?] de ordin național și internațional ale țării, **reclamă** în mod imperios asigurarea tuturor condițiilor de **dezvoltare democratică și lărgirea lor în ritmul general al Europei civilizate**.

De aceea,**clasa muncitoare**, ale cărei interese se confundă cu interesele mari ale țării, va continua cu toate puterile să îndrepte întreaga ei acțiune pentru **statornicirea definitivă a regimului democratic** , singura **garanție** pentru dezvoltarea normală a României "

//

Mayer Ebner (Grupul parlamentar evreesc) : " Grupul parlamentar evreesc,

în numele **întregii populații evreești din țară**, unindu-se în sentimentele de **dragoste pentru dinastie cu națiunea românească** în această zi solemnă , depune la picioarele tronului **omagiile sale de încredere nestrămutată** în însușirile **continuatorului regilor României**. [...] [...]populația evrească dorește fierbinte ca actul ce se săvîrșește astăzi, să însemne inaugurarea unei vieți liniștite de înfrățire și de înțelegere spre binele comun.

Dușmani ai oricărui frămîntări care lovesc în primul rînd

populația evrească , suntem încredințați că **noua ordine constituțională**

va aduce și impune **respectul libertăților cetățenești a instituțiilor fundamentale ale țării** , cari recunosc pe toți fiii țării , **indiferent de religie și naționalitate** , egali în drepturi și datorii.

Profund încrezători în sentimentele de **înalță și nobilă dreptate ale Alteței Sale**

Principele Carol , strigăm din tot suflet în numele populației evreești din țară :

Trăiască Regele Carol al II-lea al României; Trăiască dinastia română , Trăiască România Mare !"

//

Hans Otto Roth (P.N.G) : "În numele partidului german , se declară **de acord cu propunerea d-lui Lunian** și exprimă dorința că actul de azi să ducă la consolidarea țării.Își exprimă **speranța** în începutul unei **noi ere pentru minoritățile** din cuprinsul

granițelor României, care **așteaptă** din partea majorității populației **aceeași dragoste** pe care o nutresc ei pentru acest popor."

////////////////////////////////////

Contele **George Bethlen** (P.N.M) :**își însușește propunerea lui Gr.Iunian ; încheie cu : "Trăiască regele Carol al II-lea !"**

////////////////////////////////////

D.Duceak (ucrainean), **Șt.Pencof** (bulgar) , **Omer** (mahomedan) se asociază propunerii lui Iunian

////////////////////////////////////

ACCuza (LANC) : **se asociază propunerii lui Iunian**

[?!? "Dimineața" nu-i reproduce declarația]

////////////////////////////////////

Garoflid (Liga Agrară) : **se asociază propunerii lui Iunian.**

[?!? "Dimineața" nu-i reproduce declarația]

////////////////////////////////////

prof. N.Iorga (PND) :

[LD: prima lecție publică dată de profesor lui Carol]

" Eu vin ca săracul , care nu aduce nimic scris , decît ce e de multă vreme , în inima lui.**Nu vin ca reprezentantul unui partid** părerea mea este că **astăzi amurgul se lasă asupra vieții de partid**

(**aplauze prelungite și îndelung repetate, strigăte de bravo**) [?!?]

Și nu vin ca un curtezan , fiindcă părinții și înaintașii nu m-au adus pe lume pentru această funcțiune. (**aplauze**) **Împărtășind o părere care este a dvs.** - fiindcă este a țării întregi- este însăși **voința dezvoltării firești a acestei țări, strîns legată de persoana Regală**, [-----]

[LD:Atenție ! la **grupul "carlist"** care l-a sprijinit pe Carol!]

" **Doresc** , în același timp, ca **prietenii** celui care va fi în curînd , **al doilea Carol, rege al României**, ca prietenii lui **să-și dea seama de un lucru :**

ajută-l unde crezi că trebuie să ajuți și cum te gîndești că poți ajuta.

Mîine , numai un suflet vulgar s-ar prezenta pentru a primi răsplata serviciilor sale."

(**aplauze prelungite și îndelung repetate , strigăte de bravo! ovațiuni prelungite**)

[LD :Atenție ! aviz **partidelor politice** care îl linguseau pe Carol !]

" Cred iarăși ca **glorioasele partide ale acestei țări**

își pot da seama astăzi de **răul pe care l-au făcut,**

pentru a **nu-l continua sub o nouă domnie** ,

prin ura personală, ascunsă de **programe care nu spun nimic. "**

(**aplauze prelungite , strigăte de bravo la PNȚ !**) [-----]

////////////////////////////////////

Grigore Iunian (raportor la lege)

(L:D:atenție , **aprobarea parlamentarilor este uluitoare**, chiar și atunci cînd se spun lucruri total opuse.Vezi aplauzele la Iorga și Iunian.]

"Ca un omagiu adus simțămîntului acestei Adunări, [...]

mă mărginesc a desprinde cîteva constatări .

O constatare , menită să asigure dezvoltarea fericită a vieții noastre publice de aici înainte, este - și la aceasta răspund d. prof.Iorga - **Regele Carol al II-lea nu este adus de nici o categorie socială** , de **nici un partid politic** ,

cu atît mai puțin de **prieteni personali** .(**aplauze prelungite, repetate**)

Regele Carol este adus prin voința generală [?!?] unanimă, a acestei țări,

și prin **sfortărea tuturor** acelora care au crezut de **datoria lor** sau **au putut să-și pună serviciile în realizarea acestui scop.** (**aplauze prelungite, repetate**)

A doua constatare , este **maturitatea de gîndire** și de **manifestare** a poporului nostru [**a partidului!**] .**Aceia** cari au avut vreo **îndoială** în ceea ce privește această maturitate

de gîndire, sau vor fi avut **nădejdea** că pot să existe unele împrejurări

cari **să împartă frații în două tabere**, sau cari **să prilejuiască frămîntări** pline de

primejdii, **au avut astăzi un răspuns clar**, hotărît, convingător,

pentru orice conștiință în ceea ce privește **maturitatea de gîndire și de manifestare a**

poporului nostru .[**a partidului !**] (**aplauze prelungite**) [-----]

8 iun.'30

▣ **Votarea legii.**

Votați : **486**

Majoritatea necesară: 332

Bile albe : **485**

Bile negre : **1**

8 iunie 1930

Printul Carol >> Regele Carol II

Discursul regelui Carol.

"D-lor senatori. D-lor deputați, primirea atât de emoționantă ce mi-o faceți **mă mișcă** atât de adânc, căci **sunt fericit** de a putea resimți prin glasul domniilor-voastre sentimentele acelor cari v-au trimis aici și **de a constata** încă odată **legătura** sufletească ce m-a unit și mă va uni întotdeauna **cu poporul meu**.

"**Jurământul** ce l-am depus astăzi, în fața reprezentanților națiunii, depășește zidurile acestui locaș istoric și pentru sufletul meu devine un **legământ sfânt între mine-rege și poporul meu**. E un legământ luat **în fața aceluia atotputernic**, de a fi părintele plin de grijă și de rîvnă al fiilor săi.

Carol /

▣ Exilul , adversarii.

"**Pribegia** de mai bine de **patru ani**, departe de poporul în mijlocul căruia m-am născut și am fost crescut , **a fost silită de unii** , cari **prin vorbele lor au îndureat** sufletul marelui vostru rege și **scumpului meu părinte** și cari **au avut de scop de a rupe legătura între mine și români**.

[L.D: **nimic despre renunțările sale la tron, despre tinerețea sa aventuroasă !**]

" **Manifestația** înălțătoare de astăzi **dovedește** vădit că **aceste încercări nu și-au atins scopul** și că iubirea ce am dus ,neclintită în sufletul meu, față de România, este răsplătită cu prisosință prin dragostea ce mi-o arată națiunea prin reprezentanții săi.

Carol II / iunie'30

[**LD: Partide? Parlament ? Democrație ? Constituție ?Nici un cuvînt.]**

▣ **Greutățile** , cari unora li se par de neînlăturat, vor putea , fără nici o îndoială, **să fie călcate în picioare** de o Românie unită și hotărîtă.

Nu vreau să pun la îndoială nici o clipă **patriotismul acelor cari**, prin poziția lor , **au datoriat de a lucra la progresul țării**.

Și sunt convins că **toți, fără deosebire de opinie politică, credință și obîrșie** , se vor întruni într-un **mănunchi în jurul tronului**, spre a **conlucra cu toții împreună** la așezarea țării noastre pe temelii cari să-i permită o dezvoltare și să-i asigure neclintit locul care-i e sortit să-l ocupe în consorțiul lumii civilizate.[...][...]

Români din patru unghiuri , uniți-vă în gînduri, uniți-vă în simțiri.

Înainte spre muncă ."(cu aceasta , încheie cuvîntarea)

18) Printul Carol s-a întors.Demisia guvernului Maniu . 6 - 7 iunie ' 30

Formarea guvernului G.G.Mironescu. Declarația PNL.

("Dimineața" , 7, 8, 9 iun.'30)

6 iun.'30

▣ PNL.

Ședința CC, la clubul de pe Calea Victoriei.

/ **Vintilă Brătianu** : îi convocase pentru a discuta decizia **Curții de conturi** privitor la neconstituționalitatea legii Creditului Agricol.S-a produs un eveniment "de o gravitate excepțională " , care îl determină să schimbe scopul.

" Cunoașteți prea bine **părerea mea și a partidului** - în chestia constituțională de la 4 ianuarie , din manifestele și comunicatele date [...]"

A convocat pentru 9 iun . o **ședință specială** dedicată acestui eveniment.

/ **I.Gh.Duca** : consideră că **fiecare** trebuie să-și facă un scrupulos **examen de conștiință**

"Să-mi dați voie **să fac eu în fața dvs. acest examen al conștiinței mele** , și cred că îmi veți admite că nu sub imperiul întâmplărilor de azi noapte mi-am stabilit convingerea mea în această chestiune.[...]

Am scrutat tot ce-mi poate spune judecata și conștiința mea și din două motive , unul de ordin etic și altul de ordin politic și național, mă împiedică definitiv să primesc soluția de astăzi.

Am fost prea strâns legat de opera regelui Ferdinand și al lui Ion Brătianu , am slujit țara sub conducerea acestora în timpul care prin nimic nu se poate șterge așa încât este firesc ca să urmez în totul hotărîrea lor.[...]

Fapta de azi noapte este cea mai primejdioasă aventură ce s-a putut face și este tot ce se poate aduce mai mult rău consolidării noastre naționale și situațiunii țării , în toate privințele.

La o primejdioasă aventură nu pot să iau parte .

Refuz să mă duc chiar dacă viața mea politică ar lua sfârșit azi.

Sfatul ce-l dau **partidului meu** este o **intransigență absolută.** [...]

Nu e vorba să se siluiască conștiința nimănui , **fiecare să judece și**

fiecare să se lase hotărît numai de **interesele superioare și permanente** ale țării pe care o slujesc.

Eu v-am spus **întregul gând al meu** , de la care **nu mă abate nimic pe lume."**

Apoi a citit "Comunicatul" :

C.C. al PNL , care fusese convocat pentru chestiuni curente, luînd cunoștință de evenimentele din ultimele 24 de ore, **a hotărît :**

" 1. Partidul național-liberal rămîne în chestiunea constituțională cu nestrămutată hotărîre **la punctul său de vedere** de apărare a ordinii legale stabilite prin **actul regelui Ferdinand din 4 ianuarie 1926.**

2.Și se convoacă în întregime **comitetul central** , pentru luni, 9 iunie, spre a delibera asupra **manifestului** ce urmează a se adresa către țară , în această privință."

Observație: Duca s-a întîlnit de două ori cu dr.Lupu.

19 a) Scindarea PNL,pe criteriul adeziunii la regele Carol II

[L.D.:vezi pe larg , amănunte, la **PNL-1 și PNL-2**]

▫ Ședința C.C. Ex.al PNL : poziția față de Restaurație, 9 iun.'30

Expunerea lui Vint.Brătianu ;

Opiniile lui I.Inculeț, V.Sassu, Al.Lapedatu, I.Nistor, dr.C.Angelescu , ș.a.IGDuca.

Excluderea lui George Brătianu.Demisii din PNL

("Dimineața ", XXVI, 11 iun.'30)

▫Comunicat și Apel PNL- Gh.Brătianu

("Dimineața ", 11, 13 iun.'30)

▫Revenirea guvernului Maniu, 14 iunie'30.

N.lorga : încercarea unui guvern de concentrare (Presan);

"Defecțiunea" Vintilă Brătianu;

Iul.Maniu , replică ;

(" Dimineața", XXVI, nr. 8433, 16 iun.'30)

▫ Gh.Brătianu, proclamat șef al PNL , duminică, 17?iun.'30

("Dimineața", XXVI, nr.8435, 18 iun'30)

19.b) Gh.Tătărescu ,Mărturii pentru istorie,

Editura enciclopedică,București,1996

(ingrijită de SandaTătărescu-Negroponțe;cuvînt înainte deN.Ș.Tanașoca.)

Atenție L.D.Partidul este condus succesiv de C.I.C Brătianu,de I.G.Duca apoi de Dinu Brătianu Tătărescu este în complet acord cu Duca,cu tradiția PNL,cu linia "brătianistă".Chiar și după venirea la putere în 1933,după asasinarea lui Duca, Tătărescu va continua ,multă vreme această linie.

Trebuie să decantezi "începuturile "sau "procesul" prin care Tătărescu se va converti la ideile "pro-dictatoriale", mai binezis, cînd și cum a devenit "homo regius"]

▣ Starea partidelor .

[Craiova?Tg.Jiu?] ,mss.Poiana Gorj,august 1930,(p.114-140)

[LD: acest act de conștiință a lui Tătărescu mă impresionează.Deci , în cazul lui, nu se poate spune că nu a intuit exact terenul în care

Carol urma sa-și exercite presiunile pentru anihilarea partidelor.]

O nouă domnie începe **Începutul acestei domnii** a răscolit năzuințe himerice și dorinți de aventură în **lagărul politicianismului** .

" Partide cu popularitate măcinată [PNT] ,șefi fără partide[Gh.Brătianu? Iorga?

Argetoianu?] și **partide fără șefi** ,grupări de o zi și individualități

ostracizate[Manoilescu?] vegetând în izolare ,morți care caută să reînvie și agonizați

care nu vor să moară,[Conservatorii?] aventurieri [Manoilescu?]care și-au angajat

întreg capitalul politic pe un eveniment și diletanți în goană după necunoașcut -

se agită,se agită ,calculează,uneltesc cu nădejdea că **regimul cel nou** va aduce

punerea în circulație,pentru unii,**reabilitarea** pentru alții,**puterea** pentru toți."

/ Au apărut **partidofobii** . Apar **formule noi**: "**falimentul partidelor**" ,

"guvern de dictatură" "**guvern personal**","**guvern de concentrare**"

izvorite din vagul nădejdelor,din calculul meschin al ambițiilor,din

reacțiunea disperării, lăsînd o ceață peste viața noastră politică...

În spatele fiecărei formule,teoreticieni ,o armată de partizani și un serviciu de

propagandă. **Marasm și confuzie** -acesta este rezultatul.

Această situație l-a determinat să scrie **rîndurile de față**, nu ca om de partid,

nu ca apologet sau adversar al noilor formule, ci ca pe un **act de conștiință**.

Tătărescu/'30

▣ Deteriorarea regimului democrat (p.115-122)

[LD: Iată un proces în plină expansiune , în momentul venirii lui Carol.Deci nu i se pot atribui "drepturi exclusive de autor" .Ceva era .Era semnalat în Europa. Criza economică să fi grăbit fenomenul ? Care a fost specificul românesc ?]

/ **Autorii formulelor noi** au început acțiunea lor de agitație printr-un **asalt concentric**

împotriva partidelor politice. Zilnic,în presă și întruniri,se dau atacuri împotriva

"politicii de partid",împotriva"**spiritului de partid**",împotriva "**regimului de partid**",

pentru a se conchide zgomotos "**falimentul partidelor.**"

Acțiunea nu este nouă,la noi și aiurea.Există o **bogată literatură**

care a popularizat toate **criticile la adresa partidelor**,

conjugate cu **criticile antiparlamentare**

(Courtney,Ostrogorsky,Michels,Thomas Bryce,Charle Benoist).

Controversa continuă.

/ **Campania împotriva partidelor** a fost determinată **și de dificultățile interne** ,

de dezastrul economic și financiar...din care **oamenii caută "vinovații"** .

Massele au adoptat ,întotdeauna,fără discernămînt,**formulele simpliste** :

vinovați sunt guvernânții ...partidele politice...toți și toate.

/ Se deschide ,astfel,**procesul sistemului politic** , se pun în cauză nu numai **oamenii și**

partidele, sistem practicat la noi trei sferturi de veac,

ci și **așezămintele** care cheazăsuesc **regimul constituțional**

răzimat pe **sufragiul universal și guvern parlamentar.**

Tătărescu / aug.'30

▣ Cauzele crizei sistemului partidist

/ **Violența luptelor politice** a contribuit enorm la deschiderea crizei de azi.

Campaniile de ură și violență ,**insultele personale și atacurile** care n-au cruțat nici

viața particulară,**luptele sălbatice din presă** ,**pugilatele din parlament,**

au provocat **atmosfera de discredit** ,care apasă astăzi asupra partidelor

politice.Revărsare de **insulte,de injurii,de acuzații** ,care n-au cruțat pe nimeni,

nici pe oamenii care au făurit întregirea neamului.

/ **Alegerile generale** ,în loc de lecții de civism,transformate în **încăerări periodice** ,

cu învrăjbirea sufletelor,**ura de clasă regionalismul dezagregant** ,discreditarea vieții

publice.

/ **Insuficiența personalului politic** ,a jucat și ea un rol precumpănitor în formarea valului de ostilitate și aversiune față de partidele politice.

Opinia publică a văzut ,cu uimire,pe "**modestii învățători**" de pe plaiurile Regatului,

pe "umilii doctori" dela judecătoriile de pace de prin văile Ardealului, pe "timizii funcționari de zemstve" din Basarabia ,rupți din cadrul unei vieți patriarhale ,**împinși în prim-planul vieții publice**, cu o **pregătire insuficientă**, ducînd și la scăderea vieții parlamentare și guvernamentale.
Tătărescu/ aug.'30

▣ Permanentizarea guvernării prin partide.

Nu neagă și nici nu diminuează "bolile specifice" ale partidismului dar ... "[...]
statul nostru ,ca și toate statele moderne,[...]
nu a găsit alt **instrument de guvernare** decît partidele politice.[...]
Firește ,**partidele** ,în evoluția lor ,au perioade de **agregare și de ascensiune** ,
apoi perioada de recul,de **dezagregare**,și ,în sfîrșit,trăesc **momentul final** al dispariției.
[...] Dar **moartea unor anumite partide** ,nu înseamnă
moartea sistemului de guvernare prin partide ,
așa cum moartea unui individ ,nu înseamnă moartea speciei.
/ Pe ruinele partidelor dispărute **se ridică alte partide** , reclamate de evoluția socială și
de realitățile politice,cu alte programe,cu alte idealuri,
și **sistemul de guvernare prin partide se permanentizează**,
ca o **necesitate ineluctabilă a statului**. [...]"
Tătărescu/ '30

▣ Partidul dictaturii.

/ Pînă și **regimurile de dictatură se reazemă în guvernarea lor pe partide**.
Un regim de dictatură poate **suprima** nu existența ,ci **funcționarea normală**
a partidelor politice existente ; **dar el ,însuși,se reazemă** în afară de forța publică ,
pe sprijinul unei clase sau al unui **grup social** sau al unei **asociații de individualități**,
organizată politicește ,avînd un **șef politic**,o armată de **partizani** ,o **ierarhie**,
un **program** și o **metodă politică** - toate **elementele unei organizații de partid** .
Dictatura însuși se reazemă pe un partid al ei :partidul dictaturii." (p.119)
Tătărescu/'30

▣ Criza partidelor= criza sufragiului universal = criza democrației .

"**Partidele sunt** ,cu mici retușări,**hărțile de relief ale societăților**,în care se nasc și
trăesc,**reprezentînd fidel și culmile de idealism și adîncurile de decădere și de**
materialism.Partidele nu pot să aibă altă **configurație** decît aceea pe care le-o imprimă
realitățile sociale ;și dacă astăzi străbatem o criză a partidelor,
Este fiindcă **statul,el însuși,străbate o criză** ,provocată de noile condiții politico-sociale."
/"**Criza partidelor este criza sufragiului universal și criza sufragiului universal este**
criza democrației românești ,întemeiată pe actul Unirii .
Dar **cine se gîndește să renunțe la ceea ce a împlinit destinul**
și **cine să se încumete să ia inițiativa suprimării sufragiului universal ?"**
[**L.D.: Carol II**]
Tătărescu/'30

▣ Necesitatea partidelor .

Sub presiunea curenților noi care cresc,conducătorii partidelor vor trebui să pășească la
debalcanizarea moravurilor noastre politice, să vegheze la **triajul personalului politic**,
să asigure participarea la acțiunea politică a **elementelor de valoare,a intelectualilor**,
să promoveze ,în grabă ,**tineretul** crescut în mentalitatea României Întregite,
Cu aceste revizuirii,**partidele** vor continua să-și **îndeplinească misiunea lor în statul**
democratic.
/ "**Nu desființarea partidelor** sau slăbirea lor,ci **întărirea partidelor**.
Desființarea și slăbirea partidelor - a partidelor de conservare,mai ales -
înseamnă întărirea curenților extremiste și anarhice,care nu vor mai întîlni în calea
lor stavilă și rezistență.Dispariția partidelor **înseamnă nașterea coteriilor,a facțiunilor**
și a camarilelor,mult mai primejdioase decît acțiunea politicianistă a tuturor partidelor."
/ "**Nici guvern de dictatură,nici guvern personal**.
Interesul țării nu poate accepta un sistem de guvernare care ar deschide drumul
aventurilor și aventurierilor și ar arunca persoana suveranului în reacțiunile
frămîntărilor politice."

Să se pastreze **tradiția populară** care spune "**rege bun, guvern rău**".
Să nu slăbim această tradiție prin experiențe ușurate. (Vezi **fișier Carol II**)
Tătărescu / 1930

Guvern GGMironescu. Legislatura I-PNȚ. Sesiunea III, 1930/'31

20) Regele Carol, Mesajul Regal, 15 nov.'30

(DAD, MO 1, ședința din 15 nov.'30, p. 1-4)

[L.D: text integral, xerox. În calculator, dispersat problematic. Integral, la Guvern
Colorarea, sublinierile, parantezele drepte, îmi aparțin, urmînd a fi comentate]

Carol / nov.'31

"Fericit de a mă găsi în mijlocul Domniilor Voastre ,

țin să afirm din nou **dorința și speranța Mea**

de a vedea **conlucrînd în mod armonic toate forțele vii ale națiunii**

la consolidarea și neîncetata înălțare a patriei.

În continuarea operei de consolidare ce ați întreprins de la începutul Legislaturii,

sunt de rezolvit probleme mari și grele [...] " (p. 1) [...] [...] [...]

[**Carol II**]

▣ **Apel la cooperare**

"Importanța problemelor ce vor fi supuse deliberărilor Domniilor Voastre, și dificultățile mari ale situației economice, **impun colaborarea înțeleaptă a tuturor.**

(ovațiuni furtunoase, prelungite și repetate , bravo!)

"De aceea, **fac apel** la toți fiii buni ai Patriei, ca, **peste deosebirile de partid,**

să coopereze frățeste la înlăturarea greutăților prin care trece țara. (ovațiuni prelungite)

[...][...][...] **CAROL**

Mesajul Regal, 15 nov.'30

21) Nicolae Iorga, **Intervenție, 18 nov.'30**

(DAD, MO 2, ședința din 18 nov.'30, p. 10-11)

[Intervenție integrală xerox. Sublinierile ,parantezele, supratitlurile , îmi aparțin.

Fără îndoială , **Iorga joacă rolul de "apostol"** al neamului, de multe ori avînd dreptate;
sfătuind, muștrînd, sugerînd , insinuînd **critici** la adresa inutilelor (pentru
el)**partide** ,încercînd **să croiască treptele spre sociul** pe care se va ridica, treptat,
ținărul rege Carol .]

Iorga / nov.'30

▣ **Intențiile MSR Carol .**

[**Atenție LD!**] (vezi pe larg și context **la PND**)

[...] "Dar mi se pare că **gestul** pe care l-a făcut M.S ,trimițînd pe secretarul Său particular , **nu s-a înțeles bine** .Faptul că **MS n-a trimis pe mareșalul Palatului, ci pe secretarul Său particular** , faptul acesta este **o dovadă**

că MS n-a avut intenția de a recunoaște partidele ca singur factor politic al poporului român. Și aceasta mai înseamnă încă un lucru :

că **MS nu părăsește sprijinul cel puternic pe care îl are ,adică națiunea română însăși,** pentru a înlocui acest sprijin **cu un sprijin mult mai șubred, acela al partidelor politice.**

Dacă MS dorește sprijinul partidelor politice, care sunt cum sunt, nu are decît să trimeată a doua oară pe cel care reprezintă oficial pe MS.

Pîna atunci, **MS n-a dat decît un sfat al Celui dintâi român, către alți români .**

Maiestatea Sa a vorbit de înfrățire. Maiestatea Sa trebuie să fie **părintele țării.**

Natural, **noi** trebuie să fim **fii ai reprezentantului României,** noi trebuie să fim **frați între noi.** Expreia sentimentală **a făcut apel la sentimentele noastre** și sentimentele noastre

au răspuns [...] " (p. 10-11)
Iorga / nov.'30

▣ Datoria partidelor, a Parlamentului, a Guvernului .

" Dar **înfrățirea presupune frații iar frații vorbesc bine unii de alții.**
Și eu nu înțeleg **cum se face o înfrățire** atunci când, acum câteva zile , **șeful unui partid [Averescu !]** , care nici **n-a ascultat de îndemnul Maiestății Sale** -și nimeni din reprezentanții săi nu este aici - **putea să declare** că în Țara Românească există **un singur om care are dreptul de a guverna** , și acesta este **el, șeful aceluia partid.**

Nimeni n-are dreptul de a guverna [Maniu !] , nici atunci când ar avea **cele mai puternice majorități** fiindcă țara este într-un fel într-o zi și se poate să fie altfel a doua zi, și **ar trebui s-o întrebăm în fiecare zi** dacă nu s-a schimbat,
potrivit cu ce facem noi - care **poate fi foarte folositor țării și poate fi** ceea ce se numește cu un cuvânt franțuzesc **gafă** sau românesc **poznă** : când am făcut anumite pozne - se poate întâmpla ca națiunea să ne fi regretat.

Nimeni nu are căderea [Averescu !] de a spune că **dreptul său este exclusiv de a guverna Țara Românească**, căci în cazul acesta **trebuie să-l avem rege** , trebuie **să schimbăm dinastia** , ori de are copii ori de nu are .

Prin urmare, **îndemnul acesta la înfrățire s-a lovit de o stîncă.**

Mie mi-i frică cu aceste stînci care răsar în drum ,

ca **îndemnul venit așa de sus [Carol]** , cu sentimente așa de bune, **să nu se înece** .

Iată, duminică s-a ținut aici o întrunire [PNT] . Unul din miniștri **[Madgearu !]**

a făcut să cadă pe capul [Vintilă Brătianu] , din fericire neprezent acolo, al **partidului liberal, astfel de acuzații** , încît mă întreb **cum** , după un discurs ca acela pe care l-a ținut d.ministru al agriculturii , **se mai poate vorbi de înfrățire** .

Frăția aceasta eu cred că **se poate** , dar se poate în **alte împrejurări.**

Se poate atunci când **miniștrii ar înțelege un lucru** : că atîta vreme **cît sunt miniștri**, [...] **reprezintă pe Maiestatea Sa** și , reprezentînd pe Regele, eu nu înțeleg **să mă atace Regele, în numele unui partid.**

Eu sunt credincios al unui rege, și când vine ministrul regelui și-mi spune

tot ce se poate spune mai **rău despre mine și despre partidul meu,**
cum să interpretez apelul la înfrățire , mai ales după **acest vehement atac ?"**

[...][...][...] Iorga / 18 nov.'30

22) IGH.Duca (PNL-1) , Declarație la Mesaj, 18 nov.'30

(DAD, MO 2, ședința din 18 nov.'30 , p.10)

[L.D.: exemplar xeroxat.În computer, dispersat problematic.

Revenire în parlament, după un an de boicotare.]

Duca / 18 nov.'30

▣ Revenirea în Parlament: Omagiu Coroanei. (vezi pe larg la PNL)

" Dle președinte, d-lor deputați, în urma **apelului Maiestății Sale Regelui, partidul național-liberal** a hotărît ca reprezentanții săi **să reentre în Parlament** și să participe la desbateri.[...][...][...]

Duca / 18 nov.'30

▣ Guvernul GGMironescu

" **PNL** ține să declare și cu acest prilej că **menține în întregime** toate grijile arătate în **declarația de la retragerea din Parlament**.[...][...][...]

"**PNL** înțelege , deci, **să continue și în incinta Parlamentului lupta împotriva unui regim** care, purtînd **răspunderea grelei situațiuni** de astăzi,

nu are nici autoritatea și nici putința să ducă la îndeplinirea programului de reparareimpus de interesele pramejdute ale țării (**întreruperi la PNT**) Continuînd această luptă , **PNL are conștiința că reprezintă simțămîntul obștesc al țării...**

-Gral Racoviță : Și aici e o greșală

" ...care ,de la retragerea din parlament **a răspuns neconținut la apelul său** și care **reclamă azi**, mai mult de cît de oricînd, **o nouă consultare națională**, pentru a-și putea exprima libera sa voință.

I.G.Duca/ 18 nov.'30

23) Gh.Brătianu (**PNL -2 georgist**) , **Declarație, 18nov.'30**

(DAD, MO 2, ședința din 18 nov. '30 , p.10)

[LD: în aceeași zi, **IGDuca citește Declarația PNL** de revenire în Parlament.

Declarația sa poate fi percepută ca avînd **2 ținte - PNL și PNT** - și atunci ,
fiecare propoziție a lui **George Brătianu**, este **copios aplaudată de PNT !**

Parlamentul este în fața a **2 PNL** , fără să se spună ceva despre ruptură!]

Gh.Brătianu / nov.'30

"În ziua de **6 noembrie** ,**partidul național liberal** ,
credincios tradițiilor sale monarhice și constituționale, a hotărît **reintrarea în**
Parlament a reprezentanților săi , spre a lua o parte activă la viața constituțională a țării.

"Aducînd la îndeplinire această hotărîre, **el constată cu deosebită mulțumire**
că **răspunde în același timp dorinței Majestății Sale Regelui**,

de a se ajunge la o normalizare a vieții politice ,contribuind la îndreptarea nevoilor grele
de astăzi, prin soluțiile ce-și propune să realizeze.

Gh.Brătianu / 18 nov.'30

24) Virgil Solomon (**PNT, ardelean, medic , deputat Odorhei**) , **29 nov.'30**

(DAD,MO, șed.din 29 nov.'30 , p. 106-108)

[LD: **discursul integral, xeros; în calculator, dipersat problematic**]

Atenție ! **Interesant, lucid, echilibrat, original, sincer, liberal, disciplinat manist,**
cu simpatii vaidiste clare, adaptat României întregite.]

Solomon/nov.30

▀ **Partidele și Carol II**

"**Țin să afirm acest lucru**, cu atît mai mult cu cît, de la un timp încoace,
toți deraiții vieții politice, ca **și personalități**, care pînă astăzi **n-au putut să se**
încadreze într-un organism disciplinat [!!!] ,cred că a sosit momentul să-și plaseze
intențiunile și planurile lor politice în detrimentul organismelor vechi și cu tradiție."

" Socotesc, dlor, că **nu se poate substitui forța politică a unei organizațiuni**
cu **o autoritate împrumutată de la o iscălitură regală**. Și de aceea, dlor, cred că **noi**
suntem obligați să facem tot posibilul pentru **menținerea partidului nostru**,
după cum și ceilalți, de la **celelalte partide**, la rîndul lor , **vor face probabil același**
lucru, din aceleași considerațiuni.

"Cred, dlor, că **Coroana** trebuie să stea srălucitoare **deasupra luptelor de partid**, cred
că trebuie să fie **simbolul unității și propășirii naționale**.

Deci **nu este just** să încercăm a **deveni paraziții acestei autorități**,
cînd **avem obligamentul**, la care ne silește patriotismul nostru,ca prin munca și toată
năzuința noastră, **să contribuim la ridicarea ei**.

lorga : "**Dar care ar fi acești paraziți? Sunt foarte curios, știți, așa, ca istoric**"

(**Ilaritate**)

Solomon : " D-le profesor, **nu mă aduceți într-o situațiune penibilă**, căci ar trebui să
vorbesc despre **oameni mai bătrîni decît mine**.

În cea ce privește, însă, pe dvs., **d-voastră singur faceți mai mult decît un partid**
politic întreg." [LD ! **Doamne ! ce se temeau toți de lorga ! Și cît de ipocrit era el !**]

-lorga : "**Știți,nu de altceva , dar ca să mă feresc de dînșii** " (**Ilaritate**)

Solomon : "Eu am vorbit de diferite **organizațiuni improvizate și "personalități"** care
își închipuie că este suficient să fi trecut de **25 ani** ca să poți **să conduci o țară**.

lorga : "**Vasăzică , toți sunt sub 25 de ani.Atunci nu mă tem !**"(**Ilaritate**) (p. 106)

Solomon / nov.'30

▀ **Minoritățile . (vezi pe larg la fiecare Minoritate)**

Cum au reacționat **minoritățile etnice** față de **regimul de perfectă libertate**
din țara noastră ?

" **Sășii** , harnici ,sabri și cruțători,**maestri ai politicii minoritare**,
cetățeni loiali ai Țării Românești, merg **pe linia stabilită de antecesorii lor**.

Socotesc că fac un act de dreptate recunoscîndu-le loialitatea.

Totuși trebuie să accentuez că, **pe cît sunt de loiali în politica generală**,

pe atît sunt de **necruțători în apărarea intereselor lor locale**,
în politica comunală și județeană." (p. 107)

Solomon / nov.'30

"Minoritatea maghiară, stăpîină pînă mai ieri a țării de peste Carpați,
este într-o **situațiune cu totul excepțională**, și anume: **o mie de ani de domnie**
a diferențiat atît de puternic **clasele sociale [maghiare!]**,

încît **astăzi se văd** înaintea **dificultății armonizării acestor interese.[maghiare!]**

Eu socotesc că **toată lupta** partidului maghiar se îndreaptă **spre două obiective.**

Întîi , acela de a rămîne sau **de a deveni**
singurul reprezentant al minorității maghiare .

Al doilea,de a crea **un program** de realizări imediate. "[...][...][...]

De aceea, atitutinea PM este "curioasă" : fac în Parlament **o opoziție "civilizată"**,
un **iredentism"deghizat"** , uneori fac pe " guvernamentalii" , ca apoi **în congresele lor**
să protesteze cu toată energia contra unor **"nedreptăți inexistente"** , cu obiectiv peste
graniță ; amenință că merg la Liga Națiunilor , atunci cînd noi suntem însuflețiji de a
făcedreptate între granițele noastre. (p. 107-108)

Solomon / nov.'30

Evrei.(vezi pe larg la **Evrei**)

"Ajung la **o problemă mai delicată**.O voi pune , pentrucă socotesc că trebuie pusă.

Vreau să vorbesc despre **minoritatea evreiască**.Nu pun problema în întregul ei,
pentrucă nici **nu poate fi tratată ca un tot întreg."**

"Evreimea din Vechiul Regat s-a amalgamizat , în cea mai mare parte cu **națiunea**
română.[...][...]

" Dincolo de Carpați, se prezintă , însă, un fenomen extrem de interesant.

Plutocrația evreiască din trecut a fost pătașă **la guvernare**, la fructele guvernării
Ardealului.Încă și astăzi ea încă **susține** aproape în întregime **politica partidului**
maghiar.[...][...]

" Remarc un lucru și îl subliniez : **n-a existat** și încă **nici astăzi nu există**, dincolo de
Carpați,**un singur evreu** care **să se fi identificat** întru totul cu tendințele și **năzuințele**
noastre . Și atunci cînd declar că primind cu brațele deschise pe toți aceia care s-au
identificat cu **interesele neamului românesc**,

trebuie totuși **să protestăm**,cu toții, **energic, contra tendinței** de a se face din **problema**
evreească, axa politiceii românești ." (p. 108)

Solomon/ nov.'30

▣ PNL-1

"PNL, un organism vechi, cu tradiții bazate pe **o comunitate de interese**, se părea că
suportă la început noul regim cu mai multă vigoare.**Astăzi**, știm foarte bine care este
situația în lagărul d-lor.Este treaba d-lor să și-o aranjeze și să încerce să ajungă cît
de curînd la o asemenea **sedimentare "** (p. 108)

Solomon / nov.'30

▣ PP-Averescu

Pe el îl interesează mai mult **PP**, pentrucă **organizația** acestui partid este"**minimă"** ,
și tocmai de aceea, **șeful său** se simte obligat să dezvolte **o puternică activitate.**

Și , "curios", tocmai **"nefericiții de desrobiți"** au trebuit să sufere rigorile activizării
politice a **mareșalului Averescu ! [...][...]** (p. 108)

Virgil Solomon / nov.'30

25).I.Nicolau (PNȚ-tineret,deputat de Bacău, avocat), discurs la mesaj, 3
dec.'30

(DAD, MO. 12, ședința din 12 dec.'30, p. 158-162)

[LD: discurs integral xerox.În calculator,dispersat problematic.

Vorbește după discursul fulminant al lui Gafencu (politică externă) ,
mărturisindu-și lipsa de experiență , datorată vârstei și pregătirii ...

Pe mine mă interesează opiniile lui,tocmai pentrucă nu este un "consacrat" ,

Dar... LD: atenție la nuanță ! Așa cum **Măță** a vorbit ca "pion" al lui Stere,
eu simt că **Nicolau** vorbește ca "pion" al lui Mihalache.Dar nu pot dovedi...]

Nicolau / dec.'30

▣ Maghiari

" [...] **partidul maghiar**, ca și partidul bulgar, ca și un eventual partid rusesc, care **prin forța împrejurărilor istorice fac parte din granițele României Întregite, n-au puterea să ne facă nouă convingerea că în adevăr, în politica internă, pot valora ca niște elemente active politice.** Aceasta pentru bunul cuvânt că un partid maghiar, de exemplu, **nu este un partid component al politicii noastre interne**, ci reprezintă interesele unei minorități etnice, fatalmente trecută în granițele țării noastre prin întregirea ei.
Nicolau / dec.'30

▣ Evrei

El nu poate recunoaște, în conștiința lui de român, că **grupul parlamentar evreu are vreo rațiune de a fi**, din p.d.v. politic.
"Noi, în **Vechiul Regat**, am avut **evrei pămînteni**. Ei au avut o organizațiune: **"Uniunea Evreilor Pămînteni"** care **n-a slujit la creierea unui partid evreesc aparte**, ci în cele mai multe cazuri, **a servit ca trambulină politică pentru diferite partide politice** în lupta cu adversarii lor.
În afară de acest aspect formal, această **organizațiune a evreilor pămînteni, nu-și avea rațiunea de a fi**, și mai ales **nu-și are rațiune astăzi**, întrucît **evreii noștri din Vechiul Regat fac parte din populația țării noastre**, fiind de sute de ani pe teritoriul acestei țări, iar **în timpul războiului au rămas alături de noi, au suferit și și-au făcut datoria de conștiință.**
După opinia sa, și evreii dinainte, și evreii care au venit după unire, **"nu pot fi corp aparte de națiunea română"** și de aceea, **"nici n-au rațiune de a face o politică aparte de națiunea română"**. (p. 158)
Nicolau / dec.'30

▣ Iorga

" [...] **partidele care-și zic partide**, dar care în realitate **nu au organizațiuni politice propriu-zise**, ci sunt **exponentul cîtorva personalități** din țara noastră.
În fruntea lor este **partidul național al d. lui profesor Iorga** [...] [...] **Nu putem spune însă nimic despre un partid național al d. lui profesor Iorga.** Este adevărat, **a fuzionat o dată cu partidul nostru**, d-l prof. Iorga i-a condus alături de d. Iuliu Maniu: **s-a despărțit însă de noi**, în împrejurări care nu are rost să le amintim acum. [...] [...] **"Dar, în afară de d. profesor [...] acest partid nu există în viața noastră politică"**
Nicolau / dec.'30

▣ PSD

[...] [...] " Însă, **din punct de vedere programatic, eu nu am de făcut pronosticuri prea strălucite asupra viitorului partidului social-democrat**, fiindcă **concepțiile social-democrate sunt mai adecuate în alte țări**, unde sunt condiții economice de trai; **dar într-o țară cum este a noastră**, unde majoritatea populației o formează **populația agricolă**, este foarte greu ca ideile social-democrate să poată progresa.
De aceea, aceste idei progresaază în **medii industriale**, progresaază în mediile **muncitorești**, și în special în **regiunile miniere**.
[...] **eu nu întrevăd nici un viitor partidului social-democrat**, care, după mine, va rămîne un **partid de importațiune** în privința **ideilor și programului**, cu tendința de a se acclimatiza în **țaranoastră**, care, însă, **nu va suferi niciodată o aclimatizare totală a programului social-democrat.**" (p. 159)
Nicolau / dec.'30

▣ Partidul Poporului.

[...] [...] "Însăși **existența PP** mi se pare **condiționată de existența unui om**. Dacă s-a verificat vreodată teoria, că **partidele create de anumite personalități**, **mor odată cu dispariția acelei personalități**, desigur că și **PP se va stinge odată cu dispariția d. lui mareșal Averescu**, pe care o dorim cît mai tîrzie.
Este incontestabil că acest partid își mai menține prestigiul numai prin personalitatea

d-lui mareșal Averescu " (p. 159)
Nicolau / dec.'30

▣ PNL -PNȚ

[LD:atenție la nuanță! Confirmare a ideii "rotativei" dorite a se pune în mișcare]
"Partidul liberal este singurul partid bine organizat și cu care, într-adevăr,
se poate discuta dela egal la egal,
pentru că PNȚ a fost singurul care a putut să i se opui, în timpul opoziției,
și partidul liberal este singurul cu care vom avea de luptat de astăzi înainte."
Nicolau / dec.'30

▣ PNL - "mișcarea georgistă"

" D-lor deputați, dacă țara are nevoie de partide serioase,
evident că partidul liberal nu mai poate sta în politica țării,
decît căutînd el însuș să se prefacă în structura sa intimă.
Această prefacere trebuie făcută din două puncte de vedere :
o prefacere din punct de vedere programatic , ceea ce dă o nouă ideologie
și o nouă impulsie pentru masele electorale ale partidului;
și în al doilea rînd, **o reînnoire a cadrelor partidului**, conform vremurilor , conform
indicațiilor timpului , pentru că este notoriu , și trebuie să recunoaștem că
**partidul liberal nu mai poate trăi în anchiloza în care trăește astăzi ,
sub cadrele de la 1914.**
Un partid care vrea să trăiască , și partidul liberal desigur că vrea să trăiască,
trebuie să-și înnoiască continuu cadrele , pentru a da putere de viață partidului său.
"Din acest punct de vedere, noi privim cu simpatie , nu din p.d.v egoist al partidului,ci
din p.d.v. al țării , noi privim cu simpatie acțiunea d-lui George Brătianu , pentru că el
reprezintă tineretul în partid, reprezintă înnoirea și reprezintă victoria de mîine a
tineretului liberal,contra unei oligarhii, să zic așa, internă , în partid, care nu vrea să
decadă din puterile pe care le-a moștenit dela altă generație.
De aceea, **toată simpatia noastră pentru mișcarea d-lui George Brătianu** ,
pentru că **o dată renovat partidul liberal** și pus din punct de vedere programatic și al
cadrelor **pe un drum nou**,desigur că **țara are un nou instrument de guvernare** ,
corespunzînd timpurilor de azi." (p. 160)
Nicolau / dec.'30

▣ PȚ-dr Lupu.

" [...] **partidul țărănesc** al d-lui dr.Lupu, sau cum i se zice **partid țărănesc sadea**,
a fost sau este în mare parte, prin luptele din trecut, **înruit cu noi**.
Este desigur **regertabil că d. dr Lupu** nu se găsește **cu amicii săi, mulți-puțini ,
în mijlocul nostru**.
[...] " Un lucru s-ar putea spune: d. **dr. Lupu**, ca și în trecut, desigur că **și în viitor**,
va aștepta noi conjuncturi politice, va sta la răspîntiile politicii interne, căutînd,
cum spunea d.Mihalache, **să-și agațe vagonul său de trenul guvernului**,
care cine știe cu cine va fi [...]
[LD: diagnostic exact! Va face asta și după 1944!]
Eu cred că această **politică de răspîntie nu este o politică admisibilă, pentru un
partid serois**, și **regret profund că d.dr.Lupu n-a rămas la noi**.
De sigur **divorțul s-a produs**, dar cred că **hotărîrea nu s-a scris încă**, și e posibilă o
revenire... [LD: invitație la reconciliere, nu cred că "întîmplătoare!]
Nicolau / dec.'30

▣ "Sfatul parlamentar basarabean"

"De aceea zic, **grupul basarabean**,ca grup independent pentru noi, ne produce **durere
frățească** ; noi, ca frați de suferință, **am dori ca acest grup să se contopească
totalmente cu noi**, ceilalți majoritari.**Sper** că acest lucru **se va și petrece**, pentru că ,
la baza grupului basarabean, după cîte știu, **n-ar fi o chestiune de program** ,
în divergență cu partidul și conducerea lui, **ci numai cauza unui om [Stere]** care
influențează cu personalitatea sa întregul grup, și care **caută astăzi** să joace
ultima sa carte în politica internă a țării" [...] [...]
I.Nicolau / dec.'30

26) Gh.Brătianu (PNL-georgist deputat Iași), 5 dec.'30

(DAD,MO.nr.14,șed. din 5dec.'30, p. 187-190)

[L:D :discurs integral xeroxat.În cumputer, dispersat problematic.

Sublinierile, parantezele, supratitlurile, îmi aparțin.

În Parlament exista o încordată așteptare, pentru a se auzi ruptura PNL.

El ține tot discursul,fără a anunța ruptura,ignorând total prezența în parlament al grupului parlamentar PNL]

G.Brătianu / dec.'30

▣ Mesajul Regal,Răspunsul la mesaj.

[LD: o foarte simplă tactică de a face convenitele precizări doctrinare !]

"Die președinte, d-lor deputați, **discuția la Mesaj** capătă în anul acesta **un caracter deosebit**. Ea era **altădată** prilejul unor **expuneri largi de teorii și doctrine ale partidelor politice**, dintre care unele au rămas **clasice** în anelele desbaterilor noastre parlamentare.Socotim însă că **vremurile sunt prea grele**, pentru a putea **continua aceeași tradiție**, a unor timpuri de liniște și de belșug." (p. 188)

G.Brătianu / dec.'30

▣ Partidele politice

"**Departate de mine** gândul că ,în ceasul de față ,
partidele și-ar fi încheiat misiunea lor.

Ele s-au abătut vremelnice de la calea lor , numai atunci, cînd **o conlucrare vitregă** a încercat **să le depărteze de la nevoile țării** și de la chemarea vremii.

Ele nu mai pot rămîne astăzi în sevicul unor **interese mărunte** și a unor **poftes**

nemărturisite de avuție și de putere. [aluzie la PNL-matcă]

Dar **rolul lor** în dezvoltarea acestei țări , **rămîne întreg** . Nevoile grele de astăzi trebuie să le închine însă, **în sevicul țării**, pentru mîntuirea căreia nici o sfortare și nici o jertfă nu mai poate fi de prisos." (p. 188)

G.Brătianu / dec.'30

▣ "Moștenirea" PNL-Vintilă Brătianu.

"Asupra țării întregi , asupra noastră, a tuturor, apasă **greaua moștenire** a celor trei ani, cari s-au scurs de la **moartea Regelui Ferdinand** și a lui **Ion I.C.Brătianu**.

Nu voi face astăzi **inventarul** întreg al acestui **trecut recent**, dar ,

ca **exponent al unei noi directive** și al unui **ritm nou** în viața istorică

a **partidului național liberal**, am datoria să vă spun aici că am găsit ,

în pragul noii domnii,[Carol II]

o țară istovită de **frământările sterile**, ale unor **lupte politice pătimașe** ,

o țară care era **cît pe ce să-și piardă conștiința și mîndria** de a fi stat cîndva în rîndul națiunilor biruitoare ale războiului" .[aluzie la guvernarea Vintilă Brătianu]

Gh.Brătianu / dec.'30

▣ Doctrină agrarian-țărănistă

"**Bogățiile** acestei țări au fost **lovite de îndrumarea greșită**

dată **economiei private**, dar și de **jaful și risipa în averea publică**.

Industria, îndrumată ieri **spre o dezvoltare artificială [???**], **paralizată** astăzi de o **criză cumplită de credit și de producțiune**, nu mai poate folosi bogățiile naturale ale pămîntului românesc și ne **deschide o problemă gravă**, de care țara noastră fusese pînă acum ferită, aceea a **șomajului**.

Comerțul, lovit de **asuprirea fiscală**, de o **inchizație fiscală** exagerată,

este lovit de o **criză cumplită de consumație**, în ceasul în care toate gospodăriile se restrîng , în mijlocul sărăciei generale a țării.

Agricultura, această **temelie a economiei noastre naționale**, ea se găsește astăzi în **pragul falimentului**. (p. 188)

Gh.Brătianu/ dec.'30

▣ Monarhia.

" **Coroana**, această **chezășie** a unității noastre , **lovită ieri de atacuri nesăbuite** și

astăzi săpată de urzeala perfidă a intrigei și calomniei."

" Ei bine, d-lor, în astfel de împrejurări, care poate fi **rostul esențial al discuției la Mesaj** ? Ea trebuie să fie, în concepția noastră, **în primul rând**, prilejul de a răspunde **apelului** pe care **Majestatea Sa Regele** îl adresează **conlucrării armonice** a tuturor forțelor vii ale țării. " (p. 188)
Gh.Brătianu / dec.'30

Agricultura .

"Dacă privim acum partea Mesajului în care este vorba de **economia generală** a țării , aci o chestiune domină ,desigur, pe toate celelate , aceea a **însămînțării** [???-cred că a **însănătoșirii**] **agriculturii**, pe care **partidul național liberal** , **în noua sa orientare economică** , o consideră, cu drept cuvînt, ca **principală ramură de producțiune** a țării.
Gh.Brătianu / dec.'30

Capitalul străin.

" Deunăzi, d.ministru de finanțe [Mihai Popovici] **anunțînd realizarea împrumutului băncii de acceptațiune**, ne spunea că **adevăratul leac** al acestor nevoi cuple , **stă în colaborarea capitalului străin** , care poate introduce și așeza mai temeinic , în viața economică, **o dobîndă redusă, mai temeinică** chiar **decît** cea mai riguroasă **lege împotriva cametei**.
" **Să recunoaștem dreptatea acestui principiu**, care pornește de la **o concepție economică sănătoasă "**
Gh.Brătianu / dec.'30

▣ **Rolul PNL -georgist**

"[::] în **noua orientare** ce vrem să o afirmăm în **politica noastră** , **rolul opoziției** în locul ei firesc din Parlament, **nu** este acela al unei **vrăjmășii sterile**, ci al unui control neadormit și a unei **critici pozitive și fecunde.**" (aplauze la PNT)
"**Peste** interesele și socotelile unui **politicianism învechit**, socot că datoria noastră de astăzi este cuprinsă într-un **singur cuvînt : restaurație**.
Venirea regelui a restaurat prestigiul sdruncinat al monarhiei, și chezășia de ordine și de continuitate a vieții noastre de stat ." (aplauze la PNT)
"**Exemplul acestuia** , care ne vine **de sus**, de care **țara toată leagă** atît de **frumoasă nădejdi** ,acestui exemplu , cum putem să-i răspundem mai bine decît așezînd **puterea noastră întregă în serviciul acestei lozinci, a restaurațiunii**, atît a valorilor morale cît și a forțelor de producțiune, dar mai presus de toate, **a restaurării încrederii** în puterile și destinele acestei națiuni ?"
(aplauze prelungite la PNT)
Gh.Brătianu / dec.'30

27) Nicolae Iorga (PND) ,discurs la mesaj, 5 dec.'30

(DAD, MO. 14, ședința din 5 dec.'30, p. 191- 197)

[LD: discurs integral xeroxat. Păstrez citate masive ;

în computer,dispersat problematic, deși ...operația s-a dovedit foarte grea...

Supratitlurile,sublinierile, parantezele,distanțarea proprozițiilor , îmi aparțin
Camera era arhiplină pentru că toată lumea se aștepta la izbucnirea "spectacolului"
dintre cele două partide liberale .

Ori, Gh.Brătianu a ținut discursul ; liberalii ceilalți au tăcut și scandalul nu a izbucnit !

Iorga face un autentic act de pedagogie politică ; este, pe rînd, optimist și tragic, ironic și sarcastic, sfătos și patetic, aluziv și direct, sincer și viclean, amenințător și aparent dezinteresat... domină adunarea,trimite semnale regelui, partidelor, jucîndu-și perfect rolul de **apostol național** , pentru ca , în final, să -și lanseze formula : **gubern de concentrare , sub conducerea MSR Carol II]**

Iorga / dec.'30

▣ **Parlamentarism.Parlamentari.Atmosferă.**

"Die președinte,onorată Cameră,**intenția mea era să vorbesc după ce s-ar fi închis discuția** , adică aș fi cerut cuvîntul la **la procesul verbal** și, în dispoziția de spirit, în care

fusesem adus prin cele dintâi cuvîntări de aici , nu-mi rămînea decît **să fac o scurtă declarație** și aș fi avut și avantajul **de a auzi și ceea ce pînă acum nu a eșit de pe buzele unei părți a opoziției.**"Cum **opozitia aceasta nu este nici de aceeaș origină, nici de aceeaș natură, nici cu acelaș scop,**

ca **opozitia pe care o fac eu ,care este opoziție nu împotriva unor oameni ,nu în vederea venirii la putere ,ci este opoziția împotriva anumitor ideologii , pe care eu le judec greșite și fatale în aplicarea lor, este o opoziție împotriva unor anumite metode , care s-au dovedit fără folos pentru nație și este opoziția împotriva unei atmosfere morale** pe care , pînă acum, niciun guvern nu a izbutit să o înlătore ; cum deci **opozitia mea are un caracter cu totul deosebit , ar fi fost bine, așa credeam eu, ca părerile mele să fie exprimate la sfîrșit, și chiar sărind peste acea formalitate a închiderii discuției.**" [...][...][...]

" **Eu sunt de vreo treizeci de ani , aproape necurmat, afară de două înșelăciuni electorale - nu vă pot spune sub cine și nu păstrez nici o rancună - sunt de vreo treizeci de ani neconținut aci.**

Mulți oameni am văzut, și multe făgădueli am auzit, la multe dușmării am fost martor, și înaintea mea s-au înecat multe corăbii , multe corăbii vechi, care aveau o mare reputație, și uneori și cite o corabie nouă, [aluzie la cele 2 PNL] în trăinicia căreia fabricantul avea ceva mai multă încredere decît trebuia ."

"Din toate aceste motive , eu am luat cuvîntul astăzi." (p. 191)

Iorga / dec.'30

▣ PNT.

"Cine mă cunoaște, cine m-a auzit - și poate m-a auzit de prea multe ori, cel puțin de două generații - știe foarte bine **că specialitatea mea nu este de a face opoziție românească .** Dealtminteri, chiar dacă aceasta ar fi specialitatea mea , **ar fi inutil,** fiindcă **d-voastră, ca un mare partid ,** ați avut grija aceasta , de a vă procura în același timp **opozitia d-voastră. [grupul sterist]** D-voastre singuri vă faceți cacofonia care vă place . (**Ilaritate**)Și, prin urmare , atunci cînd sunteți aproape **ispitiți să vă credeți prea tari ,** imediat **răsare cineva** din mijlocul d-voastre, **ca să arate cît sunteți de slabi.**

[aluzie la steriști] [...][...][...]

Iorga / 'dec.'30

▣ Pedagogie politică : pesimism / optimism

"Vedeți ,eu de obicei **sunt pesimist ,cînd toată lumea este optimistă, și cînd toată lumea ajunge să fie pesimistă ,eu sunt optimist.**" [...][...][...]

"Același lucru îl spun și acum , în momente de pesimism general, pesimismul social, pesimism economic, financiar, moral, politic : vom fi ceea ce am fost în zile bune, pe care le-am apucat eu - și-mi pare rău că tineretul acesta nu le-a apucat că atunci ar gîndialtfel - și vom fi mai mult decît atît ." (**aplauze prelungite , îndelung repetate**)" Aceasta o spun cu **încrederea mea de bătrîn tînăr,** care luptă **împotriva tinerilor bătrîni. (Ilaritate) [lovit Gh.Brătianu, servit PNL-1!]** Aceasta este **situația noastră reciprocă"**

(**aplauze prelungite, îndelung repetate**) (p. 193)

Iorga / dec.'30

▣ Solidaritate >concordie > consens> guvern de concentrare ?

[LD: **ne spus textual așa, dar pe gîndul urmărit cu consecvență de Iorga... el îmbie la această formulă de guvernare....]**

"Popoarele nu mor decît atunci cînd sufletul dintr-însele moare și e păcat de Dumnezeu să omorîm , pentru a ne juca de-a soluțiunile economice și financiare [vizat PNT și PNL], să omorîm încrederea poporului nostru " (**aplauze prelungite**)

"D-lor e foarte drept , **multe lucruri nu merg bine și atîta lume așteaptă** cu înfrigurare **să se schimbe ceva -** și cînd zice să se schimbe ceva ,nădăjduște să se poată schimba prin minune, totul -

dar **dacă lucrurile nu merg așa de bine** cum așteptăm noi și cum dorește țara întregă ,aceasta **se datorește unei politici rele** pe care **au făcut-o oamenii buni , într-o țară bună.**

Aceasta este definiția :

politică rea , făcută de oameni buni , într-o țară bună ,

și aceasta este **mult mai asigurator** decât o **politică bună**, făcută cu **oameni răi** și într-o **țară rea.**" [...][...][...]
Iorga / dec.'30

▣ Partidele

[LD: **captare de interes și bunăvoință, atac prin învăluire, lingușire, minimalizare, bagatelizare, persiflare...** **partidul** redus la ideea de "**grup**", de interese meschine, de obținere de posturi,]

"**Oricine este liber să creadă în cuvintele care numesc partidele.**

Dați-mi voie mie să nu cred." [...][...][...]

Liberalii. (vezi pe larg la PNL)

"Ei bine, acești colegi de ai noștri **liberali**, dacă ar fi **întrebați de cineva** să dea o **definiție** fie chiar și o definiție greșită, ca pentru **dictionarul Academiei Române (Iaritate)** dacă l-ar întreba cineva să dea o definiție a **liberalismului de acum**, zău, ar ieși foarte multe, dar **nici una nu s-ar potrivi.** [...][...][...]

Conservatorii. (vezi pe larg la P.C.)

"Și a fost odinioară un **partid conservator**. Dar **ce însemna partidul conservator?**

Putea să intre în el oricine. Take Ionescu, care era un produs al **noii burghezii**, care se ridica, nu avea **nimic** în el **din adevăratul conservator**,

decît numai **cîteva amintiri de teorii engleze, o atitudine de tribună.** [...][...]

Ce însemna conservator? conservator ar fi însemnat **oameni înțelegînd că o societate nu se transformă prin reforme și prin legi**, cum este **credința tuturor partidelor**

Politice, precum și **credința dvs, a majorității.** [PNȚ] [...][...][...]

"Dacă ar fi existat un **adevărat partid conservator**, el **s-ar fi sprijinit**

pe o experiență seculară, pe cînd el a **făcut concurență liberalilor.**

Veneau ei la guvern, votau legi întocmai ca liberalii, aduceau **regulamente**, provocau **scimbări de ordin administrativ.** [...][...][...]

Iorga / dec.'30

Naționali ardelenii.

▣ Retro : fuziunea PND - PNR .

" Tot așa , cînd ați venit dvs.De o parte **naționali din Ardeal** , desigur **foarte naționali.**

Dar **de ce eu m-am despărțit de naționali din Ardeal** ,

în mijlocul cărora **am jucat un rol** de care nu cred că au să se plîngă ?

"Cîtă vreme **am avut onoarea de a-i conduce în tovărășie cu d.Maniu**, cred că **am fost omul care i-a servit mai mult** și care **a cerut mai puțin**, și din cauza aceasta , natural, **eu am rămas acela care a trebuit să se ducă**

[LD:**de la șefie !**] iar **cine a servit mai puțin și a cerut mai mult**,

a rămas cel care **nu trebuie să se ducă.** [Maniu !] [LD:**la șefie!**] [...][...][...]

" În loc de aceasta, **partidul național român din Ardeal**

a fost un **partid ca oricare.**

A venit aici, a înțîlnit pe **prietenii răposatului Take Ionescu** [PCD] și **i-a însușit.**

De cîte ori s-a oferit posibilitatea de a-și adăugi pe cineva, și l-a adăos.

Cînd au ajuns **prietenii răposatului Marghiloman** [PC] să fie o turmă fără păstor, atunci, imediat, și-a arătat dispoziția de a-i cîștiga și **adăugi și pe dînșii.**

" Prin urmare , **un partid ca și celelalte, fără nici o deosebire.**

" Marea **generozitate ardeleană, spiritul atît de patriarhal al Ardealului**,

care făcea dintr'înșii toți, **o adunare de admirabili țărani**, cu **vîldiciei și preoții în frunte**, împetriștată cu ceva **advocați**, **oameni de bancă**, cu ceva **medici**,

ce s-a ales dintr'aceasta ?

" **S-a ales** ce se putea alege dintr-un **grup de oameni**, în care ,

cel puțin jumătate, își închipuiau că **maica lor i-a născut** pentru ca să se găsească

într-o mare situațiune administrativă,

în țara pe care Dumnezeu i-a ajutat să o vadă **înfăptuită.**" (p. 197)

Iorga / dec.'30

Retro **PT** (vezi pe larg la PNȚ)

" Și pe urmă: cînd s-a format **partidul țărănesc** la noi, eu **l-am apărât** în cele dintîi timpuri, **la această tribună**, sub guvernul Averescu , spunînd: **e foarte bine că țărani se**

grupează și își fac un partid țărănesc, un partid de ordine și național.

Căutați în dezbaterile parlamentare discursul făcut aci, după ce, în Bloc, am fost alături de dînsii Am zis :< **Mai bine decît partid țărănesc-revoluționar și internațional** , să fie **un partid țărănesc de ordine, un partid țărănesc național.**> [...] [...] [...] **în loc să am aici în Cameră, țărani să fie reprezentați în mare număr, în care să se audă, neconținut, direct din buze de țărani, dorințele țărănimii** de la noi, în loc de puternicul conservatorism al țaranului fiindcă **țaranul este cel mai îndărătnic conservator, care există în România** - în loc de aceasta , **un partid de stînga**, cu tot felul de **doctrine occidentale**, cari, dacă **nu sunt revoluționare**, cu atît mai rău.

Cel puțin **cînd merge cineva la stînga** , să aibă curajul pe care îl are revoluționarul care riscă; dar nu **un oportunism îmbrăcat în roșu.**

Și **oportunist roșu** a devenit **partidul acesta țărănesc.**" (p. 197)

Iorga / dec.'30

PNȚ

"Dar , veți zice dvs, dar **oamenii sunt ceea ce erau înainte ?**

Sunt, sunt și acum ce erau înainte, numai cît ei **s-au împiedicat în toate partidele** prin legăturile pe cari și le-au făcut.

D-voastre sunteți niște **oameni vii** , pe jumătate **spînzurați în toate partidele** , **din propria dvs dorință.**

Și atunci, **ceea ce este necesar,**

nu este să vă laude cineva funia și să o strîgă mai tare,

ci **să vă spună dvs** : dați-mi voie să **iau niște foarfeci și cu foarfecele acesta de critică** , **să tai funia aceasta** , ca dvs.**să ajungeți la pămînt "** . (p. 197)

Iorga / dec.'30- concluzii -

▣ **Solidaritate > concordie > tranșee > guvern de concentrare regală?**

"Și cîtă nevoie este **să ajungem pe pămînt** într-un ceas de **război economic** cum este acesta.

Să ne coborîm într-o singură tranșee și,

sub conducerea șefului acestui stat, [Carol II]

care în tinerețea lui **are nevoie încă de sfatul onest al oricărui român onest,**

să trecem de primejdia de astăzi , **să ne așezăm din nou în fruntea popoarelor pe**

cari odinioară le-am condus și cari astăzi, **ducînd o altă viață politică**

au ajuns a ne întrece. Aceasta v-o doresc."

N.Iorga / dec.'30

28) M.D.Ralea (PNȚ) , **discurs la mesaj , 8 dec.'30**

(DAD, MO 15, ședința din 8 dec.'30, p. 206- 210)

[LD:discurs integral xerox; în calculator, dispersat problematic.

Supratitlurile, sublinierile, parantezele,colorarea, îmi aparțin]

Ralea / dec.'30

▣ **Dinamica sistemului departide.**

" De anul trecut, de la ultima dezbateră a Mesajului, au intervenit

două mari evenimente fundamentale , care sunt oarecum **menite să ducă o transformare în însăși situațiunea partidelor politice .**

Aceste **două evenimente** le cunoașteți cu toții:

este în primul rînd **agravarea crizei economice** , pînă la proporții catastrofale și

în al doilea rînd, **restaurația politică în ordinea dinastică "**

"Care este **situațiunea partidelor politice** în raport cu **aceste două mari evenimente** ale anului , **forțele sociale** în partidele politice **s-au consolidat**

foarte bine în ultimul timp" [LD: în discurs, cele două evenimente nu vor fi invocate]

Ralea / dec.'30

▣ **PNL-1 -Vintilă Brătianu**

[LD: sociologia "marxistă" a lui Ralea , mie mi se pare forțată, subiectivă, și, analiza lui simplistă ; nici o vorbă despre poziția față de restaurație !]

" Partidul liberal, **partidul liberal Nr.1** -ca să întrebuițez o formulă comodă , întrebuițată ieri de d.profesor Iorga - formulă comodă care justifică **dreptul la autenticitate** și al unui partid și al celuilalt partid - se arată din ce în ce mai mult compus din **elementele marelui burghezii** care constituiesc societatea noastră : **marea finanță, marea industrie, înșfârșit ultimele înscrieri de înalți funcționari, foști generali, foști înalți magistrați, cu un fel de ostentație în felul de a se înscrie , arată o afinitate de clasă** cu acest partid politic.

" În acest partid politic, **intelectualii** , desigur **intelectualii onorabili [!!!]** , joacă un rol ceva mai șters."

- **ACCuza** : "Sunt și **intelectuali neonorabili ?**"

MDRalea : "**Sunt**. În partidul liberal , spuneam că **intelectualii joacă un rol ceva mai șters** ; e cunoscut **un fel de dispreț** , cel puțin un fel de mefiență **a conducerii partidului liberal pentru intelectuali** și am asistat în decursul acestui an la un fel de **revoluție restrînsă a intelectualilor din partidul liberal**, cari au ocupat...

▣ **PNL-2 - Gh.Brătianu**

calea grupării d-lui Gh.Brătianu .Pentru mine, cel puțin, **semnificația acestui partid** stă în faptul de a fi fost **un fel de revoluție în sânul partidului a intelectualilor** cari constituiau niște **cadre lăsate pe dinafară** de conducerea directă a partidului. " (p. 207) Ralea / dec.'30

▣ **P.P.-Averescu**

[LD: **penibil; nici original, nici "teoretician", încearcă să-l imite pe Iorga , numai că... nu i se potrivește . Prefer analiza tînărului Nicolau]**

" **Partidului d-lui General Averescu îi voi consacra foarte puțin timp** , fiindcă propriuzis **nu este vorba de un partid** , nici **de o clasă anumită** care stă ca substrat al acestui partid , nu este vorba **nici de revendicări programatice** precise, **ci este vorba de o înjghebare personală** care are menirea **de a sta la răspîntie** și **de a pîndi cînd doi se ceartă** sau nu pot să se înțeleagă , pentru ca **să prindă o moștenire oarecare ."** (p. 207) Ralea / dec.'30

▣ **PSD**

[**LD: penibil , pentru sociologul care se pretindea !**]

" **Partidul social-democrat** , compus din **proletari întrebuițați** , neșomeuri, partid care și-a îngreunat evoluția prin criza industrială și prin încetinirea procesului de proletarianizare [???] , **i-am dori** cu toată situația , **o activitate ceva mai amplă** [...] pentru a putea interesa **în largul țării pături sociale** din ce în ce mai generale." (p.207) Ralea / dec.'30

Sistemul de partide ;criza partidelor ?

[LD: **la o analiză slabă, o concluzie pe potrivă ! Îl bănuiesc chiar și de fariseism, în orice caz, de rea intenție, pentru ceea ce enunțase că va apăra!]**

" D-lor ,toate **aceste trei partide [PNL, PP, PSD]** se găsesc configurate , după cum vedeți, fără **nici un fel de adaus și fără nici un fel de scădere** în urma **celor două evenimente mari [criza economică și restaurația]** cari s-au produs anul acesta ."

"Cu toate acestea , auzim din ce în cema mult, din toate părțile, în conferințe, în opinii separate, **părerea unora și a altora, că steaua acestor partide a apus** , că **rostul lor devine din ce în ce mai puțin explicabil**, și că am ajuns la o stare socială în care **utilitatea însăși** , măcar **ca noțiune politică** a partidului, începe să fie din ce în ce mai **contestată.**"

"**Cine sunt aceștia , cine sunt elementele care neagă legitimitatea partidelor politice ?** "

"**În primul rînd, sunt o serie de snobi intelectuali.**

Această **situație intelectuală a românilor nu este nouă**.Noi importăm forțat , **de 60 de ani** , șansonete , articole din Paris, lucruri de modă și de idei , din cînd în cînd. Și cum **se vorbește** în unele cercuri din **Europa** , de **criza partidelor politice** , sunt și în **București o serie de snobi** care să reprezinte aceste păreri."

"**În al doilea rînd, critică partidele politice , oamenii naivi, oamenii simpli, prea puținii oameni care nu sunt înregimentați într-un partid politic oarecare, și care stabilesc o legătură între mizeria economică și guvernarea partidelor.**"

"**În al treilea rînd, critică partidele politice aceia cari au fost în toate partidele politice ,**

["sburătorii"] n-au putut să se acomodeze nicăeri, au încercat să se înscrie încă într-un partid politic, și, negăsindu-l, voesc să formeze, pentru prima oară, **partidul celor fără de partid**"

-ACCuza : "În ce categorie mă puneți pe mine? "(Ilaritate)

-M.Ralea: "Este greu, dle Cuza, să vă răspund, dat fiind **complexitatea dvs.**"

" Iată **categoriile sociale** care **critică partidele politice.**

Ralea / dec.'30

▫ **Obiecțiile contra partidelor.**

[LD: **abia pe acest teren, al moravurilor, Ralea vorbește ca un om de reflecție, ceea ce mă face să cred că, în analiza partidelor, el nu s-a putut sustrage partizanatului.]**

"Și **ce se obiectează în contra acestor sărmâne partide politice**, care sunt mai sănătoase decât s-ar crede ?

Clientela ."Se spune, în primul rînd, că **partidele politice** nu pot aduce nici un bine țării, pentru că **întrețin o imensă clientelă** de prieteni, clientelă **care trebuie servită** înainte de toate, și, mai ales, **pe deasupra dreptății și utilității**, o clientelă politică de **agenți electorali**, care formează, **trebuie să o recunoaștem cu toții**, aici, durerea și mizeria noastră de toate zilele, **ca deputați**, clientelă cu adevăr anconbrantă [?], plicticoasă de cele mai multe ori, dar **evident reală.** / După opinia sa, "**clientela**" nu este vina partidelor, ci se situează undeva mai adînc, **în ordinea moravurilor**, este o chestiune de "**hatîr personal**", grupată în jurul unui **om cu "oarecare putere"**, în jurul unui **om care poate da ceva.**

De aceea și în **regimul "personal"**, această clientelă există, după legături pur personale, în general de rudenie (nepotism)

Între "**nepotismul**" acesta și "**hatîrul**" ce se face unui partizan politic, este preferabil ultimul, care "**reprezintă o idee și o luptă în dosul ei**".

Disensiunea ." S-a mai spus : **partidele politice** au și acest defect că **înveninează lupta dintre oameni.** Nu este posibilă o **înțelegere**, nu este posibilă o **colaborare constructivă** și creatoare la treburile statului, din cauza partidelor politice. Această **înveninare cotidiană**, de mici **intrigi**, de **invective**, de **răutăți** ce și le aruncă **partidele politice unul altuia**, **paralizează** toată opera noastră de construcțiune."

/ "**Această critică**, iertați-mă, mi se pare cu totul **naivă**, pentru că oricine cunoaște **istoria societăților omenești**, știe că **lupta pentru putere** este poate **fenomenul fundamental al oricărei societăți.**

De la **dinastiile** care **se luptau între ele, otrăvindu-se frații și surorile** între ei, pentru urmarea la tron, pînă la **luptele între boierii noștri**, cari au caracterizat întreg trecutul nostru național, și pînă la **sufragiul universal**, care este echivalentul **pumnului și al otravei**; în zilele noastre, **totul** nu este altceva decât **afirmațiunea voinței către putere și dominațiune**, pe care **toate societățile** în setea lor de putere, constituind fondul omenesc, **au avut-o totdeauna.** "

"Și atunci, în **partidele politice**, această **luptă se dă astăzi pe un principiu**, și nu pe **acapararea unor drepturi personale.**"

Această critică, **naivă și gratuită**, pornește de la **oamenii care nu cunosc nici psihologia societăților omenești, nici istoria lor.**

El era convins că, dacă **partidele politice** și-ar înceta activitatea, **lupta pentru putere nu ar dispărea**, s-ar duce, mai departe, sub alte forme - ligi, coaliții, grupări personale - , pe tema unor interese de luptă, și nu ar scădea din vigoarea și virulența ei.

Nonreprezentarea"Se mai spune : **partidele politice sunt vinovate fiindcă împiedică reprezentarea directă a vieții economice naționale [corporatism]**; **partidele politice împiedică reprezentarea politică a claselor sociale economice**, a acelor care **produc** într-adevăr în stat .

S-a opus - aici este iarăși un împrumut de la o anumită ideologie franceză [corporatismul] - s-a opus noțiunii de **producător**, noțiunea de **cetățean.**

/"**Cetățean** este acela care **face politică**, adică de toate, un fel de **enciclopedist**, pe cînd **producătorul** vine cu **puterea lui directă**, cu puterea lui fecundă, cu aportul lui la constituirea vieții de stat. Și s-a opus acest lucru **în societățile** care aveau **o economie mai organizată decât a noastră**; pe cînd **la noi, cu moravurile noastre**, orice s-ar spune, **adînc politice, mai politice decât în orice țară din lume** decât chiar în țările latine unde politica este preocuparea permanentă a vieții de toate zilele, **dacă s-ar introduce la noi** acest lucru, rezultatul ar fi nu economizarea vieții de

către partidele politice , ci mai ales **politicienizarea vieții economice**.Am introduce și acolo toate **criteriile de certuri** din viața politică și în viața economică, **și am obține** , nu o organizare în plus, ci cu siguranță **o dezorganizare.**"

Ralea / dec.'30

▣ **Necesitatea partidelor.**

"Evident, din toate **obiecțiunile** care se fac vieții de partid politic, **sunt unele** , în parte cel puțin, **fundate**.Sunt fundate și aceasta **o recunoaștem și noi**.

Dar **a face politică** , după cum spunea un ilustru om de stat francez, **înseamnă <a alege între mari inconveniente >** , adică înseamnă a alege ceea **ce astăzi este mai acceptabil** ceea ce **conține măcar o calitate** , și a respinge un lucru ce nu are nici atât.

" D-lor, dacă **partidele politice** prezintă atâtea dificultăți, ele totuși reprezintă și **o mulțime de calități.**" :

/ **Toate țările** care au **mari partide organizate** , **merg foarte bine** atât din punct de vedere **politic** cât și din p.d.v.**economic**, anume Anglia, Belgia și America ; iar țările cari au grupări mai mici ,bazate pe forțe individuale, sunt cu mult mai puțin avantajate din acest p.d.v."

/ **Partidul politic** reprezintă , oarecum, "**un elemnt de ordine și de stabilitate** " , un început de **organizare** în acea confuzie inițială "a războiului tuturor împotriva tuturor" ,care duce la "anarhia socială".

/ **Partidul** mai este și "**un mare organ de răspundere**" , care se angajează la "**o atitudine curentă cotidiană**" (anunțată prin program și aprobată prin vot) , în timp ce în sistemul "personal", este "difuză și anonimă".

/ **Partidul politic** , pentru guvern, este și "**un mare și eminent instrument de informație**" pentru că au **rădăcinile adânc înfipte în popor**, fiind "**un corectiv la opera de guvernare.**"

/ **Partidele politice** mai au **avantajul de a putea actualiza** anumite chestii, în starea de confuzie a opiniei publice, **grăbind sau temperînd presiunea opiniei publice**, ca să ia o atitudine sau alta.

/ **Partidele politice**, prin gruparea lor, prin disciplina lor, permit "**o coerență mai mare**" o "**concentrare mai mare**" și , prin aceasta , "**o operă de fixitate politică și socială**".

/ **Partidele politice**, ca instituții, reprezintă și **rezistența** în fața **setei de noutate** , de căutare de "**țapi ispășitori**" , ce caracterizează **opinia publică** dela noi.

(vezi mai jos, pe larg) (p. 208)

Ralea / dec.'30

▣ **Opinia publică > Politica iberică > Țapul ispășitor.**

[LD: foarte interesant; fructifică ideea, generalizeaz-o , ca **un dat al moravurilor românești, care izvorăște din tirania opiniei publice.]**

După opinia lui, exista și o **cerință "locală"** care indica **cît de periculoasă** ar fi fost **organizarea vieții politice, fără partide.**

" Asistăm **de 10 ani** de zile la o așa de **mare dezorientare a opiniei publice** încît la fiecare 2,3 ani , aproape **periodic, un partid sau un om își riscă popularitatea lui.**

Mulțimea, avidă de lucruri noi, **cere un alt sacrificiu**, o altă hecatombă, **un alt țap ispășitor**, și cum lucrurile merg rău, suntem aproape într-o stare revoluționară, în care vedem că **politica țapului ispășitor domină** în permanență viața noastră politică."Această stare caracterizează momentele de efervescență a revoluțiilor. În timpul revoluției franceze, din luni în luni, un șef și grupul lui, era tîrît la eșafod.

" Fără să aibă sancțiunea aceasta crudă, **epoca de după război** se caracterizează printr-o **imensă ruină de glorie și gloriole**, ,fie generale, fie locale [...]

Putem noi să favorizăm această **sete de noutate** , pe care **o cere** în permanență **opinia publică**, sau **avem datoria să rezistăm** , căutînd **a guverna nu numai prin stări de spirit** , dar și **prin instituții** , și instituțiile în politică, sunt **partidele.** "

"**Să cristalizăm**, deci, **viața politică**, pentru a ajunge la **un fel de stabilitate** , la **un punct fix** , în această **nebuloasă dezorientată** , care este **opinia publică** de după război. **Nu putem satisface în permanență setea de necunoscut [...]** să-i oferim **țapi ispășitori**, ci avem datoria de a **rezista** pe poziții ,pentru a-i oferi **puncte fixe de orientare** , **reprezentate prin partide**, așa cum sunt ele."

[LD.**Atenție! fructifică ideea!**

Marghiloman, Ionel Brătianu, C.Stere, Vintilă Brătianu, Iuliu Maniu,Iorga,

Duca, Călinescu, Carol II, Antonescu , etc etc. , continuînd cu forma ei aberantă de lichidare ,aplicată de comuniști , după al doilea război mondial ...]

" [...] pînă acum **s-au consumat cîțiva oameni , cîteva destine politice** , dacă am merge mai departe **ne așteaptă ceva și mai teribil, ceva mai tragic**, mai **sffșietor**, ne așteaptă începutul unei politici pe care a-și numi-o **politica iberică <pronunciamentul >** pentrucă **este psihologic [poate patologic !-LD] a spune că nevoia de noutate crește** în fiecare moment și **se amplifică** din însăși favorizarea ei. **Favorizînd acest lucru** , vom ajunge la unmoment dat la această **politică iberică**, care **caracterizează statele Americii de Sud**, în care , la fiecare 2,3 luni, **colonei pronunță un pronunțament și întreaga populație este sub imperiul ultimei furii și ultimei revolte."**

A..C.Cuza [LANC] : "De ce iberică ?"

Ralea : Pentrucă este caracteristică statelor spaniole.

ACCuza : Răspunsul nu este satisfăcător.

Ralea : Regret că trebuie să dau explicații ,.Credeam că percepția dvs.poate prinde acest lucru.

Iorga : Mă iertați, și mie mi-ar trebui explicații.

Ralea : Voiți să fiți agreabil d-lui Cuza.

Iorga . Nu.Doresc numai să înțeleg, că de aceea sunt aici.Eu, atunci cînd nu înțeleg, tac din gură;și atunci cînd altcineva întrebă , pentrucă de asemenea nu a înțeles, mă asociez și eu la întrebare.D-ta poți să faci glume , eu , însă, vorbesc serios, și cine știe geografie , știe că Iberia este în sudul Europei , că ea cuprinde Spania și Porugalia, și că nu este în America de Sud.

Ralea : A fost o metaforă și am crezut că s-a înțeles .

Iorga :Eu te rog încă odată să explici, că ne facem de rîs cu asemenea geografie.

Ralea: Mă voi explica , deși mă jenez că trebuie să explic.America de Sud cuprinde populație de origine spaniolă.

Iorga :Dar aceasta nu este o metaforă.

[LD: ciorovăiala continuă.Este cert , **Iorga este enervat ,îl șicanează, în fond , pentru pledoaria lui Ralea în favoarea partidelor !]**

Ralea / dec.'30

▣ **Politica iberică-continuă -**

"**Această politică**, al cărui nume nu importă, la urma urmei, care **constă într-o insatbilitate** în care **forța personală a fiecăruia** , care **poate înjgheba o conspirație [CZCodreanu ?]**,sau **poate reprezenta** , într-un moment dat , **forțele naționale [Carol II, Antonescu]** , **ne așteaptă și pe noi**. Și de aceea eu cred că **trebuie să ajungem la o stabilitate politică**, și, din acest p.d.v. **mă înscriu în rîndul acelor cari pledez astăzi pentru formațiunea partidelor politice."** (p. 209)

Ralea / dec.'30

Guvern de personalități. (vezi pe larg la Guverne)

"D-lor **ce se oferă în schimb ?** Ni se oferă în schimb **mai multe rețete**, din care îmi voi permite **să analizez** în fața dvs cîteva."

Ralea / dec.'30

▣ **Personalitățile și politica [...] [...] [...]**

Toți oamenii eminenți de cultură, cari au fost în țara noastră, **au fost în același timp într-un partid politic.**

În partid politic a fost **Kogălniceanu**, în partid politic a fost **Maiorescu**, în partid politic este d.**Iorga**, în partid politic este d.**Stere**.

Toți oamenii care au gîndit în țara asta, au făcut și politică.

De unde să luăm oameni politici care nu sunt în partide politice ?

Ralea / dec.'30

Guvern de mîină forte. (vezi pe larg la Guvern)

"**Dar alții mai radicali** , nu se mulțumesc cu acest paleativ ușor : guvern de personalități ; **acești radicali vor de-a dreptul dictatură de mîină forte.**

Ralea / dec.'30

Regimul de dictatură. (vezi pe larg la Guvern)

[Ralea părăsește spiritul academic, recurge la speculații politicianiste, pentru a argumenta, încă o dată, că democrația a început în România în 1928, odată cu PNT!]

"De fapt, dacă suntem sinceri, trăim de vreo 10 ani - de vreo 8 ani, dacă scadem guvernarea noastră - sub un regim quasi-dictatorial.

" S-a încercat această dictatură [PNL, PP] și am văzut ce poate da :

au fost **alegeri**, așa cum au fost ; au fost **arestări**, așa cum au fost .Va să zică nu este **nimic inedit** în acest fenomen , care se oferă ca un panaceu, pentru că **I-am trăit**.

Și chiar în cazul unor **guvernări ceva mai democratice [referire la gov.PNT !]**

forța guvernelor executive este așa de impunătoare, încât acestea ,

chiar în **Parlamentele** alese libere, [Ralea , **evident nemulțunmit**] se bucură de un astfel de **ascendent**, încât e primită **orice fel de dorință sau de injoncțiune** ,

care pleacă **de sus**. " (p. 210)

Ralea / dec.'30

Regim democratic. (vezi pe larg la Guverne)

" D-lor, în ceea ce mă privește **personal** - și cred că sunt mulți în această Cameră care împărtășesc ideile mele - **voi rămîne**, sub privirile ironice și disprețuitoare ale tuturor teoreticienilor de ultimă oră, mai departe **un partizan neobosit al ideilor democratice** , pe care le confund cu **însăși civilizația** , în această țară." (aplauze)

Ralea / dec.30

▣ Întărirea partidelor .

[Nici o referire la PNT, la Maniu... patetic și parcă derutat, lansînd niște sloganuri dacă nu cu **miros kominternist** ,în orice caz fanatic, cu atac la opinia publică !]

"De aceea d-lor, terminînd, voi rămîne în **această linie** : nu avem altă datorie în momentul de față decît de a ajuta **stabilizarea forțelor politice** în această țară;

să creem partide puternice care să poată rezista acestei sete de noutate și necunoscut [a opiniei publice!] , care ni se cere în fiecare moment.

Nu putem aluneca pe acest povîrniș , **favorizînd-o în permanență** ,

trebuie **să creiem oameni fideli unei idei** , oameni așa **cum se văd în străinătate** cari **încep** la vîrsta tinereții **o idee și o dogmă** ,

și **care mor în crezul acelei idei**.

ACCUza : "Întocmai cum sunt eu, dar n-am murit" (ilaritate)

Ralea : în această privință vă aduc toate omagiile.

"D-lor, **este necesar să reorganizăm viața publică** din acest punct de vedere ,

este necesar **să putem grupa aceste forțe politice** , și **să creem acest tip de om fidel pentru o idee**, acest **tip de om fidel**, pe care l-au cunoscut alte popoare , **tipul garibaldianului bătrîn** , care **exilat undeva** , în neprimitoria Americă,

rămîne totuși **cu visul tinereții** lui și sub toate pronunțările , sub toate manifestațiile de reacțiune , **glorifică** cu un fel de imn al tinereții , pe care îl păstrează cu credință,

crezul pașoptist.

"D-lor , **în această țară** ,unde **totul se schimbă**, unde **nu există nici un punct de stabilitate sau de orientare** , în această țară unde **totul este atît de efemer**,

să reorganizăm viața politică , pentru a crea și aici **puțină eternitate**. "

(aplauze prelungite , îndelung repetate)

Iorga : "Dle președinte, aș avea de adăugat ceva .

Garibaldi n-a fost dintre cei de la '48, a fost Mazzini."

Ralea : "Dle profesor, nu merit atîta omagiu ! "

Iorga : " Nu, eu vorbesc cu d.președinte !"

Ralea / 8 dec.'30

29) Costache Leanca (Sfat parlamentar basarabean-sterist, deputat Bălți), 8 dec.'30

(DAD, MO.15, ședința din 8 dec.'30, p. 210- 219)

[LD: discurs integral xeroxat; în calculator ,dispersat problematic.Sublinieri, supratitluri, paranteze etc.îmi aparțin.Vorbește după Ralea.

Nici el,nu "rupe pisica", se menține în echivoc, și tot așa de clar **Stere era cheia**.

Se mai adaugă , ca fundal, frustrările Basarabiei.]

Leanca / 8 dec.'30

▣ Parlamentarism

"Die președinte, d-lor deputați, îmi dau seama de **situația inferioară** în care sunt pus ,fiind **silit să vorbesc** de la această tribună , **după** ce ați ascultat cuvîntul talentat al unui distins coleg de-al nostru , al unui distins om de cultură,al d-lui deputat **Ralea**.

" Dar ,dlor deputați, mă găsesc într-o **situație inferioară** și dintr-o altă considerație.

Eu fac parte dintr-un grup care a suspendat raporturile cu conducerea partidului național-țărănesc.Și fiindcă la noi este **o mentalitate nenorocită [text neclar] [...]** trebuie să laude guvernul și opoziția să-l atace [...] mă aflu în această situație inferioară.
Leanca/ dec.'30

▣ PNT - Sfatul basarabean

Emil.D.Fagure (ziarist ind) : "Dați-mi voie să vă pun **o întrebare** , pe care am pus-o și dlui deputat Măță:**este acesta un punct [Monarhia] din programul noului partid ?**

Camera trebuie să știe aceasta. **E nevoie să se precizeze odată.**

Leanca : Dacă dvs. ați avea răbdare, ați putea să afla și răspunsul.

Leanca / dec.'30

▣ Criza partidelor politice.

"Se vorbește de **criza partidelor politice**,de **falimentul partidelor politice**, de **guverne de personalități**, **deguverne de dictatură**.

Cînd lipsește forța politică organizată sănătos, care ar putea canaliza curente; **cînd lipsește acel cîrmaci** , care ar putea duce corabia printre valurile tumultuoase spre țărnișurile mîntuirii; **cînd lipsește siguranța** că vom putea ajunge la la acel țărniș- este momentul cînd **naște colțul desnădejzii și al anarhiei** în suflet și atunci avem **cîmp liber** și pentru **dictatură**, și pentru **orice aventură**."(p. 218)

Leanca / dec.'30

▣ Regimul PNT

" Cine e de vină că am ajuns aici ? "

"**Jumătățile de măsuri** nu mai ajută la nimic, **cîrnelile** care se fac nu sunt de nici un folos ; **se cer măsuri curajoase** . Dar, pentru luarea unor asemenea măsuri , **se cere o altă autoritate** , alta decît aceea pe care **o avem noi astăzi**.

Leanca / dec.'30

▣ Sfatul parlamentar basarabean.

/ " În 1918, cînd **Vechiul Regat** era în mare impas , am alergat și **i-am întins mîna frățește**.

N-am venit să împărțim profitul, **am venit să împărțim suferința**.

/ " **Am întins mîna partidului țărănist** din Vechiul Regat în vremuri grele, cînd prietenii noștri din Basarabia spuneau țăranilor basarabeni că **noi ne-am unit cu țăranii din Vechiul Regat** ,fiindcă voim **să-i aducem și pe ei la opinci**, ca pe cei din Vechiul Regat .

/ "Am crezut că e bine **să dăm mîna și țărănimii din Ardeal și am făcut fuziunea pe care o cunoașteți**."

"În tot acest timp, **nu am condiționat nimic pentru noi**.

Nu regretăm nimic din ce am făcut, iar dacă **astăzi**, d-lor deputați ,**fără ca să cerem pîine** , **ni se aruncă piatra [!!!]** , **nu ne supărăm și nu vom purta ranchiună**.

" **Iar dacă** vreo schimbare vă va coborî din înălțimile ameteitoare de astăzi și venind în atingere cu pămîntul , **veți avea nevoie de mîna noastră,o vom întinde ca și altădată și nu vom cere nimic în schimb**, nici **nu vom aduce aminte de supărarea** care ne-ați pricinuit-o și de **zbuciumul sufletesc** în care ne-ați aruncat."

" **O singură condiție** vă vom pune : **să nu ne cereți să abdicăm de la demnitatea noastră** , să nu ne cereți să facem **tranzacție cu conștiința noastră**."

" **Noi nu putem să ne solidarizăm nici cu infamia** , nici cu **lașitatea și, precum nu puteți voi Ardealul fără ardeleni**, așa nu puteți voi **nici Basarabia, fără basarabeni**. "

"Iar dacă nori negri și grei se vor împrăștia asupra orizontului țării noastre și **dacă** vijelii năprasnice ar putea amenința **clădirea noastră a tuturor** ,

dacă, pentru întărirea zidului,
va fi nevoie de odorul scump de altădată **al meșterului Manole** ,
ei bine d-lor, **de astă dată odorul scump vom fi noi.**" (aplauze la majoritarii PNT)
(p. 219)
Costache Leanca / 8 dec.'30

30) Constantin Stere (**Sfat parlamentar basarabean, deputat Cetatea Albă**),
discurs la mesaj, 9 dec.'30
(DAD, MO 16, ședința din 9 dec.'30, p. 227-232)
[Discurs integral xeroxat. În calculator, dispersat problematic. Sublinieri, supratitluri,
paranteze, colorare, îmi aparțin. Vorbește după ce Măță și Leanca pregătiseră dar nu
oficiaseră ruperea grupului din PNT. Nici Stere nu o face.
Ba sporește echivocul, misterele și, pentru mine, neînțelegerea.]
Stere / dec.'30

▣ Colaborarea politică.

"**Democrația este o condiție de viață și de moarte pentru orice națiune** în complexul
vieții de astăzi și față de imensitatea muncii, cerută de fiecare organism național. **Fără ea,**
în timp de pace nici **nu poate fi organizată munca națională,**
cum **nu poate fi asigurată apărarea națională** pentru vreme de război."

Mesajul cere oamenilor politici **colaborarea tuturor bunăvoințelor.**

"**Dar acest concurs nu poate rezulta din stingerea vieții politice.**"

ACCUza (LANC) : "Vă rog să constatați că **concursul d-voastră nu-l cere**
nimeni. (**întreruperi, proteste , pe băncile PNT) Aceasta este părerea mea."**

Stere : "**Pentru colaborarea reală a energiilor naționale, este necesară lupta**
bărbătească și cinstită."

ACCUza : "Mai ales cinstită"

Stere : " Și mai ales cinstită și serioasă (aplauze la PNT) din partea tuturor."

D-lor, **numai atunci când fiecare partid își apără crezul, aduce prinosul luminilor**
sale, discutând problemele din punctul de vedere al ideologiei sale,
numai atunci poate rezulta **o adevărată colaborare a partidelor.**

Societatea de astăzi nu este o masă amorfă ,nu este un corp gelatinos,
ci **un organism viu, cu aspirațiuni și tendințe adesea divergente și contradictorii**
.Echilibrarea tuturor intereselor legitime nu poate rezulta decât din afirmarea tuturor
credițelor , izvorită din însăși viața socială - lupta care în același timp **impune**
respectul de demnitate omenească , chiar în cel mai umil adversar .

Așa dar , d-lor, **pentru colaborarea energiilor, naționale este necesară ,**
pe aceste bănci, **afît o opziție hotărîtă și vigilentă ,**
care stă la straja intereselor obștești, care-i sunt încredințate ,
cum este necesar , pe acea bancă **și un guvern care știe ce vrea ,**
care este **sigur de sine și care ,** în același timp, constituie prin însuși alcătuirea sa ,
rezultanta forțelor pozitive ale țării, într-un moment dat, simte în sine fiorul valorilor
istorice , care îl ridică pe deasupra intereselor particulare , ca o întrupare triumfătoare a
voinței obștești și, ca încheierea forțelor creatoare dintr-o fază istorică dată."

Stere / dec.'30

▣ Guvern

[LD: am citit acest text de multe ori. Parcă este incifrat. Se referă la Liberali ?
la Gh Brătianu ? la Maniu ? la GGMironescu ?]

" **Un guvern** care nu simte **chemarea istorică , n-are rațiuni de a fi.**

Nimeni nu este în drept **să reclame cîrma statului** numai pentru a așeza pe această
bancă **busturi** mai mult sau mai puțin decorative .

Combi-națiuni factice o pot împodobi cu variate arabescuri ornamentale.

"**Dar un guvern**

care **nu reprezintă tradiția Vechiului Regat ,**[Maniu?]

nici **ideologia tinerii sale democrații,**

nici **revendicările noilor pături sociale ,**

nici **aspirațiile provinciilor unite** - nici din formula clasică <Ardealul fără ardeleni > ,

<Basarabia fără basarabeni> , < Bucovina fără bucovineni > -

asemenea guvern nu poate purta sarcina misiunii istorice a României de stăzi "

" Și, dlor, nu vreau și n-am intenție polemică cu dvs.

Las la judecata conștiinței băncii ministeriale, dacă simte chemarea istorică de a governa în aceste vremuri de restriște, **dacă își poate asuma răspunderea** în fața de Coroanei, în fața națiunii și în fața istoriei.

"Pentru că, d-lor, **sanctiunea istorică va veni pentru această guvernare** ,[Maniu?]

cum **va veni pentru distrugerea celei mai formidabile forțe politice** [PNT]

pe care a cunoscut-o această țară vreodată, și a cărei conducere v-a fost încredințată."

Stere / dec.'30

31) dr.Nicolae Lupu (PȚ), **discurs la mesaj, 12 dec.'30**

(DAD, MO 19, ședința din 12 dec.'30, p. 276- 284)

[LD: **discurs integral,xerox ; în calculator, dispersat problematic; Supratitluri, sublinieri, paranteze, îmi aparțin.**

Dr.Lupu este, acum, mai în largul lui decât în 1928 ! Este cel mai dur discurs din sesiune.Multe din afirmații sunt adevărate.

Pretinde că vorbește pentru rege și țară.Le ceresă plece de la guvernare.

Jubilează răutăcios, parșiv, demagog, la situația critică în care este guvernul și PNT.

Dar nici din Guvern, nici din Parlament,pe fond ,nu-l mai contreză nimeni .]

Lupu / dec.'30

▣ Majoritatea PNT

"**Majoritatea ?** Doamne ! Cine o mai cunoaște ?

În primele ședințe ale Camerei, **trei lideri** ai ei s-au ridicat , în frunte cu onoratul meu amic , fostul ministru **Petrovici, DRloanițescu și alții , ca să combată guvernul.**

"**Împărțită și sfârșită** între **naționali**, deoparte, **țărăniști**, de alta,

basarabenii , de alta, **basarabenii între ei** - ați fost doar ieri aici martori , când d.Leanca vorbea în numele unui **grup independent basarabean**, atacat de alți basarabeni de cealaltă parte ,deși cu toții au fost pe aceeași listă ,și a declarat că face parte dintr-un grup independent **în afara partidului** ,iar prietenii săi, din **același grup**, s-au declarat că este **în lăuntru** **partidului** - **majoritatea** , în asemenea condiții și așa de **fărîmițată** , prezintă aspectul unui **adevărat turn al lui Babel** ,

și vă spun că nu este un partener care-mi trebuie mie." (p. 276) [...][..]

Lupu / dec.'30

▣ Guvernul PNT

[...][...][...]

" Dar , dacă **pe partea asta [partid] nu am cu cine mă lupta,**

poate că am dincoace, pe această bancă ? [guvern]

Nici aici.**Guvernul nu mai există decât cu numele.**

"Mai întîi , d.Maniu .**Unde e d.Maniu ?** Cel puțin de rîndul aceasta nu voi mai avea neplăcerea ca, în mijlocul cuvîntării mele, să fiu întrerupt cu aplauze , la apariția lui **Pontifex Maximus.**

" **D.Mironescu se bucură ,vădit , de oarece răceală** , din partea majorităților ;

dvs.nu-l onorați cu aplauzele cu care l-ați onorat pe d.Maniu. [...][...][...]

Lupu / dec.'30

▣ Dr.Lupu .

" Veți înțelege că am dreptate , cînd spun că **nu am cu cine sta de vorbă.**

Și drept să vă spun, **eram să mă mulțumesc** să vin la această tribună , ba poate să-l deleg pe d.Leon - ca să fac plăcere d-lui Madgearu - **să citească o declarație.**

"**Însă mi-am amintit** că , în afară de Parlament și de guvern, **exponenții politici**

ai vieții publice a țării **sunt datori** întotdeauna , dar mai ales astăzi, **să vină** și,

de la această tribună, **să-și spună părerile lor , soluțiunile lor,**și să dea,

pentru țara care așteaptă înfrigurată, **măcar un cuvînt de alinare**, dacă nu altceva.

" Pentru aceea ,pentru a-mi face această sacră datorie, m-am prezentat aici.

Și dacă nu vorbesc pentru Parlament , să nu vă supărați ,

voi vorbi pentru Coroană și pentru țară."[...][...]

Lupu / dec.'30

▣ Carol II

" Pentru Coroană, **partidul țărănesc** depune la picioarele Tronului **omagiile sale de profund devotament. El așteaptă dela Tron**, cu o fierbinte, cu o **înfrigurată speranță**, ca , după Carol Liberatorul și după Ferdinand Întregitorul , **să vină Carol Gospodarul, Carol Constructivul, Carol Restauratorul.**" (p. 276)
Lupu / dec.'30

▣ Regim PNT

" Iar pentru țară vom spune:

De ce ați fost dvs.chemați la guvern acum doi ani ?

[1928] " Ați fost chemați pentru a rezolva o serie de crize, cari apăsau cu greutate asupra țării, de un șir de ani. Cu ce delir , cu ce entuziasm ați fost așteptați, și cât de grandios ați fost primiți ! Zeci de mii de oameni circulau pe străzile Capitalei , manifestând o bucurie aproape nebună, că, în sfârșit, visul lor, dorința lor, s-a împlinit.

" Fusesem și eu un modest colaborator pentru această operă.

Mă furișam pe la colțuri de stradă să nu mă întâlnesc cu acea mulțime , cu toate că în sufletul meu aveam o bucurie, enormă satisfacție , că, în sfârșit , **ideea democratică a triumfat.**

[1929] " A trecut un an de zile.Ați sărbătorit la clubul d-voastre , prin iluminățiuni multicolore, prin discursuri, un an de guvernare ;

[1930]" iar astăzi, nici o luminiță , nimic, este doliu în sufletul d-voastre.

Pentru ce ? Pentru că **nu ați rezolvat nici una din crizele** cari v-au fost date pentru soluționare ." (**va demonstra , pe rând , această afirmație**) (p. 276)
Lupu / dec.'30

▣ Criza politică .

" Da. Prin votul universal , dat după război, **țara se aștepta la o viață nouă.**

Nu fac procesul nimănui, sau , îl fac pe al tuturor.

Această viață a fost încătușată , votul universal nu a fost lăsat liber.

Împreună cu dvs.am suferit.

" Ați fost chemați d-voastre [PNT] să inaugurați o eră nouă, să aduceți acea **destindere politică** și, prin **metode noi**, lipsite de **fanatism și de șovinism de partid**, să introduceți în viața țării , **un nou sistem**,un nou suflet.

"Cît de mare era această necesitate ,și de peste hotare vi s-au spus nevoile ei.

"Printre mulții doctori pe care i-ați adus dvs. din străinătatea depărtată și din America ați adus în urmă pe **Parker Willis**, care spunea :

<Pentru ca România **să recapete încrederea străinătății** , trebuie **două condiții:**

încetarea luptelor vrăjmașe dintre partide și

respectarea angajamentelor ei față de străinătate . > [...][...][...]

Lupu / dec.'30

▣ Sistemul de partide.

" Ați ajuns să compromiteți însăși ideea de partid [...]

Eu nu împărtășesc aceste idei. **Partidele sunt necesare."**

ACCuza (LANC) : **Inutile.**

Lupu : Dle Cuza, acum **toate ligile devin partide.**

Mă tem că **și d-ta vei deveni partid**, după aceasta .

Cuza : "Am luat toate garanțiile pentru aceasta"

- **Lupu** : "**Partidele sunt necesare și într-o viață [monarhie] constituțională ;** ele sunt **însăși condiția de existență a ei.**

Nu se poate concepe viață constituțională , fără de partide.

" Dar partidele nu sunt emanațiuni abstracte , nu sunt legi după tablele

Moise,căzute din cer, ele **sunt rezultatul însăși a vieții** , a nevoilor, a problemelor schimbătoare , în viața popoarelor, **ca și lumina zilei.**

Acele **partide trăesc** , care au putere de adaptare la nevoile vremii.Și acel țaran [Melinte] [...] făcea acea frumoasă comparație: **partidele sunt lăstarii cari ies din trunchiul națiunii.**Dacă lăstarul se îndepărtează de tulpină, se usucă și pierе , și tulpina dă alte lăstare mai vii, mai viguroase."

- **Voce PNT** : "Așa s-a întâmplat cu **d-ta când ai plecat la liberali "**

- **Lupu** : "Asemenea întreruperi nu merită răspuns."

"Dacă partidele de astăzi nu știu să se adapteze vremurilor noi, dacă nu-și însușesc problemele noi, pe care le pune viața, atunci, cu vrerea sau fără vrerea lor, **ele dispar. Și nu este nici o pagubă**, pentru că **alte partide**, pline de sevă și viață, care se adaptează nevoilor țării, **vor ieși din viața ei.**" (p. 277) [...][.....][.....]
dr.N.Lupu

32) A.C.Cuza (LANC, **deputat de Roman, alegeri parțiale**),

discurs la mesaj, 13 dec.'30

(DAD, MO.20, ședința din 13 dec.'30, p. 297-310)

[LD: discurs integral xeroxat; introdus total în computer, dispersat problematic.

Sublinieri, paranteze, supratitluri, colorări, îmi aparțin

Poate fi considerat **mesajul lui "testamentar", total.**

Evreii -constituie **ținta** predilectă;

Antisemitism istoric, rasist, religios, naționalist, politic, cultural, economic, psihic-obsesiv. Articulat doctrinar, enunțat dar nu argumentat.

Toate problemele, abordate **de la**, **prin** sau ajungând **la evrei**.

Exponent (?) sau **inspirator** (?) al clișeelelor care alcătuiau substratul ideologic al antisemitismului românesc.

Vorbește peste 4 ore; ședința ține cca 7 ore, pentru că este întrerupt, apostrofat, contrat, încît poate constitui și o mostră de felul cum **el** ("bătrînul obsedat" și "iresponsabil") și **curentul cuzist** ("boală de tinerețe", fenomen "haotic" marginal, necaracteristic) erau tratate, în epocă, de politicieni.]

Cuza / dec.'30

▣ **L.A.N.C. în sistemul de partide.** (Vezi pe larg și context la LANC)

[Argumentele lui sunt pitorești, dar pe clișeu negativ și ironie: **ce nu face Liga**, spre deosebire de partide. Pot fi plasate, mai curînd, la moravuri politice decît la doctrină.

Leagă cu argumentele lui, în momentul cînd LANC va deveni Partidul Naționalist Creștin. Intervențiile deputaților evrei îl deturneză de la subiect.

Va reuși, totuși, să-și epuizeze discursul, pe parcursul celor peste 7 ore.]

"Cine suntem sau ce suntem?"

D-lor, **Liga nu este partid, nu voiește să fie partid, nu va fi niciodată partid.**

Dar atunci ce este ?

Voce: "Nimic!"

"Este o ligă. Dacă n-ar fi nimic, nu v-ați plînge de dînsa; de nimic nu se plînge nimeni. (**ilaritate**) D-lor, **nu este partid.**"

Necesitatea de a spune că nu este partid, explica el, consta în faptul că, spre deosebire de partide, **Liga nu are "interese de ligă"**

Spre ex., **dacă PNT** nu ar avea interese de partid, dacă nu le-ar confunda cu interesele personale, **ar trebui "să dispară cu toții"**, (**mare ilaritate**) pentru că **opera ce o fac este de distrugere a țării și de "sinucidere" a partidului**, încît, cînd vor termina guvernarea, nu va mai rămîne aproape nimic din partid. (p. 300)

"Iată ce înseamnă **să nu ai interese de ligă**, cum aveți dvs. de partid"

Liga nu are partizani, nu se preocupă de **interesele particulare**

PNT a trimis ca **"expert tehnic" la Geneva** pe tînărul june prim al PNT, **Ralea**. **"Așa expert tehnic, așa Liga Națiunilor.**

Cum e turcul și pistolul! Cînd a venit de la Liga Națiunilor, a venit cu **politica iberică**

Vă dați seama, pentru ce ați trimis acolo ca **expert tehnic pe un filozof ca d.Ralea?**

Nu d-lor, ci pentru că era unul din cei cari v-au cerut numaidecît să-l trimiteți [...]

Credeți că **asta se împacă cu interesele țării?**"

PNT a numit un **alt filozof, la Agricultură!** [...][...][...]

Cuza / dec.'30

▣ **Doctrina LANC.** (Vezi sistematizat la Doctrină)

"Am formulat o doctrină. Partidele nu au nici o doctrină.

Căci doctrină înseamnă să ai **o concepție care te deosebește de celelalte grupări.**

Dacă nu ai o doctrină proprie, ca să te distingi, **nu ai existență, nu ai rațiune de a fi în politica unei țări.**

Iar dvs. sunteți cu toții la fel: toți aveți aceeași doctrină sau nici una.

Noi ne diferențiem profund.

Noi, doctrina noastră am formulat-o pe larg și am rezumat-o apoi într-o lozincă ce exprimă în puține cuvinte **ceea ce voim noi :**

Christos, Regele, Națiunea, România a Românilor".[...]

Regele , ca principiu al autorității de sus,

nu al autorității de jos,[democrația] izvorînd ,conform principiului dvs.,
din adîncurile masselor , dar care **nefiind cunoscătoare ale marilor probleme** cari le stăpînesc, **nu sunt capabile să dea soluții** corespunzătoare intereselor lor.[...][...][...]
Cuza / dec.'30

▫ Jidanii și partidele politice

Astfel fiind, **LANC are pretenția să se impună.**La întrebarea retorică ,

cum se vor impune ? - avînd în vedere că toate partidele aveau "sprijinul economic al jidanilor" ...[...][...][...]

Cuza / dec.'30

▫ Doctrina cuzistă : a) adevărul

LANC se sprijină pe "**puterile abstracte** " (**Exclamații ironice la PN**) [...][...][...]

Puterile abstractesunt, în primul rînd : **adevărul.**

Da, este foarte curios, dar este așa, **adevărul doctrinei** noastre **a pătruns** în primul rînd în **spiritul tinerimei** și tinerimea aceasta , **mai multe zeci de mii de tineri,** **se mișcă** în direcția acestui adevăr al **doctrinei naționaliste creștine cuziste.**"[...][...]

Congresul studenților creștini, Brăila [?dec.'30]

"Zilele trecute , **studenții** au avut un congres la Brăila.**N-am avut nici o legătură,** firește, **nu l-am organizat eu.**Un congres cum îl organizează în toți anii studenții de la toate universitățile , **congresul lor general.**

"De la acest congres, mi s-a trimis și mie **următoarea telegramă :**

<Studențimea Română Creștină, întrunită în congres național la Brăila, inspirată de ideologia înaltă preconizată de d-voastră,

vă aduce **omagiile ei neprihănite,** cu venerația cuvenită muncii de **apostol** ce ați depus-o pentru **binele neamului.** > "

Vă rog, este vreo unul din d-voastră care să se poată felicita că a primit vreodată o asemenea telegramă ?

Voci : DI Iorga .

Cuza : "Prin urmare , la dvs nu este , d-lor.**Vedeți,** aici este **problema cea mare.**

Pentru că evident, **adevărul doctrinei** propovăduite de mine **a pătruns în cugetul, în conștiința studențimii,** care sunt copiii noștri și viitorul acestei țări."[...][...][...][...]

Cuza / dec.'30

▫ Doctrina cuzistă : b) logica imanentă .

"Nu este pierdere de timp, fiindcă **ați cîștiga timpul** ca **să nu vă mai luptați cu aceste mișcări,** care au o însemnătate covîrșitoare și despre care vom vorbi.[...]

Mai este încă ceva din aceste puteri abstracte .Știți ce este ?

Este logica imanentă lucrurilor.Vă rog să vă opriți un moment.

Dvs. nu pricepeți (mare ilaritate) Nu pricepeți , așa că **am să vă explic eu ,** cu bunăvoința mea de profesor ; [...] **Sunt probleme mari** la ordinea zilei, **probleme de existență pentru națiunea română."**

" Partidele nu le rezolvă .Partidele -zicem noi -

sunt incapabile să le rezolve. Acestea sunt premisele.

"**Concluzia** - logica inerentă - concluzia este :

națiunea nesatisfăcută în aspirațiunile ei legitime , se ridică și, într-un singur glas **strigă astăzi** pe suprafața țării : **să vină cuziștii ! "**(**mare ilaritate**)

I.Mihalache (ministr,Interne) : " D-le Cuza, și **dacă națiunea** , luîndu-vă în serios, **v-ar aduce la putere, cam ce ați face ? "**

Cuza : Îi mulțumește ,dar îl roagă să aibă răbdare, pentru că el este om "de metodă" , și trebuie să-și expună părerile metodic.

"**Noi avem 5 probleme** pe care trebuie **să le rezolvăm aici,** înaintea dvs., înaintea țării, și **înaintea Regelui** , cari toți așteaptă îndrumare de la noi."

Mihalache : " Lucrul important este **soluția!** " [...][...][...][.....]

Cuza / dec.'30

▣ Curenți de opinie :PP, PNT, PNL

"Partidele politice nu au curenți. Este zădărnice, nu aveți curent în țară. Ați avut"

PP-Averescu

[...] a avut un puternic, un formidabil curent, **generalul Averescu**,

[...] precum n-a mai fost.

Am întemeiat atunci, împreună cu d-șă, **Partidul Poporului**.

Voce : "Acesta a fost **norocul generalului!** "

Cuza : "Fatalitatea ! " (**mare ilaritate**)

" A dispărut curentul pentru d.General Averescu.Dar ce înseamnă politicește aceasta ?

Explicați-vă d-voastră. **Acest curent a fost oarecum mistic.**[...]

avea **aceeaș însemnătate** care a avut-o mai pe urmă **curentul** formidabil care s-a îndreptat **către partidul național-țărănesc.**"

"De ce ? **Națiunea aștepta o eliberare** și a zis:generalul **Averescu**,

care , pe front, a salvat țara, va fi acela care **ne va salva** de toate

nenorocirile noastre și în deosebi, **ne va salva de partide.**

Aceasta era în conștiința țării."

Cuza /

PNT

" Și când ați venit dvs , cu popularitatea dvs.[...] **tot aceasta era în conștiința țării.**

[...] **popularitatea dvs**, pentru 3/4, pentru 9/10 aș putea zice, **se datorește**

nepopularității partidului liberal.

Oamenii, săturați de guvernarea partidului liberal, **s-au îndreptat cu toții către PNT,**

ca o salvare pe care o așteptau de la dînsul.**Dvs. nu v-ați îndeplinit misiunea.**

Și atunci **s-a pierdut și curentul PNT**, atîta cît mai exista."

Cuza /

PNL

[LD: doamne! Ce beție de cuvinte, ce răutate bolnăvicioasă poate provoca o obsesie la acest bătrîn antisemit! Dar și ce iresponsabilitate a parlamentarilor, care se distrază copios pentru că cel atăcat era PNL!

Ce "pregătire" pentru atmosfera nu antisemită, ci antiromânească , de mai tîrziu.]

" Nu vă mai vorbesc de **partidul liberal.**

Căci **nu se poate vorbi de un curent în favoarea partidului liberal.**

Ar fi o aberație. Dar este altceva.După ce **nu au un curent în momentul de față**,

ei văd că dvs sunteți spre sfîrșit - adică eu nu zic așa , vă doresc să mergeți cît de

departe - dar ei își închipuie că **dvs.sunteți pe sfîrșite ...**

Madgearu : " **Își închipuie!** "

Cuza : "Atunci **știți ce fac ?** Fac ceea ce făcea **Cneazul Potemkin**, cînd s-a dus

Caterina a II-a să vadă noua provincie a Crimeii, înscenînd **simulacru de prosperitate**

înscenează și ei simulare de curenți : Cum ? Foarte simplu !

Deunăzi , la Iași, am văzut cu ochii mei , **sistemul acesta simplist,**

șefii de organizații - toți șefii de organizație sunt oameni cu dare de

mîină - **încarcă camioane** și aduc **partizanii din diferite județe** ,

scrise pe pancarde mari , fiecare județ : Roman, Tecuci,Focșani

etc.ca **să dea aparența că Țara este cu dîșii.**

Deunăzi, la Iași, toată masa aceasta de indivizi, a fost îngrămădită

în sala Sidoli, pe care, pentru a o mai umplea,

au mai adunat și jidanii o mulțime ,

și , prin aceasta ,**voiau să dea aparență că există o mare mișcare ,**

adică **vor să dea aparență Regelui**, ca **să-i aducă la putere pe ei,**

că în favoarea lor există un mare curent în țară"

" **Unul din maestrii** acestei întreprinderi, este d.**Duca** .

D.Duca, care în momentul de față [13 dec.'30] e **plecat la Constanța** , mi se pare,

dar în sfîrșit, poate că este pe drum, **să reflecteze**, dacă ajunge la Constanța ,

ce s-a petrecut astăzi în Cameră. D.IG Duca este întovărășit de d.Tătărescu .

IGDuca este , cum aș zice, **micul Machiavel** al partidului național liberal ; iar d.

Gh.Tătărescu ,este **marele Mirabeau** al partidului. (**ilaritate**)

Duca trage sforile , iar Mirabeau-ul partidului le justifică, le îmbracă în

lumină pompoasă a tribunei, împreună, d-lor, înfățișându-se în altă privință

,și în postura a **două figuri legendare** ale lui Cervantes, **Don Quihote** și

Sancho Pancha. [...] Și **amîndoi se omoară cu moara de vînt a șefiei**

Partidului liberal nr.1."

" D-lor, vin și **țin discursuri** , dau aparența sau voiesc **să dea aparența** că se bucură de **o imensă popularitate** pentrucă - după cum am mai spus - **Maiestatea Sa Regele** -așa era odinioară - **să-și zică** ,văzînd această popularitate , **că după PNȚ trebuie să urmeze PNL** .Așa este în firea lucrurilor."

" Iată însă că d.Duca, oricît vi se pare de curios, d.**Duca nu este om politic român [!!!]**

[...] este **o sinteză de jidani multiformi :**" (**mare ilaritate**)

Bercovici -senior, de la Banca Națională și cu Marmorosch -Blank **face politica** și cu **Bercovici-Junior** , **face** redacția ziarului "**Viitorul**"

,organul partidului.Cu **Roisental** , face politica externă. (**ilaritate**)

Da, d-lor, face politica externă, dar face **și politica internă** de anume speță,și vom discuta imediat această **chestiune de o gravitate excepțională.**"

Cu Streitmann și cu **Blumenfeld** își pregătește **discursurile** , **ei îl inspiră** . (**ilaritate**) Să nu credeți dvs că vorbește de la sine; nu d-lor , **vorbește din Testamentul Vechi** . (**ilaritate**)

Iar cu **Filderman** de la UER **face alegeri.**"

"Iată de ce am spus că d.**IGDuca nu este om politic român** , ci **o sinteză de jidani multiformi** " (p. 303)

Cuza / dec.'30

▣ **LANC : c) Partidele politice**

" **Teza noastră** este următoarea : scurt și precis.Rămîne ca ceea ce voi dezvolta, să și dovedească.**Partidele nu sunt capabile să rezolve problemele de existență ale neamului românesc**, ale momentului, și , prin urmare , **se impune** cu necesitate astăzi **schimbarea nu numai a unui partid, ci schimbarea regimului de guvernare a partidelor.**"

" [...] **Toncescu** care a venit la această tribună și se întrebă ce să facem , și **afirmă că partidele sunt necesare.**

Eu neg aceasta și am să și o dovedesc." (p. 303)

ACCuza / dec.'30

33) A.C.Cuza (LANC) , continuarea **discursului la mesaj, 15 dec.'30**

Memoriul LANC , către Carol, din 20 sept.'30

(DAD, MO.20, ședința din 15 dec.'30, p.326-341)

[LD: **Camera era exasperată**.Cuza jubilează ,este glumeț,este provocator, se simte sigur pe el, cu aluzii cînd ironice, cînd acide, cînd șantajiste.

Motivele pentru care Camera rabdă : poate nădejdea că va critica mai ales PNL, sau dorința de a avea o "voce opozantă" , sau propriile turburări din PNȚ,sau absența ardelenilor de marcă ,sau gîndul că va exista o "voce antisemită" tranșantă ;

Eu cred că mai degrabă **este o sugestie regală** : citirea **Memoriului LANC**

(20 sept.'30) în parlament , ca un sondaj , pentru a vedea reacția partidelor ,

Carol fiind interesat în anihilarea **regimului guvernării prin partide,**

și creșterea puterilor regale.

În pofida apelului lui Madgearu și al altora , de a nu i se mai îngădui să blocheze **lucrările lui Cuza i se dă cuvîntul în continuare.**]

[.....]

Cuza / dec.'30

▣ **Sinteza și teza**

" Este o teză și o sinteză.**Sinteza** cuprinde **situația acestei țări** , rezumată în **cinci probleme**, problema **monarhică**, problema **jidănească**, problema **tratatelor**, problema **economică**, problema **politică**.

" **Teza** este că **partidele nu sunt capabile să rezolve aceste probleme de existență ale nației românești**, și că **se impune**, în momentul de față, **nu schimbarea unui partid** și înlocuirea lui prin altul, **ci schimbarea regimului însuși de guvernare a partidelor.**"

[LD : Rezumă cele 4 puncte din sinteză , făcute pe 13 dec.

Reia argumente, vine cu noi exemple,se repetă, este agasant ;

Ironizează adversarii ; preiau doar noutățile.]

Nu pot fi rezolvate de guvernele de partid - problema monarhică ,problema jidănească , problema tratatelor, problema economică - **pentru că** partidele nu există decît în funcție de guvernare și terorizează Coroana, cerînd să fie aduse la guvern."
Cuza /dec.'30

V .Problema politică și partidele.

[Pînă la asta, a vorbit , iarăși , aproape 1 oră.Este din nou admonestat, ironizat ...]

"Am zis și repet: noi nu vorbim ca birjarii, cu ceasul.**Noi ne dezvoltăm punctele noastre de vedere** , cari sunt interesante , **spre a fi cunoscute** de țară și **de MSRegele**
Eu răspund cu munca și cu truda mea înaltei chemări a MSRegelui, care a apelat la noi toți ca să contribuim cu ceva la luminarea situației aceasta nenorocite a țării "

"Problema politică este problemă de guvernare.

Se naște întrebarea : care trebuie să fie **organul** care trebuie să rezolve aceste probleme de existență a nației românești ?"

[.....]

Cuza / 15dec.'30

" Îngrijit de această situație foarte gravă, așa cum suntem noi între noi, în "**Liga Apărării Naționale Creștine**", ca o frăție, - ferească Dumnezeu, nu ca partid ! - am zis prietenilor noștri : **hai să ne întrunim și să ne sfătuim** asupra situației -aceasta a fost la 2 august - și ei **m-au însărcinat** pe mine să fac un"**Memoriu**" pe care l-am remis **MSRegelui la 20 septembrie**, tratînd tocmai despre această problemă politică , încă de pe atunci."Cere permisiunea să prezinte acel Memoriu...
[.....]

▫ Memoriul LANC, 20 sept.'30

[LD : Sublinierile, colorarea, parantezele, îmi aparțin
Indiferent de vulnerabilitatea unor opinii cuziste, este fără îndoială ,**un document serios, coerent, argumentat** , care - cred eu - va fi inspirat **tendențele și tentațiile tinărului rege Carol**, multe din tezele lui Cuza găsindu-și aplicări în **regimul rîvnit și instaurat în 1938**]
[.....]

[Criza regimului]

Sire,

" **O criză generală bîntuie țara.** Criză cum nu s-a mai pomenit în istoria ei. Tot odată : criză agricolă, criză industrială și comercială ,criză financiară, criză morală, **criză politică și parlamentară**, criză de naționalitate.

[.....]

" **Criza politică și parlamentară** : Guvernarea de pînă acum, e făcută pe drept **răspunzătoare de toate aceste dezastre** , cerîndu-se **înlăturarea ei.**

Orice guvern, e privit cu dispreț.

Parlamentul apare ca o **instituție**, în cazul cel mai bun , **inutilă**, care **costă prea mult.** **Compromițindu-se** astfel **regimul parlamentar** și **clasa conducătoare** în principiile lor.

[.....]

Cuza / Memoriul LANC ,sept.'30

[Criza constituțională]

Sire,

" Criza generală de care suferă țara este o criză de guvernare.

Fericiții întru pomenire ,Premergători ai Maiestății Voastre , regele Întemeietor al Regatului, **Carol I** , și regele Întregitor al neamului, **Ferdinand I** , în lungile Lor glorioase Domnii , **au domnit și nu au guvernat.**

Faptele mari, ale domniei Lor, le-au săvîrșit cu nația întreagă.

Administrația treburilor publice , de toate zilele, au lăsat-o în **seama guvernării partidelor.**Această guvernare **Le-a fost impusă**, prin întocmirea anume , și apoi prin **interpretarea vicioasă a Constituției.**

Constituția de la 1 iulie 1866 , copiată întocmai după Constituția Belgiei , zice : < Art.33.**Toate puterile statului emană de la națiune** , care nu le poate exercita decît numai prin delegațiune .>

În Belgia: acest principiu era expresia unei realități, a nației conștiente de drepturile ei, emanând puterile statului, emanate de la dînsa.

În România: era numai **o ficțiune**, din cauza stării de dezvoltare și de cultură a nației românești, ca nație agricolă, împrăștiată pe cîmpii, și rămasă în urma dezvoltării celorlalte popoare.

" **În lipsa nației reale**, prevăzută de Constituție ca bază necesară a ei, s-a format **<nația constituțională > a politicianilor, grupați în partide.**

Aceste partide au guvernat țara fără control.

Nici de jos, întrucît nația reală nu-l putea exercita după starea de cultură în care se afla. **Nici de sus**, întrucît Regele este oprit de la orice act de guvernare, prin interpretarea abuzivă a Constituției.

Constituția zice: **< Art. 87. Regele este inviolabil.**

Miniștrii lui sunt răspunzători .>

Prin acest articol, **partidele au înlăturat controlul Regelui.**

Constituția zice: **< Art. 88. Regele numește și revocă miniștrii săi. >**

" Prin interpretarea arbitrară și cu nimic justificată a acestui articol, **partidele au introdus ca Regele**, în loc să numească miniștrii săi, **să încredințeze numirea miniștrilor unui < șef de partid >**, care el își numește miniștrii dintre membrii partidului său, și după considerații de partid. **Guvernele** astfel constituite, de către **șeful de partid**, exercitează puterea în numele Regelui.

Constituția zice: **< Art. 92. Guvernul exercită puterea executivă, în numele Regelui, în modul stabilit pri Constituție. >**

< Art. 93. Miniștrii întrușiți, alcătuiesc Consiliul de Miniștri, care este prezidat, cu titlul de președinte al Consiliului de Miniștri, de acela care a fost însărcinat de Rege, cu formarea guvernului. >

[Criza sistemului partidist]

Dar **nicăeri în Constituție**, **nu stă scris** că acela care a fost însărcinat de " " Rege cu formarea guvernului, trebuie să fie **<șef de partid >**

Se invocă indicația corpului electoral. Această **indicație** însă, este întotdeauna **posterioară** însărcinării ce a dat Regele șefului de partid, ca să formeze guvernul sau în vederea acesteia. În tot cazul, **însărcinarea** dată de rege șefilor de partid, însemnează **nu aplicarea, ci încălcarea regimului constituțional.**

"Căci **guvernul de partid**, astfel format, o dată stăpîn pe administrația țării, vine apoi și **siluște corpul electoral**, **impunîndu-i** să aleagă alți membri ai partidului, ca **< reprezentanți ai națiunii >**, formînd **Adunările Legiuitoare**, a căror misiune constituțională era **să controleze guvernul !**

Așa dar: partidul guvernează și tot partidul se controlează pe sine.

"**Această falsificare, de către partide**, a textului și spiritului Constituției, **înlătură** dar și **controlul Regelui, și controlul Corpurilor legiuitoare**, care este esențial regimului parlamentar.

" Din cauza aceasta, guvernul, fără control și fără răspundere, **partidele** s-au transformat în **adevărate societăți anonime de exploatare a statului**, în folosul partidelor și sub presiunea acestora.

Singurul scop al partidelor este **satisfacerea <intereselor de partid > [...][..]**

" Acesta este **viciul organic al partidelor noastre**, datorat **principiului constituțional**, că **< toate puterile statului emană de la națiune >**, care **la noi nu este decît o ficțiune**. În puterea acestei ficțiuni, **partidele guvernează țara cu puteri absolute, dictatoriale.**

" **< Dictatura partidelor >**, aceasta este **adevărata denumire a regimului politic**, de care nația românească a fost guvernată **de la 1866 la 1930**, formînd o epocă în istoria ei, **epoca partidelor."**

[.....]

Cuza / Memoriul LANC, sept.'30

[LD: aici Cuza, ingenios, se va servi de armele politicianiste ale adversarilor, aruncate reciproc de la partid la partid, de unele analize lucide ale liderilor, folosindu-le ca tot atîtea argumente în demonstrația sa contra sistemului partidist.

În fond, un colaj de citate selecționate, numai în această idee, substituind criticii politice, **pledoaria pentru lichidarea sistemului**, ridicînd scăderile partidelor, la rangul de **inutilitate a lor.**]

Sire,

"Opera nefastă a partidelor o recunosc ele singure , prin glasul conducătorilor lor cei mai autorizați și mai cunoscători ai împrejurărilor guvernării la care au luat parte activă. **D.mareșal Averescu** , șeful cu deosebită autoritate al **partidului poporului** ,și care a prezidat **trei guverne ale partidului său,acuză partidele celelalte** că au fost lipsite de moralitate și de corectitudine față de **Coroană** și față de **Țară**.[...]

[Averescu despre PNL]

Dar iată ce spune în deosebi, despre **dictatura tiranică** a partidului național **liberal** , față de Coroană , prin organul oficial al partidului poporului , "**Îndreptarea**" (an XI, nr. 160, 3 sept.'30) , **d.Mareșal Averescu** zice:

<Am fost de **trei ori însărcinat să formeze guvernul** și de fiecare dată eram **rugat de Suveran să am o întvedere și cu șeful partidului liberal !**

Astfel stînd lucrurile , se poate susține , oare , că **Suveranul** și-a exercitat prerogativa constituțională de **a-și alege în plină libertate guvernul ?**

Abuzînd pînă dincolo de măsură , **partidul liberal a deformat viața noastră constituțională**,a micșorat **prestigiul Coroanei** și **s-a sustras de la orice control sau restricțiune**, exercitînd una din cele mai **uricioase dictaturi**, căci era **nemărturisită și liberă de orice răspundere.** >

"**Aceste constatări**, datorate marelui autorități a d-lui Mareșal Averescu ,

corespund în totul cu faptele cunoscute de toți, arătînd în ce fel , cel mai bine organizat dintre partide,**[PNL] a falsificat regimul constituțional** , în forma cea mai gravă , **a compromiterii prestigiului Coroanei.**

Acestui partid,așa dar , îi revin în cea mai mare parte **răspunderea rezultatelor acestor guvernări a partidelor.**"

[Tătărescu despre criza partidelor]

" De aceea tocmai are o mare semnificație ce susține în această privință unul din reprezentanții săi cei mai autorizați, fost de două ori subsecretar de stat, mai întîi în guvernul I.I.C.Brătianu, și apoi în guvernul Vintilă Brătianu , d.**Gheorghe Tătărescu** , prin organul politic chiar al partidului național-liberal "**Viitorul**" și publicînd apoi constatările sale și într-o broșură cu titlul "**Guvernul de mîine**" .

D Gheorghe Tătărescu mărturisește :

< **Violența luptelor politice** a contribuit hotărîtor la **deschiderea crizei de astăzi**. Campania de **ură și de violență, insultele personale, și atacurile** care n-au cruțat nici **viața privată a oamenilor politici, luptele sălbatice din presă, și pugilatele din Parlament**, au provocat **atmosfera de discredit** care apasă astăzi **asupra partidelor.**

Opinia publică -masele țărănești , mai cu deosebire - a rămas **dureros impresionată de această vărsare de insulte, de injurii și de acuzații** , care n-a cruțat pe nimeni,**nefăcînd excepție** nici pentru **oamenii de numele** cărora se leagă **întregirea neamului nostru** .

Alegerile generale, care în concepția superioară a rostului lor, trebuiau să fie **lecții colective de civism,prilej de luminare a masselor,** și instrument de **accentuare a solidarității naționale** , n-au fost , din nefericire , decît **încăerări periodice**, din care au ieșit biruitoare numai **învrăjbirea sufletelor, ura de clasă, regionalismul dezagregant**, și, deasupra tuturor, **discreditarea vieții publice.**

Perioada aceasta de violențe , ieșite în istoria noastră politică internă și perioada în care **a scăzut și respectul masselor față de clasa conducătoare** și , deci, și față de partidele politice ,sălbăticiile luptelor politice , **au săpat** la baza lor, **autoritatea și prestigiul partidelor politice.** În sfîrșit, **insuficiența personalului politic** , a jucat un rol precumpănitor , în formarea **valului de ostilitate și aversiune** împotriva **partidelor politice.** > (p. 333)

[.....]

Cuza / Memoriul LANC, sept.'30

[Criza regionalismelor]

" Dar **guvernarea partidelor** , nu numai că a ruinat țara , după cum ele înșele o mărturisesc , dar **a distrus și unitatea națională, învrăjbind pe români.**

Transilvania , dăunezi, prin **acțiunea unui partid** cu caracter regional [PNT] - și care tocmai de aceea era acolo partidul cel mai popular - **ne amenință cu revoluția** , numind cu **dispreț și cu ură** ,pe românii din Vechiul Regat ,<**regățeni** > .

Bucovina, mai rezervată, nu se poate împiedica să constate cu durere că astăzi, în această parte de țară, **datorită guvernării partidelor, străinii paraziți sunt mai puternici și mai asupritori**, pentru români, de cum fuseseră altădată sub austrieci.

Basarabia , în stare de **nemulțumire profundă**, datorită aceleiași **guvernări a partidelor**, a ajuns să compare administrația statului românesc cu **administrația rusească** , **găsind-o pe aceasta superioară** celei dintii și **înstrăinându-se** astfel de noi."

[Ștefan Ciobanu despre Basarabia]

"Despre această **stare de neliniște** avem iarăși **mărturia unui membru al partidului național-liberal** , dar cu autoritate și în afară de dînsul, d.**Ștefan Ciobanu**, cunoscutul **istoric și profesor universitar și membru al Academiei Române** .

Iată așa dar în ce fel constată cu îngrijorare această **stare primejdioasă din Basarabia** , prin cele scrise în vechiul organ cunoscut al acestui partid , ziarul "**Mișcarea**" , de la Iași (anXXIV, nr.195, 30 aug.'30) , **zicînd** :

< Nu este o frază retorică de a afirma că **provincia dintre Prut și Nistru** , locuită de către o o populație românească vînjos încercată ,este pătrunsă de **o sete adîncă de dreptate socială și politică**, și se găsește într-o **permanentă agitație**.

Partidele politice care și-au desfășurat activitatea în această provincie, pînă acum, prin **demagogia** lor, prin **venalitatea administrației** , prin **metodele învechite de guvernare**, au dus la **zdruncinarea credinței poporului în vitalitatea regimului românesc**, au dus la **anarhia administrativă**,și la un **dezastru economic** mult mai pronunțat ca în restul țării. **Vechile partide au nesocotit** cu totul **interesele acestei provincii** , punînd **mai presus de toate interesele de partid**. >

Cuza/Memoriul LANCsept..'30

" **Rezultatele guvernării partidelor așa se văd**, fiind mărturisite de însăși reprezentanții lor : **Deformarea** vieții constituționale.**Micșorarea prestigiului** Coroanei.

Terorizarea corpului electoral. Alegerile generale ,cauze de **învrăjbire a sufletelor și de ură de clasă**.**Discreditarea** vieții publice .**Scăderea respectului** masselor față de clasele conducătoare .**Compromiterea unității naționale** prin îndușmănirea românilor, ducînd la <**regionalism desagregant**> , cu **disprețul și ura** față de <regățeni> . Iar peste tot, dezastrul crizei generale , cu toate clasele conproducătoare amenințate curuină "

[.....]

Cuza / dec.'30

" **Partidele sunt asociații de interese personale și nu pot exista decît în calitatea aceasta** . Partidele **terorizează Coroana**, pentru a li da guvernul : ca să existe.Partidele **siluesc și falsifică voința corpului electoral** : ca să existe.

Corup administrația : ca să existe .**Dau țara pradă partizanilor** : ca să existe .

Se sfișie : ca să existe.

" Toate acestea sunt < **metode de guvernare** > și consecințe inexistenței existenței partidelor , și **nu se pot înlătura decît odată cu dînsese**. "

[.....]

Cuza / Memoriul LANC, sept'30

Sire,

[**Formule de guvernare**] (Vezi pe larg la LANC sau Guvern)

[LD: eu cred că **Memoriul** acesta departe de a fi al LANC, ca sugestie făcută regelui, mai degrabă este "**opera**" unui **nucleu ad-hoc**, format din inamicii sistemului, sub directa **inspirație a lui Carol**, menit să sondeze reacția partidelor, a opiniei publice, a personalităților , ș.a.]

" **Pentru înlăturarea partidelor**,cerută de **conștiința unanim revoltată a nației** , și , **sub presiunea ei tot mai afirmată** în ultimul timp, s-au propus diferite măsuri. Ele se reduc la **următoarele formule** mai principale : guvern de **concentrare** , guvern de **personalități**, guvern **corporativ** , guvern de **dictatură**.

[.....]

Cuza / Memoriul LANC, sept.'30

[Guvern constituțional : numit de Rege]

"**Toate** aceste măsuri propuse pentru înlăturarea guvernării partidelor, se vede dar că **sunt și mai rele** , dacă se poate, și decît guvernarea lor.[...]

Căci o concluzie se impune cu necesitate logică în fața ruinei obștești:

Nu guvernarea partidelor poate să înlătore **criza generală** , datorită guvernării lor.

Altfel **nu s-ar fi produs**. Sau **ar fi fost înlăturată** de mult .

[.....]

"Un asemenea guvern, **nu ar fi guvern de partid**, pentru că niciun partid nu l-ar constitui .**Nu ar fi un guvern de concentrare** a partidelor, pentru că nu partidele ar fi chemate să-l formeze.**Nu ar fi guvern de personalități** politice[...]

Nu ar fi un guvern corporativ , pentru că Parlamentul ar rămîne ce este , ca să reprezinte națiunea [...] **Nu ar fi guvern de dictatură** [...]

Nu ar fi un guvern anticonstituțional, ci singurul **cu adevărat constituțional** , înlăturînd călcarea Constituției, de pînă acum." [...]

"Iar **partidele** , ele înșele , nu ar mai fi societăți anonime de exploatare a nației , prin stat, în folosul lor, învrăjmășite pururea în lupta pentru guvern,

ci **ar fi asociații de idei , necesare îndrumării obștești.**" (p. 335)

[.....]

Cuza / Memoriul LANC/ sept.'30

[Contraargumentele partidelor]

Sire,

" Împotriva evidenții faptelor și a judecății sănătoase, care cer imperios înlăturarea imediată a partidelor, ca organe de guvernare directă, pentru a salva țara, ruinată de dînsese, reprezentanții lor caută încă să le păstreze , în rolul acesta , invocînd argumente care par a porni din adîncă lor îngrijorare patriotică , pentru binele public .

S-a zis : < **Lumea greșește cînd condamnă existența partidului,**

din cauza mentalității și metodelor sale.**Pornirea împotriva partidelor este o manifestație morbidă** , în viața noastră publică, lipsită de maturitate. Se pot face combinațiuni trecătoare , dar **o guvernare cu activitate complectă și durabilă , nu poate fi așteptată decît de la guverne de partid.**

Că **partidele au păcătuit** , nimeni nu o poate contesta.

Dar au păcătuit **nu prin însăși existența lor, ci prin metodele lor**

de a-și desfășura activitatea , **fie la guvern, fie în opoziție.**>[?]

"Acest argument cu <metodele > , se risipește în fața simplei întrebări , **cum pot fi metodele de vină și partidele nu ?** Adică metodele se mișcă oare de sine, fără partidele care le aplică ? **Și de ce partidele nu și-au schimbat metodele ?**

Pentru că **aplicarea acestor metode detestabile** , noi am dovedit că este rezultatul fatal al constituției lor, și **nu vor dispărea decît odată cu dînsese** , ca organe directe de guvernare."

S- azis :<Cînd se vorbește de desființarea partidelor politice ,

se uită că nu se pot desființa organele care îndeplinesc

funcțiuni determinate de condițiile de viață ale societății.>[?]

" Dar **ce organe sunt acelea , partidele, care distrug organismul,** căruia pretind că servesc ? S-a zis :<**Criza partidelor este criza sufragiului universal** ,

și criza sufragiului universal este **criza democrației românești** ,

întemeiată pe însăși actul unirii.

Dar cine se gîndește să renunțe la ce **a împlinit destinul,**

și cine se încumetă

să ia inițiativa suprimării votului universal ? > [?]

" **Adevărul este tocmai contrariul** acestui argument, și îl găsim imediat ce răsturnăm propoziția: **Criza democrației românești este criza partidelor,**

care prin guvernele lor **falsifică votul universal.**

Nimeni dar nu se gîndește să suprima votul universal, ci , din contra,

să-l întemeieze , **apărîndu-l de tirania guvernelor de partid.**

Și mai puțin încă, înlăturarea partidelor , ca organe de guvernare directă,

ar însemna să se renunțe la ceea ce a împlinit destinul .Ci tocmai din contra,

să se păstreze ceea ce a împlinit destinul și e compromis de partide."

S-a zis :<Un guvern , format din persoane care **n-au sprijinul partidelor politice** ,nu va putea triumfa **în alegerile generale** ,
decît **invocînd autoritatea Regelui.**> [?]

"Dar tocmai în aceasta constă **superioritatea formulei noastre** cu înlăturarea partidelor ,
ca organe de guvernare directă , că **guvernele nu vor face alegerile.**

Alegerile le vor face partidele.

Corpul electoral va fi liber de orice presiune din partea **guvernului** , a cărui existență
nereprezentînd un partid, față de celelalte, **nu depinde de < triumful în alegeri >.**

Adunările legiuitoare , formate astfel, cu reprezentanții partidelor, liber aleși,
vor fi **expresia adevărată a națiunii** , arătînd tendințele ei.

Nimeni deci nu va putea invoca în alegeri < autoritatea regelui > care nu poate fi servit
decît tocmai prin libertatea electorală cea mai desăvîrșită , a tuturor, ca Regele să poată
cunoaște voința națiunii , necesară unei adevărate guvernări democratice .

Astfel, **Regele va fi Rege, nu instrument în mîna partidelor.**

Parlamentul va fi parlament, nu parodie. Partidele vor fi partide, nu bande."

S-a zis :<Parlamentele astfel formate, **în afară de guvernele de partid,**
ar organiza "obstrucția" și ar face orice **guvernare imposibilă.**>[?]

"Dar <obstrucție> pe ce, cu cine ?

O asemenea <obstrucție> ,nu ar fi organizată , în cazul cel mai rău,
decît de actualele partide, înlăturate de la guvern.

Ele vor întîmpina în Adunări , rezistența celorlalte organizații politice.

Cum ar fi, de pildă, și Liga Apărării Național Creștine.

Iar **Adunările <obstrucționiste>** , vor avea corectivul în **dizolvarea** ce li se poate aplica
oricînd, trimițînd pe <obstrucționiști> în fața corpului electoral, de la care nu se știe cum
ar ieși, față de **resentimentul adînc al opiniei publice , împotriva partidelor."**

S-a zis : [Gh.Tătărescu]

< **Valul de ostilitate** , care se va forma, **împotriva guvernului Regelui,**
va fi **alimentat** apoi și de **acțiunile tuturor partidelor coalizate [...]**

și se va încheia **un front comun** .Frontul acesta va fi, cu timpul, **întărit,**
cu **ralierea tuturor nemulțumiților regimului,**

și **ofensiva lui intensificată** zi cu zi, în **Parlament, în presă, în întruniri,**

va putea , sub presiunea partidelor , **să ia proporțiile** unei adevărate

revoluții, îndreptate împotriva "**guvernului personal al regelui**",

și **o criză mult mai gravă** decît toate celelalte pe care le-am înregistrat

pînă azi **ar amenința însăși organizarea internă a statului nostru** ,

încă **neconsolidat** și încă **amenințat** de vrăjmașul dinăuntru și din

afară.**lată rezultatul final .> [LD: prefigurarea lui 1940 !]**

" Dar <guvernului Regelui > - guvern de persoane și nu de partid - **nu este un guvern personal** .[?!?] Căci **tot așa** ar ajunge atunci **și guvernele de partid**, ba încă și mai
mult, **fiind alese tot de Rege**, cu nesocotirea art. 88 din Constituție.

Doar nu odată s-a adus Regelui această acuzare, în deosebi față de partidul liberal.[...]

Se vorbește de **<o criză nouă, mai gravă.>**

Acest ultim argument **este o amenințare la adresa Coroanei**, fiind cu atît mai

caracteristică, cu cît este pronunțată de un membru al aceluiaș **partid național-liberal,**
d.**Gh.Tătărescu**, fost în două rînduri subsecretar de stat la Interne.

Amenințare , întru totul **semnificativă**, dar amenințare **ridicolă**: venind din partea unor
partide falite , **desăvîrșit compromise, și căzute sub oprobiul opiniei publice."**

(p.337)

Cuza / Memoriul LANC / sept.'30

[Concluzie: înlăturarea partidelor]

" **Toate argumentele** dar împotriva înlăturării partidelor **nu rezistă celei mai elementare critici. Concluzia** noastră rămîne nestrămutată :

Criza generală , națională, **nu se poate înlătura** decît odată cu criza constituțională ,
prin **înlăturarea partidelor ca organe de guvernare directă, aplicînd Constituția.**

Argumente contra faptelor, nu sunt.Faptele arată că **partidele au ruinat țara.**[...]

Rațiunea de stat, impune să se țină seama de această **mișcare națională**,adîncă și
generală, și **să i se dea satisfacție imediat** : pentru a preveni izbucnirea ei violentă."

[.....]

Cuza / Memoriul LANC, sept.'30

LANC Vezi pe larg la LANC)

[LD **Atenție ! substratul antisemit al tuturor țintelor lui ideologice: fie constituționale, fie de partid, fie față de tratatele de pace. Nu-i poate fi contestată consecvența**
De asemenea, există **nuanța de legalitate, constituționalism, parlamentarism, care o va deosebi de mișcarea legionară.]**

" **La 1923**, în momentul chiar al dezbaterii **Constituției -Noui**, **impuse României prin tratatele internaționale** , cu darea de **drepturi tuturor străinilor, fără deosebire**, prin **desființarea articolului 7ocrotitor**, din vechea Constituție de la 1879, am înființat **Liga Apărării Naționale Creștine** , declarînd de la început că **< Liga nu este partid, nu voiește să fie partid, nu va fi niciodată partid >**, și apelînd astfel , iarăși, de-a dreptul la conștiința nației românești, pe baza unei **doctrine științifice** lămurite și a unui **program amănunțit** rezumat în cuvintele : **Hristos, Regele, Națiunea "** ("Călăuza bunilor români", Iași, 1923.)
[.....]

"Iar în momentul acesta [1930] , după retragerea valului de popularitate a partidului național-țărănesc, care a înșelat toate așteptările, **marea mulțime păsește iarăși și mai hotărît către LANC**, cum au dovedit **alegerile parțiale de la 4 mai 1930.**"

[LD:Atenție la nuanță !]

Această mișcare națională generală **trebuie salutăată cu bucurie**, și **lăsată să se dezvolte, după puterile ei firești**, fiind cea mai **sigură garanție a ordinii.**"

"Pentru că LANC îndreaptă nemulțumirile mulțimei românilor obijduiți , către soluție **pe baza unei doctrine și a unui program.**

Dar ce fac partidele ?

"În loc să dea satisfacție intereselor primejduite, în deosebi de străinii paraziți ale nației românești, **partidele, incapabile să rezolve problema națională românească**, din cauza **asocierii lor cu jidanii**,

prigonesc mișcarea națională , legală, a LANC,

care luptă pentru "Hristos, Regele ,Națiunea, **considerînd-o ca mișcare subversivă , punînd-o pe aceeași linie cu acțiunea comunistă, străină**, care luptă vădit contra lui Hristos, contra Regelui, contra Națiunii ! "

"Această < politică > a partidelor este încă o **dovadă** a neprevederii și **incapacității lor de guvernare**, împinge mulțimea la revoltă , prin distrugerea speranțelor și a încrederii sale de dreptate.

Ultimul corolar al acțiunii partidelor , ca organe de guvernare directă, **este anarhia.**"
(p. 337)

Cuza / Memoriu LANC / sept.'30

[Finalul Memoriului]

Sire,

" Nu se poate governa decît prin adevăr.

Partidele, care au la bază **minciuna constituțională** , și care prin însăși organizarea lor , **nesocotesc adevărul** în orice moment, **nu pot fi organe de guvernare directă, utilă.**

Aceasta este **marea cauză a tuturor străduințelor noastre** ,

și care **ne va duce la peire** dacă **nu e înlăturată fără zăbavă și fără cruțare**, **cu toată hotărîrea** pe care o cere **o așa de mare primejdie.**

"Întrebarea se pune astăzi :

Oare nația românească nedreptățită să-și facă dreptate ea singură ?

Dumnezeu să vă ajute, Sire, ca istoria să poată săpa pe tablele ei de granit, această însemnare fericită :

" O dată cu Domnia glorioasă a Regelui Carol al II-lea,

a încetat epoca silnică a dictaturii partidelor, și

a început o epocă nouă de guvernare liberă, a nației românești,

prin ea însăși, cu aplicarea Constituției." (p. 338)

[.....]

Cuza / dec.'30

▣ **Opoziția partidistă - culise**

" Dlor , ce se întâmplă ? De îndată **cum au simțit** - fiindcă au fost unele manifestări , pentru că MSRegele , de pildă , a chemat , a binevoit să acorde o audiență d-lui **Constantin Argetoianu** , fost ministru- imediat , d-lor , **cum s-a svonit** că **MSRegele ar avea intenția să nu mai încredințeze formarea guvernului unui șef de partid** , să uzeze de dreptul pe care i-l dă Constituția , ca să-și numească miniștrii săi , și că dar **voiește să încredințeze guvernul unui minister de personalități** , atunci **s-a făcut blocul partidelor care să se opună** acestui guvern de personalități , cum i s-a zis.Prin urmare , partidele punându-se în stare de **răsvărire fățișă împotriva Coroanei , partidele amenință Coroana** .

"Am aici - se înțelege că aceasta pornește tot de la partidul liberal - am aici broșura Mirabeaului partidului , a d-lui **Tătărescu (mare ilaritate)** care vine și spune în broșura sa recentă [...] <Guvernul de mîine > **ce s-ar întâmpla dacă MSRegele ar aduce un guvern de personalități** , căruia îi zice < **guvernului Regelui**> :

< Valul de ostilitate ... >

Pamfil Șeicaru : "Și la Constanța au afirmat același lucru "

Cuza : " Cum observă d.Șeicaru ,și la Constanța , dar și în alte împrejurări , **Partidul național-liberal** a afirmat același lucru , **amenințînd Coroana cu frontul unic al partidelor**.Așa dar , partidele coalizează **pentru a paraliza voința Coroanei** , dacă ar voi să constituie un guvern care n-ar fi de partid .

Nici nu se poate **o demonstrație mai evidentă și mai clară a lipsei de patriotism** , a **perniciozității partidelor**[...] obișnuite să fie chemate guvern ,după ce pun în lucrare toate **uneltirile** și exercitează toate **presiunile** asupra Regelui."

[**reamintește episoade cînd PNL a procedat la fel și cu Regele Carol I , și cu Ferdinand]**

"**Iar astăzi** , cînd **numai bănuiala** , pentru că nu există o manifestare din partea Regelui ,

[...] **numai bănuiala îi face să se răstească împotriva Coroanei , să amenințe , Coroana**.[...] **Regele nu înseamnă nimic** în sistemul acesta de guvernare .

Regele este **instrumentul partidelor**.Regele trebuie **să aducă partidele la putere** .Regele trebuie să se îngrijească de aducerea lor la putere ,trebuie **să le satisfacă interesele**."

[.....]

Cuza / dec.'30

▣ **Sucesiunea la guvernare .**

[LLD:**Atenție! Toate acestea le spune în fața unui parlament majoritar PNȚ , care... parcă este amuțit , sau chiar dacă reacționează , o face ... jalnic!**

Interesant ! Nici o vorbă desăpre Iorga !]

" [...] **regimul de guvernare a partidelor , al dictaturii partidelor , este definitiv perimat și nu mai poate reînvia** . O fericită coincidență face ca **perimarea** acestor partide să se îndeplinească **în mod automatic** .

Se naște întrebarea :ce va putea să facă Regele , cînd **partidul național-țărănesc** - îi dorim o viață cît mai liniștită , ca **să-și isprăvească agonia neturburat** -

dar ce ar putea face **Regele** , cînd nu va mai putea rămîne la guvern partidul național-țărănesc ? **Cui poate să încredințeze puterea** în situația de astăzi ?[...]

[**PNL?**]

"Mai întîi , sunt două partide național- liberale .Dar înafară de asta , credeți dvs. că PNL este iubit de țară , sau are popularitate în țară ? **Popularitatea PNȚ** se datorește **nepopularității PNL**.[...] d-voastră **ați profitat de situațiunea aceasta** ." [....]

[**PP?**]

" Dar poate Regele să cheme la putere partidul Averescan ? Eu am cea mai mare stimă pentru d.mareșal Averescu , e un om de stat și are calități de guvernare pe care le-a dovedit ! [...] Dar **d.mareșal Averescu nu mai reprezintă astăzi un curent**." [...]

[**PȚ ?**]

" D.Dr.Lupu e o **figură distinsă , dar flotantă**.(ilaritate)

Nu știm ce reprezintă dr.Lupu!"

[**Regele:guvern de capacități!]**

[**Cuza parcă ar fi șambelanul casei regale !]**

" **Regele nu are să aleagă între partide** și nu are decît **un singur mijloc** ca să scoată țara din situațiunea în care se găsește : **să numească singur miniștrii săi** , după cum zice Constituția la art.33 [...]

este moralicește obligat să nu dea țara încă o dată pradă pe mîna partidelor .

Aceasta nu se mai poate.Și de aceea zic : **regimul partidelor este perimat.**" [...] [...] **Maiestatea Sa Regele va chema la guvern** pe aceia pe cari Maiestatea Sa îi va socoti **că sunt capabili să îndeplinească funcțiunile** sau sarcinile cari li se încredințează.

Nu ministere de "personalități" ; pentru că **personalitățile se găsesc astăzi în partide. De personalitățile din partide , să ne ferească Dumnezeu ! Nu din partide !** Să nu zicem personalități , ci să zicem **capacități .**" [.....]
ACCuza / 15 dec.'30

34) C.Gongopol (ziarist independent) , **discurs la mesaj, 15 dec.'30**

(DAD, MO. 21, ședința din 15 dec.'30, p. 343-346)

[LD : ia cuvîntul după lungul discurs al lui ACCuza, în cadrul căruia a avut tentativa unor intervenții, dar nu a putut ! Lipsă text de început.

Este printre puținii parlamentari care găsește cuvinte de îmbărbătare către național-tărăniști, dînd dovadă de bun simț, demnitate , credință și luciditate ;
chiar dacă, ulterior, realitățile i-au infirmat unele judecăți ;]

Gongopol / dec.'30

▣ **ACCuza / curentul antisemit . (Vezi pe larg și context la Presă)**

" [...] acelei **erori sociale** care ați rămas și acum cu **o constanță** care , poate , pentru dvs.este un elogiu, dar **care amintește** uneori **epigrama** asupra acelor care **nu se schimbă niciodată.**

Dvs. **ați vrut să susțineți** aci **teoria responsabilității** , care ar lipsi actualului regim politic, **reușind a face numai o manifestare a ireproșabilului** , de care **țara nu poate avea nevoie niciodată.**"

[.....]

Gongopol / dec.'30

▣ **Criza partidelor = eclipsa personalităților.**

Discuția la Adresă a întârziat prea mult ; **Cuza** este cea dintîi persoană care **a atăcat partidele pe teoria personalităților ce trebuie să guverneze țara.**

"Și ceea **ce a spus d-sa** despre **program**, despre **idei**, despre **factura guvernamentală**, ne dispensează de a căuta aiurea alte **argumente în sprijinul teoriei partidelor.**

"Nu este mai puțin adevărat însă, că ar fi să se tăgăduiască evidența , dacă nu s-ar recunoaște că , în momentul de față, **există dacă nu o criză a partidelor față de ele înșele, un sentiment de aprehensiune a partidelor,**

în **forța lor** constitutivă , în **puterea lor** de organizație , și în **puterea lor politică.**

"Se constată anumite manifestări clare că , dacă s-a creat în **psihologia politică** a partidelor **impresiunea** că ne aflăm la un fel de **crepuscul al lor**, sau că ne-am afla , mai bine -zis , este poate, din cauză că aproape **la toate partidele de guvernămînt** se constată , dintr-o cauză sau din alta, **un soi de eclipsă a șefilor.**

Maniu .

"**O coincidență**, de sigur, din care nu trebuie să tragem nici un fel de concluzie, a făcut ca d.**Maniu să fie bolnav** tocmai în momentul **cînd țara și partidul ar fi avut nevoie și de autoritatea și de conducerea d-sale,**

pentru că, orice s-ar spune, cînd ani de zile, toată **viața publică** a acestei țări **s-a rezemat pe partide și partidele**, în cea mai mare parte, **pe șefi,**

absența unuia este măcar **o dislocare morală în conștiința fiecăruia.**

"Desigur, **nu este exact** ce s-a spus

că d.**Maniu s-ar găsi în aceeași situațiune [oare !?]** cu d.**Vintilă Brătianu,** fiindcă **retragerea benevolă** a d-lui **Maniu [...]**

nu se potrivește cu **eclipsa dlui Vintilă Brătianu.** (p. 345)

Vintilă Brătianu

" D. Vintilă Brătianu **nu ar vrea deloc să se retragă.**

Cu toate acestea ,el se găsește în funcțiunea unui **șef de partid care ține** o anumită ambianță **pe o linie de garaj [text ilizibil]** Dar opinia curentă se înșeală cînd atribuie **izolarea d-sale - de care se ține cu disperare un partid , care ar fi foarte bucuros să scape de această misiune-** [...] vițiul congenital de care suferă d.Vintilă Brătianu ,

nu persoana, ci omul politic. **D. Vintilă Brătianu**, ca și alții de care am avut onoarea, sau poate chiar neplăcerea, de a vorbi, **nu poate să se schimbe.**

Totul trece, d. Vintilă Brătianu rămîne acolo.

O convingere s-a făcut și dincolo de hotarele noastre, că **toate programele** care s-ar filfia sub balconul liberal, sunt **niște mizerabile petece de hîrtie** căci, trecîndu-le prin concepțiunea sa, **d. Vintilă Brătianu le va face inoperante** " (aplauze la PNT) (p. 345)

Averescu

" D. mareșal Averescu este iarăși un izolat.

D. mareșal **Averescu neglijează să se uite în Anuarul armatei** și poate asta i-ar fi de folos, pentru că **la o anumită vîrstă** este necesar chiar unui fost militar, să cunoască **retragerea.** O retragere care reprezintă, **dacă nu o necesitate fiziologică**, în orice caz, **un imperativ moral.**

DI Mareșal Averescu zice : < **Nu vrem guvern de personalități. Eu vreau guvern de partid.** De aceea sunt necăjit și **nu mă întorc la Apelul Coroanei în Parlament**, fiindcă **eu înțeleg să mă întorc și pe banca ministerială**, nu numai pe simplele bănci parlamentare. >

"Și atunci lumea se întreabă dacă **experimentarea d-lui mareșal Averescu s-a făcut în nenumărate rînduri**, și rezultatul este că **cei mai buni dintre partizanii săi** se găsesc astăzi **în rîndul d-voastră [la PNT: Manoilescu, Petrovici]** și afară de o **grandilocvență** care se cheltuește în tot felul de **manifestări oratorice**, fie la tribuna **Ateneului**, fie la o **înmormîntare**, fie la un **botez**, a unuia dintre rubiconzii și jovialii partizani, d-lui mareșal nu i-amai rămas **nici un alt argument** în fața țării, spre a pretinde **schimbarea de regim.**" (p. 345)

Sucesiunea

"Și atunci, **nu voi fi alături de o teorie** pe care nu o găsesc tocmai întemeiată, că **existența unui regim se datorează** funciarmente **incapacității altora de a-i lua succesiunea.** Existența unui regim depinde de **însăși posibilitățile lui**, de ceea ce a rămas din **forțele lui organice**, din **valoarea lui creatoare**, din **energia lui de a construi.**" [...]

Cînd **Coroana e chemată să avizeze asupra imposibilității**, fie din pricina lor, fie a unui concurs fatal de împrejurări, care **împiedică pe unii să realizeze** măcar în parte **soluțiunile potrivite** la o stare de lucruri. " (p. 346)

[.....]

Gongopol / dec.'30

▣ **Monarhia.**

[LD: bun simț, logică morală, convingeri democratice, dar, în perspectivă, neintuiție]

[.....]

Cînd **Coroana e chemată să avizeze asupra imposibilității**, fie din pricina lor, fie a unui concurs fatal de împrejurări, care **împiedică pe unii să realizeze** măcar în parte **soluțiunile potrivite** la o stare de lucruri. **Coroana poate să fie oprită** cu vreun fel de argument, **de a nu pune în aplicare articolul din Constituție**, care zice : < **Regele numește și revocă pe miniștrii săi** > ?

" Avem desigur **cuvîntul** mereu repetat al **Coroanei** că **înțelege a păstra** acestei țări și vieții ei publice, **configurația constituțională și democratică** pe care o are astăzi.

Dar datoria tuturor celorlalți factori e ca în permanență **să poată ajuta Coroana**, **neprovocînd-o să se gîndească la o altă soluție.**

"Să nu vă închipuiți că **cel dintîi factor constituțional** al țării **ar putea fi osîndit să tîrască el fantoma unui constituționalism** căruia organismele politice constituie, n-ar fi în stare să-i dea putere de viață.

"Nimeni să nu-și imagineze a putea să joace **acest rol**

care, într-adevăr, ar însemna și **falimentul inițiativei constituționale a Coroanei** și **falimentul alcătuirilor politice de astăzi.**" (p. 346)

Gongopol/ dec.'30

▣ **Regimul PNT**

[LD: unul dintre cele mai calde, mai demne, și mai lucide omagii aduse PNT !]

" Cînd **regimul sau guvernul partidului național-țărănesc**

s-au hotărît să rămînă în credința operei de sacrificiu pe care și-au ales-o,

vor fi trebuitsă calculeze toate mizeriile, toate durerile și toate consecințele atitudinii lui. Într-adevăr, v-ați resemnat , găsiți că pînă în ultima clipă , datoria dvs. este să stați pe cîmpul cu spini, unde, trebuie s-o recunoaștem, n-a fost guvern așa de lovit, atît de hărțuit și atît de atăcat și de oameni și de împrejurări ?" [.....]

"Dar dacă sunteți hotărîți, cu toate acestea, a duce lupta pînă la sfîrșit, atunci, domnii mei, ar trebui ca din toate părțile , absolut din toate părțile, să se dea acestui regim autoritatea întregă.

Să se arate că nu este o încercare de supremă experiență, sau un paleativ trecător, pînă la o așezare mai bună, ci că reprezintă ultima sfortare a unui regim convins că trebuie să meargă pînă la cea din urmă rezervă, a autorității și poularității lui "(p. 346)

(aplauze prelungite la PNȚ)

Gongopol / dec.'30

▣ Popularitatea. PNȚ

[LD: **definire** optimă pentru fenomen ;**avertisment** sincer- îngrijorat adresat PNȚ; **încurajare** directă ;**previziune** curînd confirmată]

"În definitiv, d-lor, ce este popularitatea ?

Capitalizarea unor fagădueli. O sinteză de simpatie întemeiată pe speranța individuală și colectivă a realizării unui mai bine."

" Dacă n-ai reușit, analiza cauzelor este indiferentă mulțimii simpliste care se mulțumește cu formule lapidare.

" În funcțiune de aceasta , cred că ar fi bine ca pe drumul acesta de jertfă pe care ați plecat să nu dați impresia că ați merge cu ochii închiși , împinși de la spate de o forță de care nu vă puteți apăra [Carol ?] îndreptîndu-vă fără să știți unde către eventualități pe care nu le-ați prevăzut înainte."

"Ridicați-vă în ultimul moment și fruntea și curajul , gîndiți-vă la anii de luptă, reînoiți-vă energia obosită , recîștigați-vă acel instinct prin care ați reușit să creați o formidabilă forță și formulă de luptă, și mergeți mai departe , pînă la sfîrșit." [...]

"Dacă nu puteți continua înainte, ca forță conștientă care se îndreaptă liniștită spre un destin, nu dați impresia că v-ați tîri slăbănogi și încovoiați, ducînd, ca pe o umbră tristă, o țară care mai poate crede în d-voastră."

(Aplauze prelungite la PNȚ ; oratorul este felicitat)(p. 346)

C.Gongopol / 15 dec.'30

35) Fișe LD: a) b), c), d) e) f)

caracterizări contemporane: liderilor de partid, '30/'31

Maniu, IG Duca , Vintilă Brătianu ș.a.

a) Ioan Russu Ardeleanu : "**liderii zilei** ", sept.'30

(rev."Parlamentul Românesc",sept.'30 , p 1-2)

Portret colectiv pentru "liderii zilei" :

Vintilă Brătianu e un program ;

Averescu , o sabie (model 1907!) ;

Maniu , un sistem (anacronic !) ;

Iorga , o bibliotecă (fără bibliotecar !) ;

N.Lupu , un muget;

Mihalache , o cămașă exteriorizată ;

35b) Ioan Russu Ardeleanu : Iuliu Maniu

(rev."Parlamentul românesc", 10 oct.'30)

[LD: cu rezerve, caracterizarea are o serie de aprecieri care coincid cu ale mele]

▣ În opoziție

Maniu a pătruns în Vechiul regat cu **precauțiune** .
A refuzat eroic orice conlucrare cu PNL.
A luptat greu și îndelung cu **tentațiile puterii** .
N-a acceptat răspunderea cât a trăit Ionel Brătianu .**A primit conducerea** , după dispațiția lui Brătianu și Ferdinand, într-un moment de criză a PNL.

▣ La putere

Apoi a supus **Parlamentul [da!]** , **Regența [da!]** , pe micul rege **Mihai [?]** ;
Apoi a demisionat regența, l-a adus pe **Carol** , etc...
Dar a comis o greșală .Orgoliul i-a depășit abilitatea.[da!]
N-a înțeles că, dacă puterea emană de la Națiune , este una care o poate domina :
Regele. Regele are un cuvânt greu. Iorga a sesizat asta mai bine.
Eroarea lui Maniu l-a costat scump: pleacă umilit de la putere **[da!]** , cu Vaida după el... Chiar dacă îi succede GGMironescu.

35 d) Alex.Topliceanu : **IGHDuca [la 50 de ani], aug.'30**

(rev."Parlamentul românesc", an III, nr.23-24, p.13-15)

▣ Formație politică.

Are ceva din **mobilitatea țipăarului**, încît e greu de prins.O discuție cu el,e periculoasă pentru că el **cunoaște** , ca nimeni altul, **istoria noastră politică** din ultimele decenii.
A trăit mult **alături de Ionel Brătianu**, a participat **direct la cele mai importante acte și a studiat cu rîvnă**.
Duca a citit și a recitat **dezbaterile parlamentare** , dîndu-și seama că în ele găsește un izvor nesecat de argumente.Evocă neîntrecut o pagină din trecutul nostru politic, găsește comparații potrivite. A studiat pe **înaintașii noștri** , și-i cunoaște ca nimeni altul.

▣ Experiență politică.

Cînd, în 1910, Haret a creat **Băncile populare**, a făcut apel la C.Stere.
Stere pretinde că el l-a propus pe **Duca la conducere** , pentru a da viață operei lui Haret.
Duca nu a fost și nu este un pasionat al adevărului.[LD: în sens machiavelic ?]
Este **onest**. A rămas **sărac**, mai sărac decît oricare a ajuns ministeriabil. Aproape nu are adversari.Este în legătură de **prietenie** cu Virgil Madgearu , cu presa independentă, cu Argetoianu, etc etc.
În PNL, are o **poziție solidă**, cîștigată, are ceva tineresc în atitudinile sale , la cei 50 de ani... Are în jur **tineret și devotați**.
Dacă n-are dușmani, are **temeri** . Una din ele este **Nicolae Titulescu**.Poți să-i vorbești despre orice, numai despre **un guvern de concentrare , cu Titulescu, nu**.
E liniștit cînd îl știe peste graniță. "
IGDuca / aug.'30

35 e) Al.Topliceanu , "Regele și șefii de partid" , 5 dec.'30

(rev."Parlamentul românesc", 5 dec.'30, p. 2-3)

Topliceanu / 5 dec.'30

" **Coroana înțelege să se amestece direct în viața partidelor**, cerîndu-le celor din opoziție să onoreze Parlamentul.
" Refuzînd ostentativ să stea de vorbă cu Vintilă Brătianu ,
Regele a arătat deschis că, după dorința sa ,
PNL trebuie să-și aleagă alt șef, care să se bucure de simpatia regală.
"Între rege și cel mai vechi partid politic s-a deschis o luptă necruțătoare.
Regele încetează numai de a domni ."
"Dacă PNL se va supune , va dovedi că **renunță să-și mai facă datoria** .
Partidele trebuie să înțeleagă că nu au dreptul să se desființeze.
PNL nu trebuie să-și părăsească șeful pe care și l-a ales ,
deoarecerea **jignirea trece peste capul lui Vintilă Brătianu**.
Gestul Regelui e categoric. Tot așa de categoric trebuie să fie și partidele.
" **Regimul personal nu-l poate admite** , la noi, **nici un om cu mintea întregă** ,
mai ales după experiențele din altă parte și după cele ce știm că - pertinente -

se vor întâlni la noi."
Al.Topliceanu / 5 dec.'30

35f) Victor Slăvescu : **Vintilă Brătianu , 23 dec.'30**

(rev." Parlamentul românesc", nr.33, 31 dec.'30, p.12-13)
A murit de un accident vascular, și este înmormântat acasă, la **Mihăești**.
Șocul l-a avut pe marginea șoselei, în fața automobilului.
Lia Brătianu (soția ?) refuză funeraliile naționale.
Faimoasa sa lozincă , cu care va intra în istorie : **< Prin noi înșine! >**

▣ **Omagiul Camerei**

GGMironescu : " Doliul familiei Brătianu și al PNL, este doliul țării "
Ștefan Cicio Pop : " Vintilă Brătianu se desface de PNL
și trece în Istoria neamului românesc.El este al nostru, al tuturor..."
Mihai Popovici : " Iubirea de neam și grija pentru ziua de mâine a neamului,
vibra în toate fibrele ființei sale"
Averescu : " A fost de o moralitate fără prihană.Sclav al datoriei, întreaga lui energie a
fost închinată exclusiv patriei"
Iorga : "În paharul de otravă pe care l-a băut Vintilă Brătianu, eu n-am coborât nici o
picătură"
IGDuca : " El a putut fi hulit în viață mai mult decât orice alt om politic, dar cei mai
înverșunați adversari ai săi nu i-au putut precupeți niciodată respectul "
Vint.Brătianu / 23 dec.'30

36) **IGDuca , președinte PNL, 30/ 31 dec.'30**

(Rev."Parlamentul românesc", nr.33, 30/ 31 dec.'30, p.9 - 11)
Prin moartea lui Vint.Brătianu, **la cîrma PNL ajunge IGDuca** .
(Vezi pe larg și context **la PNL-1**) [.....]
-**Gh.Tătărescu** : "Te voim **șef** , fiindcă ești **înruparea celor trei forțe** [...] **a muncii , a meritului și a talentului**.
.[...] **A meritului** - fiindcă , începînd cu reformele din 1907, și sfîrșind cu marile înfăptuiri
sociale și politice de după război, ai adus la fiecare act, la fiecare realizare,
la fiecare hotărîre istorică , contribuția definitivă a acelor însușiri de elită , care te-au făcut
auxiliarul , sfătuitorul și colaboratorul de fiecare zi **a celor doi șefi** , pe care i-ai servit
cu dragoste și cu un **devotament** ce nu a cunoscut nici o șovăire .
[.....]
IGDuca : [.....] Mi-ați făcut o mare **cinste**, dar mi-ați dat și **o mare răspundere**.
Partidul național-liberal stă **în slujba țării** cu abnegațiune , cu credință și cu înflăcărat
patriotism.Partidul național-liberal stă **în slujba Coroanei cu devotamentul întreg și cu**
lealitatea cea mai desăvîrșită .(**aclamațiuni entuziaste ,nesfîrșite**)
Călăuzit de aceste sentimente, el înțelege **să ajute din toate puterile lui pe MSRegele**
Carol al II-lea, în greua și înalta sa misiune.(**adunarea aclamă în picioare**)
[.....]
Voi căuta să mențin neștirbită **tradițiunile** cărora partidul nostru le datorește tăria ,
sănătatea și puterea lui.
Voi face tot ce stă în puterile mele pentruca **preocupările morale** să fie totdeauna
precumpănitoare.
Voi face tot ce stă în puterea mea pentruca acest partid să fie, precum a fost necontentit,
în slujba unor idei , niciodată în slujba unor persoane .[!!!]
Voi veghea ca **disciplina în partid** să nu fie impusă , ci să fie o disciplină conștientă,
voită și liber-consimțită , în interesul superior al îndatoririlor ce ni se impun.
Voi conduce partidul cu energie , cînd va trebui, **și cu demnitate** , întotdeauna
Nu voi îngădui nici o clipă ca **interesul de partid** să întunece **interesul național**.
Cu dvs și prin dvs. , voi căuta **să adaptez** acțiunea partidului nostru
căci acesta a fost secretul puterii sale în trecut -
înnoirilor firești, cerute de evoluțiunile sociale , și să-l pun mereu **în concordanță cu**
spiritul , cu aspirațiunile vremurilor. " (**ovații furtunoase după fiecare enunț**)
IGDuca / 31 dec.'30

37) Jean .Th.Florescu (PNL-1, gruparea "Omul liber", deputat Ilfov) , 19 ian.'31

(DAD, MO 28, ședința din 19 ian.'31, p. 654)

[LD: este de remarcat că "avansarea" rapidă a lui **JTh Florescu** pe locul lui **Vintilă Brătianu**, convenea , din motive diferite, Regelui și PNȚ].Eu nu prea am multe documente despre membrii și acțiunea "Omului liber", dar ea a fost mult speculată , avînd tentă anti-Brătienistă,antiPNL-1]

[.....] (vezi pe larg și context la **PNL-1**)

J.Th.Florescu / ian.'31

▣ "Omul Liber"

" Deși statornic slujitor al generoaselor și sincerelor idei liberale, **m-am găsit** , totuși, în timpul din urmă [1926?, 1927?] **împreună cu un însemnat grup de fruntași și luptători liberali**, în **divergență de opinii** cu unele din **metodele** direcțiunii partidului național-liberal, de sub șefia lui **Ion I.C.Brătianu**."

" Crediința noastră în binefacerea unei **libere discuțiuni** , unei mai **profunde și sincere democrații**, precum și convingerea **necesității unei rezolviri grabnice a crizei constituționale** , care devenea primejdioasă țării, au format **cele mai principale [!?!] motive de neînțelegere** între **gruparea liberală națională a <Omului Liber>** și **conducerea PNL**."

J.Th Florescu / ian.'31

▣ "Omul Liber" și Regele Carol II

" Proclamarea de către țara întreagă a **MSRegelui Carol al II-lea**, în entuziasmul general al națiunii, **ca urmaș** al nemuritorului Său părinte , **Regele Ferdinand I**, **a îndreptățit lupta noastră patriotică pentru dezlegarea fericită a celei mai grele probleme de stat**. [...]

Ascultînd glasul suferințelor grele ale țării și ascultînd și **apelul înălțător la concordie** al iubitului nostru Suveran, **voi fi fericit de a colabora** , **eu și grupul liberal ce îl conduc** , la opera de consolidare și de prosperitate ce veți realiza în interesul statului român."**(aplauze)** (p. 654)

JThFlorescu / 19 ian.'31

38) Congres general extraordinar PNL,IGDuca -președinte, 22 febr.'31

(BCS, Fd.Saint Georges, pachet XLV, ds. 4 , f. 122 - 138)

[LD : **Trebuie să scrutezi obiectiv momentul, miza, conjunctura, atmosfera**]

(Vezi pe larg la **PNL-1**)

Congresul are loc duminică, **22 februarie'31**, în sala **Marna**.

Participă peste **2.500 delegați** ai organizațiilor din țară și din sectoarele Capitalei, secțiunile Cercului de studii.[.....]

Ordinea de zi : 1. Ratificarea alegerii lui IGDuca .

2.Examinarea situației politice.

[.....]

C.Angelescu / 22 febr.'31

▣ **IG Duca**

În urma morții lui Vint.Brătianu, CC al PNL , în unanimitate , a desemnat ca președinte al PNL pe **IGDuca** , care de **peste 25 de ani** a fost **colaboratorul apropiat al lui Ionel și Vintilă Brătianu**.

CC l-a ales pe Duca și pentru **devotamentul** său față de partid, dar și pentru **calitățile** sale, **însușirile intelectuale și sufletești**. Propune ratificarea alegerii.

În unanimitate, prin aclamații, Duca este confirmat președinte.

[.....]

IGDuca / 22 febr.'31

▣ **Crez politic.**

" [...] tot **cugetul**, toată **inima**, toată **inteligenta**, toate **facultățile**, toată **viața** mea sunt în slujba dvs., în slujba **partidului național-liberal**, în slujba **principiilor sale** mîntuitoare pentru țară și pentru neam, în slujba **Coroanei**, și, prin toate acestea, **în slujba țării.**"

Este hotărît să continue **tradiția vechilor predecesori : Ionel și Vintilă Brătianu.**

[.....]

IGDuca / 22 febr.'31

▣ **Asumarea guvernării .**

Înainte de convocarea Congresului, a întrunit CC, și ,din consultarea cu reprezentanții , au reieșit două situații:

Nu mai poate fi întîrziată **răsturnarea PNT de la guvern;**

PNL este îndreptățit și în măsură să-și ia întreaga răspundere a guvernării.

În acest sens, va propune votarea unei **Moțiuni** pe care să o prezinte Regelui.

[.....]

IGDuca / 22 febr.'31

▣ **Asumarea guvernării PNL**

Dacă interesele naționale ar cere și o **concentrare de forțe**, suntem gata să **examinăm și o atare eventualitate** [LD: **diplomație !!!**] **Dar ...**

PNL consideră că poate **singur** să-și asume **guvernarea**, deoarece :

are forțele necesare : un mare **Stat Major**, organe periferice, județene, locale etc....

are un Program - **Programul PNL din oct.'30** - ce corespunde intereselor țării ;

are **studii corespunzătoare** ;

atașament față de **Regele Carol al II-lea** ,cu **respectul vieții constituționale** ;

întinde o **mînă frățească** tuturor **minorităților României Mari** ;

politică externă tradițională; (p. 127- 136) [.....]

PNL/ 22 febr.'31

39) "Cazul Argetoianu " -**excluderea din PNL-1 - dec.' 30**

(rev."Parlamentul românesc", 5 dec.'30, p.9-10)

[**LD** : **cîteva semnale premergătoare** .Apoi "**profilul**" **moral politic** făcut de revistă, la care subscriu întru totul.Ocazie ca să comentez și abuzivul apel la "**Memoriile** " seniorului de la Breasta, în istoriografia și comentariile analiștilor politici români.]

/ **C.Argetoianu** , "mosafir dorit", dar **mosafir, în PNL**

(venit din scurtul popas în **PNR-Maniu** , împreună cu **PND-** Iorga ;

venit și acolo,din **PP-Averescu** ; venit și acolo din **P.C.**)

("Parlamentul românesc" , oct.'30)

/Un grup de **tineri liberali** , au scos revista "Fapta" , pornind **lupta contra "bătrînilor"**

Sunt tineri de o reală valoare - Radu Petrușiu, Al.Radian, Eug.Titeanu, Șerbescu -

care au venit în PNL în "bagajele" lui C.Argetoianu, și-I **vor urma, dacă el ar pleca.**

("Parlamentul românesc", 18 nov.'30)

/ ACCuza : **Regele I-a chemat pe Argetoianu** într-o audiență, și gata **s-a zvonit** că...

MSR vrea să facă "guvern de personalități ";

de la acest zvon, **a pornit acțiunea PNL-1**(Duca,Tătărescu),

pentru formarea unui "**front comun**", "armistițiu, coaliție, pentru a se opune

unei atari formule guvernamentale .(DAD, discurs la mesaj ,15 dec.'30) **LD**]

P.[arlamentul R.[omânesc / 5 dec.'30

▣ **Retro: Argetoianu în PNL.**

Constantin Argetoianu a fost exclus din PNL.

"După ce a **colindat prin toate partidele politice**

după ce a **caracterizat drept < Bordel>** **parlamentul liberal**,

< **Cc.Costică** > s-a adresat [1926] d-lui Duca cu rugămîntea de a i se permite

să-și încheie cariera într-o casă cinstită, adică **în partidul liberal.**

" De la această **scrisoare** și pînă azi n-au trecut nici patru ani de zile.

E drept, atunci cînd a intrat în **singurul partid în care nu fusese** ,

șef era **Ionel Brătianu**, iar astăzi , când e **forțat să plece** ,
la cîrma partidului liberal tronează d-l **Vintilă Brătianu**." (p. 9)

[.....]
PR/ 5 dec.'30

▣ **Argetoianu: "Ceasul" lui politic .**

[LD: **extraordinar fler și previziune a traiectoriei lui Argetoianu, ceea ce demonstrează competența judecătii gazetarilor de la "Parlamentul românesc" !**

Și dacă știau ei, înseamnă că știau și alții.

Nu se poate spune că... guvernarea lui a fost o surpriză !]

" Lăsînd însă la o parte orice considerație în legătură cu trecutul, **e sigur că o personalitate de clasa d-lui C.Argetoianu** , chiar **după excluderea voită** pe care a reușit **să o obțină de la liberali**, nu se poate să renunțe a mai face politică.

[.....]
PR/ 5 dec.'30

▣ **Guvern de personalități ?**

[LD :**afară de faptul că numele lui Iorga încă nu figurează, previziuni , temeri, formulate cu acuitate**

Un asemenea guvern, n-ar fi , la urma urmei, nici pe departe **așa slab** ca acel actual [GGMironecu] sau multe din guvernele pe care le-am avut de la război pînă azi.

"Rămîne însă deschisă o **întrebare** , aceea **a urmărilor pentru Țară și Rege**, dacă **încercarea d-lui Argetoianu nu va reuși** .

" **Și răspunsul de dat e mult mai greu** pentru că , spre diferență de persoana primului ministru, **nici Țara , nici Regele , nu pot spune**

ceea ce **ar fi în stare să spună Cc.Costică [!]** ,

în ziua **cînd ar fi să cadă de la guvern** , în urma **falimentului general**." (p. 9)

[.....]
PR/ dec.'30

▣ **Guvernare prin partide !**

"Dictatura ? ar fi o nenorocire.

Revenirea la o reală **înțelegere cu partidele politice** și în special cu cel **liberal ?**

Dacă aceasta ar fi o **soluție**, atunci e mult **mai logic** ca ea **să fie cerută acum**, cînd mai **sunt încă șanse de conciliere**, fără învinși și învingători.

" Căci să nu ne facem iluzii deșarte : o formație de personalități , în frunte cu d.Argetoianu, are drept consecință imediată **adversitatea tuturor partidelor existente**. E oare de dorit acest lucru ? **Evident că nu .**"

[.....]
PR / 5 dec.'30

▣ **Previziuni : eșecul C.Argetoianu**

" **Oricît ar fi de curajos** d-l Argetoianu și

oricît de nelimitat ar fi sprijinul ce-i va acorda **Regele**,

răspunsul la **întrebările de mai sus** ,este **imposibil de dat** " [.....]

"Cu plecarea forțată din partidul liberal, d-l Argetoianu încheie un circuit .

De acum înainte **rolul de out-sider e singurul ce mai poate fi jucat**." [...]

Argetoianu / 5 dec.'30

40.) **Ilie Moscovici, [Antologia de lucru L.D. Mișcarea Socială]**

[Atenție L.D.Comentariile lui curente sunt la adresa PNT și PNL

Vezi fișierele respective și Etica. Aici doar cele privind sistemul de partide]

Moscovici / '31

▣ **Partidele și Restaurația.**

"În plin haos..."(M.S.mart.apr.'31)

/ "Odată cu **Restaurația**, **partidele mari au fost condamnate** ,

ele au trebuit să **piardă monopolul vieții politice** dela noi ,**să intre în descompunere;**

/ **Partidele mici** n-au fost însă capabile să se dezvolte,
partide noi democratice nu s-au format
/ **Partidul social- democrat** n-a luat dezvoltarea
pe care i-ar fi permis -o împrejurările."
/ **PNT** se străduia de un an să supraviețuiască
cînd "a căzut clasică cărămidă " și **a fost brusc concediat.**
/ **Ca la noi la nimenea.** Totul e deandoselea .**Opinia publică,majoritatea
parlamentară, nu au nici un cuvînt de spus.** De vină sunt partidele .
"Toate partidele au venit la putere pe căi oculte ,și-au aranjat alegerile cum
au vrut,au guvernat împotriva opiniei publice,și **au plecat de la putere tot pe căi
oculte ,în indiferența opiniei publice."**
"Partidele noastre mari au fost dictatoriale sau **unelte ale dictaturii[...]**
Forma democratică a fost o simplă înșelăciune. [...]
Alegerile s-au făcut prin **fraude** sau, cînd au fost libere ,s-au bazat pe
o nevroză provocată de o **demagogie deșăntată[...]**
parlamentarism adevărat n-am avut nicicînd [...]
/ Dacă este de schimbat ceva din sistemul de pînă acum
este tocmai **monopolul dictatorial al partidelor"**
Moscovici/1932

▣ **Iorga : eșecul cruciadei antipartidice.**

"**Alegeri naționale,-în criză**"(M.S.mai-iun.'1932)

Guvernul Iorga

/ "Pornit în cruciadă pentru **distrugerea partidelor** ,cu intenția primă de **a se lipsi chiar
de parlament,** a fost **silit de evenimentele externe,**în special de revoluția spaniolă,
să convoace corpul electoral pentru alegerea parlamentului."

DAR... "Cu toată **mîna forte a dlui Argetoianu** ,
cu toată colaborarea **organizațiilor profesionale,**
care a însemnat o nesfîrșită goană după friptură,
cu tot **numărul imens al transfugilor** din toate partidele,
cu tot **gubernamentalismul alegătorului român,**

/ **majoritatea guvernamentală** în noul parlament **nu putea fi asigurată fără sprijinul
unui mare partid .**

Și pentru că **partidul liberal** ,marele partid liberal,mîndrul partid liberal,
era dispus la orice umilințe numai să i se uite trecutul apropiat
și să i se deschidă un drum spre **Palat și spre putere,**
**guvernul tehnicienilor ,dușman al partidelor ,a reușit să formeze o majoritate
parlamentară. Cruciața împotriva partidelor a eșuat,** însă, pentru că guvernul,
cu toate aerele de independență pe care le lua ,trăia deacuma din
toleranța partidului liberal care-i asigura majoritatea parlamentară,
și-i îngrădea libertatea de acțiune " .

Moscovici/,1932

▣ **Pulverizarea , descompunerea partidelor .**

Au luptat în alegeri **18 partide.**Mai toate **partidele burgheze,**
s-au desfăcut pentru ambiții personale și deosebiri mici de tactică,în **2-3 fracțiuni.**

Mai ales **dela întoarcerea Regelui** ,

procesul de descompunere a partidelor burgheze a luat proporții mari.

Liberalii au **2 partide și o anexă** : Sfaturile negustorești și Uniunea Evreilor,
care au candidat pe liste separate,temîndu-se să se angajeze în campania anti-dinastică
dusă de vechii liberali.

LANC, Garda , partide antisemite, despărțite de Argetoianu în alegerile trecute,
au rămas tot despărțite.

Partidul Poporului este și el **despărțit în două** ,de curînd.(despărțirea Goga)

Partidele țărănești sunt 3 [PNT,PT-Lupu,PTD.-Stere]

Partidele muncitorești sunt 3 [PSDR,PSU,PSI?sau BMT?]

"Liste independente " ,"specialitate națională" ...**42 !**

de fapt sprijină pe plan local un partid sau altul.

Moscovici / '32

▣ **Muncitorimea și partidele .**

/ Comentînd rezultatele partidelor muncitorești,concluzia lui :
"[...] constatarea generală asupra **conștiinței muncitorilor** din România **nu este prea îmbucurătoare**,prin faptul că **massele muncitorești nu se află astăzi în partidele muncitorești, ci în partidele burgheze** în cele **2 partide liberale**,în PNȚ ,în partidele minoritare [.....]
Minoritatea muncitorească conștientă se află în rîndurile **partidului social-democrat** [...] **Comuniștii** ,chiar cînd au avut libertatea de a candida , **nu și-au obținut voturile în centre muncitorești, ci în centre minoritare ,în regiunile de graniță ,cu tentă iredentistă"**
Moscovici / 1931- 1932

41.) C.Enescu , **Viața politică a României sub Ferdinand I "** ,1938

[Enciclopedia României ,Vol. I ,] (p.939-942)

[LD: "chestia Carol" - punct de reper, cauză , consecință , a crizei partidelor politice ?]

Moartea Ferdinand, Ionel Brătianu = criza sistemului

Înlăturarea **Principelui Carol** de la succesiune ,
urmată de moartea regelui **Ferdinand (20 iul.1927)**,
dădea PNL impresia că va guverna multă vreme țara.

Un singur lucru nu prevăzuse **Brătianu : moartea sa (24 nov.1927.)**

/ Cu **guvern liberal**,reconstituit sub **președinția lui Vintilă Brătianu**,
opoziția național-tărănistă (care fuzionase în oct.1926) ,va începe o luptă fără cruțare,
culminată cu o **mare adunare la Alba Iulia**.

Guvernul era slăbit prin atitudinea **Regenței**, ardelenii ajunseseră la capătul răbdării...
liberalii se retrag dela guvern în nov,1928.,și după o serie de tratative,

Maniu este chemat la guvern....

▣ **Reversul popularității partidelor : clientelismul**

/ Partidul care se afla la cîrma țării,[1930] ,întrunise sub raport electoral de o majoritate zdrobitoare. După un an și jumătate de guvernare,

parlamentul vota **legi neoperante**,țara era **frămîntată de lupte**

/N-ar fi greu de stabilit chiar **o lege a acestui fenomen** ,repețit fără abatere.

Partidele cele mai populare în opoziție,au alcătuit cele mai slabe guverne.

Iar **popularitățile cele mai consolidate**,n-au rezistat la guvern.

Vina acelei situații,nu mai apasă asupra oamenilor,asupra personalului,
ci asupra **regimului defectuos** ,

a unui **sistem care paraliza libertatea de acțiune aservită electoralului**

, **prizonieră clientelei** ,deformînd cu acel dezastruos sistem

o mentalitate hipnotizată de un singur panaceu:**partidul**.

Totul prin partid,peu partid ! (p.948)

C.Enescu / '40, retro 1927-1930

42.) **Guvernul Iorga, "Proclamația către țară "** ,19 apr. 1931

("Dimineața",21 apr.'31) [Documentar ISISP,L:D:,p.597-598]

/ **MSR** a dorit **de a aduna în jurul său** pe toți cei ce au contribuit la așezarea țării pe

temelii statornice. **A apelat la Titulescu** care ,două săptămîni,

n-a reușit să armonizeze voinți deprinse a-și sta împotriva.

/A rămas o singură soluție : **un guvern de bunăvoinți, de jertfă desinteresată**

pentru țară,de dorința de a o scoate din greutăți..

/Amestecat de 40 de ani în viața politică a țării,la vîrsta de 60 ani,

a crezut că poate îndrăzni să ia asupra-i sarcina guvernării.

Iorga / apr.'31

43.) **Constantin Argetoianu,**

"Memorii.Pentru cei de mîine,amintiri din vremea celor de ieri," Vol.I-VIII

Ediție și indice,Stelian Neagoe,Edit.Machiavelli,1991-1997

Vol.VII,Partea VI (1923-1926)

Vol.VIII,Partea VII (1926-1930)

Observ.L.D.:avînd în vedere că memoriile lui **C.A.**sunt scrise tîrziu,avînd în vedere caracterul lui pătimaș și pronunțat -subiectiv ,avînd în vedere **labilitatea lui politică**, care l-a desemnat ca tip caracteristic de "**fripturist**",de "**zburător**" prin mai toate partidele,voi lua cu toate rezervele posibile ,opiniile lui .

Avînd în vedere **rolul pe care l-a avut** în toată politica românească, voi încerca să-i schițez **profilul moral-politic**, după propriile mărturisiri .

Atenție : Anul **1926 (fuziunea PNȚ și "chestia Carol")**
cele **2 serii de evenimente** care îi vor plasa pe **Iorga și Argetoianu**
în postura de **adversari înverșunați ai partidelor.**]

C.Argetoianu (Vol.VII,p.85-89)/ 1924-1926

▣ **PND.Iorga.**

[LD:rolul lui **Argetoianu**: de suveică, de intrigă, de aranjamente, de manipulare
Campion național în materie de trecere de la un partid la altul ;]

Cu nimeni n-am avut de furcă ca cu **Iorga** și **Maniu**. Amîndoi **voiau să fie șefi** și n-am putut să-i împac pînă la urmă.[...] simțeam lămurit că **prezența lui Iorga** va înlesni mult **combinăția mea cu Maniu și cu țărăniștii**,eliberîndu-mă de **suspiciunea de reacționar**, pe care **convingerile mele autoritare** o justificau pînă la un punct."

Partidul lui Iorga se înfățișa ca cea mai **paradoxală grupare** de oameni ce se putea închipui.Se dau toți drept "**discipolii Marelui Cărturar** "

- crezul în două cuvinte:**naționalism** și **românism**-deși 9 din 10 erau lipsiți de cea mai elementară cultură, se considerau "**apostoli**" ,dar nu visau decît "gheliruri și parale",și ,deși cei mai "lacomii" din politica românească,

îl urmau orbește.

/ **Iorga nu făcea nici o selecție**,primea pe oricine în rîndurile "apostolilor" (Mărturisirea unui fanatice admirații , o putinică de murături cucoanei Catinca, o înjurătură la adresa adversarilor...era cheia obișnuită spre sufletul dlui profesor"
/ **Iorga își disprețuia partizanii și partidul**,dar voia să aibă partid,ca să poată să fie șef,ca **să poată să fie chemat la Suveran.** .

De 2-3 ori pe an își aducea aminte de partid,îi aduna undeva,le dădea cîteva îndrumări,nu da cuvîntul nimănui,își lua pălăria și pleca...(p.262)

Apostolii se descurcau cum puteau...**În realitate ,partidul lui Iorga era Iorga"**
(vezi pe larg **fișier PND și PNȚ și Carol II**)

Argetoianu /'24-'26

▣ **Partidul Național .Orgoliul șefiei : Iorga, Maniu**

/ "Ce era mai nostim ,era că duceam ponosul unor învinuiri închipuite.

Căci **nu eram carliști,nimeni,dela Partidul Național ! Nu era carlist nici Iorga,nu eram carlist nici eu,și mai puțin Maniu !** [...] " Manifestările lor fuseseră pur "sentimentale", nu regretau plecarea lui,nimeni nu gîndea la restaurare,în 1926.

Dar toate îl îndîrjiseră pe Brătianu care,din acel moment,a făcut totul pentru a împiedica succesiunea la guvernare. **De aceea l-a adus pe Averescu!**

Argetoianu/: (cap.XX,p.279 -280)

[context martie 1926 :plecarea lui Brătianu,succesiunea,"defectiuni"în P.N.,**Iorga-Maniu**, naționali-țărăniștii] ...Cum l-a văzut,**Iorga** l-a întîmpinat :

< **Maniu prim-ministru! Ha,ha!** Foarte bine,dar cu o condiție:

îl voi propune eu Regelui [...] >

" **că** [...] de cînd a făcut **fuziunea cu Maniu** s-a simțit ca într-o pușcărie, cu lanțuri de mîini și de picioare, că am vrut cu toții să punem stăpînire pe el,că Maniu l-a umilit cum n-ar fi putut crede el că s-ar lăsa vreodată să fie umilit - dar că toate au un sfîrșit, și s-au sfîrșit [...]

< **Foarte bine ,Maniu -Guvernul! Eu însă -cu partidul.**

[...] **singurul șef al partidului !**[...] >

...S-a dus la **Maniu** ,i-a povestit scena "blajinului blăjean"care i-a spus:

< Lăsați ,domnule Argetoianu, e bine,**am rezolvat chestiunea guvernului,ce era mai important.** Pentru partid,

îl împăcați dumnevoastră. Așa e domnul profesor,pripit la vorbă, dar e om bun, și **dvs.știți să-l luați.** > .

▣ Lupta pentru " ciolan" + "Chestiunea Carol

[Context :se face lista guvernului PN +P.Ț ,în casa lui Iorga.

Participă Iorga,Maniu,Mihalache,Argetoianuși toți "candidații"]

Maniu dorea mai întâi să fie chemat la rege,apoi să facă guvernul;

Iorga nu admitea să meargă la rege,fără listă ;

Mihalache venise la "tîrg";**candidații naționali și țărăniști** veniseră cu toții .

Ca să se satisfacă toate dorințele **ar fi trebuit 30-40 de portofolii**

și **30-40 subsecretariate de stat!** Atmosferă de bîlci! .

"Mi-am dat seama că totul era pierdut:chiar dacă regele va însărcina pe Maniu cu guvernul,nu vom ajunge niciodată să alcătuim un guvern calumea[...]

Am căzut într-o stare de prostrație;[...]Nu m-am mai amestecat [...]"

Țărăniștii cereau toate **portofoliile mai importante** și nu admiteau

nici un takist pe listă; **Maniu** a scos din buzunar o listă gata ticluită ,

în care **majoritatea portofoliilor** era încredințată ...foștilor takiști! ;

Apostolii lui Iorga voiau,toți,**să fie miniștri** ;**Iorga** rînjea...

Argetoianiștii stăteau deoparte,copleșiți de spectacol ;

.....S-au certat pînă la 1,au plecat la masă,s-au reîntors la 3 în casa lui Iorga,

au redeschis bîlciul ,la ora 4 Lista guvernului era întocmită

(dar avea la fiecare departament 2-3 nume,să aleagă regele),

la ora 5 Iorga a plecat la palat,la ora 6 s-a înapoiat spunînd că a predat lista ,

la ora 7 s-a aflat formarea guv....: **Averescu**

Stupoare,revoltă,urlate,blesteme,înjurături :"**lovitură de stat!**" ,"**revoluție!**"

"bătaie de joc!" (Vezi fișier PNT)

A doua zi **Iorga** i-a povestit lui Argetoianu cum a decurs audiența la rege.

"Iorga își plătise polițele și Regelui și lui Maniu ,și își freca mîinile."

Argetoianu :Lovitura a fost atît de cruntă,încît i-a rebuit 2 zile ca să-și revină.

Nu putea pricepe.De ce-i spusese regele că era hotărît să cheme P.N.la putere?

De ce-l autorizase să-i comunice acest lucru lui Maniu?

De ce-l trimisese pe Stîrcea cu același mesaj la Maniu?

De ce discutate Tancred Constantinescu(PNL)cu P.N.

legea electorală ,convins că va urma guv.Brătianu?

Jucase "comedie" Știrbei,complicele credincis al lui Brătianu?

Se înșelase Costică Hiott (Casa regală) ?

....Încet și tîrziu s-a lamurit :"**Ne curățase Prințul Carol .[...] Lovitura Prințului a**

schimbat fața lucrurilor [...] **Chestiunea Carol** a devenit **din ianuarie 1926 înainte**

pivotul politicii românești "

Argetoianu / 24-26

▣ Argetoianu.Ambiții , interese, frustrări , răzbunare .

/ "Pentru mine,înfrîngerea a fost mai mult o înfrîngere de amor propriu decît una politică.Politicește pierdusem partida de cînd mă convinsesem că **nu era nimic de făcut cu tovarășii cu care plecasem la drum. Una urmărisem eu și alta ajunsesem.**

Nădălduisem pentru a doua oară *

* [prima,a fost aducerea la guv.a lui Averescu ,în 1922]

să pot realiza cu oameni noi,un Guvern de mari înfăptuiri ,

și **ajunsesem să mă conving** că **nu duceam în spinare decît ambiții meschine și**

lăcomie fără frîu. [...] Îmi dam seama că pe acest drum voi duce cîțiva oameni la

izbîndă,dar **ideile mele [?!?],nu.**

/ E mai mult ca sigur că **decepția dela sfîrșitul lui martie1926**,m-a scutit de decepții

mai mari mai tîrziu.Amorul meu propriu ar fi suferit mai puțin dacă **beneficiarul loviturii**

ar fi fost altul decît **Averescu** [...] **triumful lui Averescu mi-a fost atît de dureros** ,

încît **am înlăturat toate pornirile de părăsire a politicii** și **am rămas ca să mă răzbun.**

Cu această **memorabilă înfrîngere** s-au încheiat pentru mine **doi ani și mai bine de**

trudă ce ar fi meritat o soartă mai bună. "

/...dacă ar fi ascultat de îndemnul inimii,**s-ar fi retras la Breasta** ,să nu mai știe de

politică și de nimeni,dar **Iorga tuna și fulgera** că a ieșit prost pentrucă nu a fost ascultat ;

Maniu se îmbolnăvise ,s-a dus la sanatoriul Elisabeta și nu mai voiasă știe de nimic;

în **P-N-era un dezastru** . Pactele și fuziunile realizate s-au destrămat.

Argetoianu/: '24-'26

▣ **Argetoianu : conservatorism și autoritarism asumat.**

Convorbirea cu Maniu (Sinaia,23 aug.'26) (vezi **fișier PNT**) a determinat o **cotitură în linia lui politică.Fuziunea cu țărăniștii devenea o realitate**, i-o anunțase șeful partidului .

/ "**Ori,nicio clipă nu m-am gândit că aș putea sta într-un partid alături de Mihalache, de Stere,de Lupu,și de atîția alții,mai de stînga decît ei.**

Voi fi schimbat eu multe partide în viață ,dar convingerile și ideile mele fundamentale ,niciodată. Am rămas în toată cariera mea politică "conservatorul " broșurii din 1913,**împotriva exproprierii , și ministrul cu mîină de fier care a restabilit ordinea în 1920.**

Omul își schimbă cămașa,dar pielea și-o schimbă numai șarpele.

Despărțirea mea de P.N.după fuziunea cu P.Ț , a fost hotărîtă în gîndul meu [...]"

Argetoianu/:toamna 1926

▣ **FUZIUNEA .PN + PȚ**

▣ **Părăsirea Iorga, Argetoianu .**

[**București,în timpul perfectării fuziunii .Context:întîlnire Argetoianu-Maniu-Popovici la Athénée-Palace ,apartament Maniu**]

/La întîlnire,Popovici tăcuse ca un pește.Ramași singuri la un moment dat,**Mihai**

Popovici i-a spus: < Bine,nene,ai să lași să se facă fuziunea asta cu țărăniștii? >

și i-a povestit numeroasele **tratatative și contacte cu liberalii**, în cursul verii'26.

(Vezi **fișier P.N.L.**)

25.sept.'26.**Fruntașii ardeleni**,la Brașov,**hotărâsc fuziunea.** (p.40-44 și urm.)

26.sept.'26,la București,**ședința P.Național** (Vezi **fișier PNT**)

/Iorga a contestat dreptul deleg.perm.să hotărască fuziunea, cerînd validarea statutului,convocarea Congresului.

/Maniu a prezentat tratativele și

Scrisoarea de fuziune trimisă de **Mihalache.**

/ **Argetoianu** a vorbit și și-a dat votul **pentru fuziune.**

/ **Iorghîștii** au revenit cu o **scrisoare-Iorga** care repeta chestia cu congresul,dar care ,de fapt,a **pecetluit despărțirea lui de P.N.**

(vezi **fișier Iorga**)

/ S-a hotărît **fuziunea** ,prin "**consens unanim**" (aclamare):

cîțiva argetoianiști contra,Iorghîștii s-au abținut,alții au tăcut.

/ **La țărăniști,treaba a mers mai greu decît la "naționali".** (p.45-47)

/Lupu,Iunian și alții,(ca și Iorga) au cerut Congres.

Dar s-au împăcat ,**au votat pentru fuziune** (27 voturi pentru,1 contra)

"Și astfel s-a întemeiat ,aproape în silă, **marele Partid Național Țărănesc**

/ **Argetoianu** a plecat la Breasta de unde a scris o **scrisoare lui Maniu**,

"În asemenea circumstanțe,**mă văd silit** ,scumpe dle Maniu,

să mă dau dela început deoparte și să nu aștept ceasul

cînd vor pleca și alții [...]

Am consolare ,în tristețea despărțirii [...]că "defecțiunea" mea ,

pe deoparte ,**va deschide multora ochii**,iar pe de altă parte,

va înlesni cristalizarea diverselor noastre forțe politice[...]"

(vezi pe larg **fișier Agrarism**)

/ "**Congresele partidelor fuzionate s-au întrunit în liniște**, (pag.57-58)

cel național în sala "Transilvania" **cel țărănesc** în sala "Amiciția ",

și totul s-a sfîrșit cu o **fotografie "în grup"**,

în care **Maniu** sta atîrnat de brațul lui **Mihalache**.[...]

cariera de prostii a noului partid abia începea...."

Argetoianu ,VIII / dec.'26

▣ **Argetoianu-Iorga .**

/ **Hotărîndu-se să nu mai facă politică de partid** , **Argetoianu** a căutat

să se împace și cu "semizeul " Iorga . (p.83-84)

A vorbit cu coana Catinca (Iorga nu pune telefonul la ureche sau gură

de frica microbilor!) și a primit o carte de vizită în care **Iorga** i-a scris că **pot vorbi oricând și orice, în afară de "viața politică "** (subl. Iorga) / **"Prieten personal !** Orice chestiune ,în afară de politică !
Dl prof. voia să-mi indice că **nu mai voia să facă politică cu mine, și nimic nu putea să mă încînte mai mult!**

(* **Notă C.A.:** Din nefericire a revenit asupra acestei hotărîri în 1931!)

Ezitasem două luni să-l întîlnesc numai de frică să nu-mi ceară să continui alianța încheiată cu dînsul în 1924[...] **Bine că nu mai voia !**
Nimic nu ne mai împiedica să ne pupăm! "
/S-a dus la el, s-au lămurit, i-a explicat hotărîrea sa de a nu mai avea partid politic, și regretul că nu vor mai colabora .

"A crezut-o, cum credea tot ce-i gîdila vanitatea, și s-a îmblînzit."

- **Iorga** : <Ei dragă ,ai dreptate, țara nu mai are nevoie de partide, n-are nevoie de oameni, n-are nevoie de un om!>

- **Argetoianu**: < Dragă domnule Iorga, **politică voi mai face, dar politică de partid nu, m-am săturat.**

Țara românească nu are nevoie de partide care să o zăpăcească, ci de guvernare - de o guvernare care să-i facă toaleta și **s-o așeze în rîndul țărilor europene, din care astăzi face parte numai cu numele.** Dacă vei fi solicitat într-o zi, să te înhami **la această operă** după cum nu mă îndoiesc -

și vei avea nevoie de mine, **voi fi omul dumitale! >**

- **Iorga** : < Fără dta nici n-aș înțelege să iau o răspundere politică ; ai să vezi la Guvern ce bine avem să ne înțelegem .>

* **Notă** În 1931 ,cînd **Carol I-a aruncat în brațele lui Iorga**, și-a adus aminte de această convorbire și de zicătoarea franceză " il ne faut jurer de rien!"
Argetoianu /VIII, 1926-1927

▣ **PNL, I.Brătianu - Argetoianu**

/ **Boala regelui. Criza dinastică. Culise. Rolul lui Argetoianu**
(vezi fișier Agrarism)

"Repet, **singurul om care n-a șovăit** în pragul agoniei regelui Ferdinand a fost **Brătianu. Fără dînsul, nu cred că am fi ajuns la regență.** Dînsul a galvanizat pînă în ultimul moment **voința regelui, dînsul i-a impus faimosul testament [...]**" (p.58-74)

/ În acest "ghiveci național", **bucata de rezistență era Brătianu.**

Era **singurul om capabil să împiedice anarhia.** (p.86-87)

"În politică, ca să ajungi la ceva, trebuie totdeauna să întărești pe cel mai tare ,să cauți să întărești pe cel slab, este o greșală. "

/ **dec.'26** .S-a dus la el și i-a dat răspunsul la invitația de a intra în PNL:

1. Este **ferm hotărît să nu mai facă politică de partid**, deci nici în PNL.

2. **Va da tot concursul pentru menținerea ordinii și liniștii în Stat**

cu prilejul schimbării domniei; (vezi pe larg fișier PNL)

/ **apr.'27**, la Florica .**Hotărîrea lui Brătianu de a debarca pe Averescu** . (p.97-100)

/ **Brătianu**: <Te-am rugat să te oprești la Florica fiindcă trebuie să luăm

hotărîri importante.[...] M-ai priceput de minune . Cu dta la Interne

și cu Prezan în fruntea guvernului **nu mă mai tem de nimic,**

chiar dacă -doamne ferește - s-ar întîmpla ca Regele să moară [...]>

- **Argetoianu** :< Sunt hotărît. **Primesc.** >.... și am dat mîna...

(Vezi pe larg fișier **P.P.-Averescu**)

Argetoianu/ VIII,/ 1927

▣ **"Cărămida" în capul lui Averescu**

mai 1927, **Averescu și partidul lui au atins culmea carierei lor politice** dar și **începutul prăbușirii lor.** De aceea au dus **tratatative cu PNȚ.** (p.100-112 și urm. ...)

/ **Maniu** n-a aprobat colaborarea, pentru că s-a "amestecat puțin și nenea

Ionel Brătianu" ,care a trimis și el emisari la Maniu pentru

"guvern național" ,avertizîndu-l de posibilitatea de a lua în brațe

"un cadru politic"....(vezi fișier **PNȚ**)

Asigurat că Averescu n-avea nici o șansă,

/ **Brătianu** și-a pus toți agenții -**Știrbei, regina Maria, Costică Hiott,**

Prezan -să convingă pe **Rege** că era datorica lui "**să nu lase**" țara în mîna unei fracțiuni,ci să-și încredințeze moștenirea numai unui **Guvern de unire națională**.

/ **5 iun'27** .**Brătianu** ,sprijinit de Știrbei și regina Maria,luase în ajun toate măsurile pentru a precipita demiterea lui Averescu.**Formula noului guvern nu se schimbă , nici planul stabilit la Florica**

18 apr.'27.**guvern Prezan**,cu **Argetoianu la Interne**,cu **dr.Lupu și alți liberali** de umplură.

/Dar,la Scroviște, **Ferdinand nu l-a vrut pe Prezan**, și **Regina l-a determinat să-l numească pe Știrbei**. (Vezi fișier **PP-Averescu**)

"Numirea lui Știrbei era aproape o sfidare a aruncată de puterile oculte în obrazul tuturor.Dacă această numire n-a fost primită mai rău de opinia publică,faptul se datorește [...]unanimei antipatii de care se bucura Guv.Averescu [...] **instinctului sănătos al românului** [...] fusese în fond o **înfrîngere a lui Brătianu** și o încercare de **emancipare a Coroanei**. (vezi fișier **PNL**)

Argetoianu / 1924-1927

[LD: pentru alte momente vezi la fișierele problematice]

44.) **Nicolae Iorga**, " **România contemporană dela 1904 la 1930**. SUPT TREI REGI,

Istorie a unei lupte pentru un ideal moral și național." București,1932

Cartea a III-a:**CELE DOUĂ LUMI DIN NOU FAȚĂ-N FAȚĂ**

1. Scurtul Ministeriu Brătianu 2.Împrejurările externe

3.Guvernul Blocului 4.Încercarea Averescu

5.Dominația lui Ion Brătianu 6.Revoluția țărănistă

Guvernul **Maniu** (Vezi fișier **PNT**)

Restaurația.(434- 444) (vezi fișier **Carol II și PNT**)

Iorga / apr.'31- iun.'32

▣ **Pionii lui Carol : Titulescu , Argetoianu .**

[Atenție LD! Nici nu face capitol separat .Tratează episodul la capit."**revoluția țărănistă**" (p.444-445) Dar atenție la rolul jucat de **Titulescu în crizele de guvern** .

Întrucît a fost **Titulescu** mînat de orgolii sau manevrat de rege]

14 Aprilie'31: demisia Manoiescu,apoi a guv.Mironescu

/ **Titulescu** ,omul "**coalițiilor naționale**", a fost chemat la București , de data asta cu siguranța unei reușite într-un **regim de "mămăligă cu ceapă"**,

a unei **echipe de "hamali"** ,fără pretenții de genialitate,

fără nicio cruțare față de opinia publică,prin care **se putea mîntui țara**.

/ **Regele**(discuții întreaga noapte,ziua toată) a chemat șefii de partide , inclusiv **grupări mici** (**Lupu,Gh.Brătianu**)făcînd apel la înțelegerea lor,

dar acestia nu au putut cade de acord din cauza clientelei politice.

/ Pentru prinț **Argetoianu** reprezenta "**omul prin care se putea începe o eră a autorității**". Numele lui era pe buzele viitorului Suveran,de cîte ori era vorba de un

îndrăzneț plan pentru viitor. *

* **Notă**. Întors din străinătate,[1930] în momentul cînd se instala

Domnia nouă, **el i-a oferit servicii** pentru refacerea materială a țării ;

îi prezentase regelui,în aug.'30,**un întreg program**;

publicase în "Universul" o "**schiță**" a unei guvernări în **alt stil**. (p.444-445)

(Vezi fișier **Agrarienism**)

/ Rezistența absolută a lui Maniu față de persoana lui Argetoianu,"crud și pătimaș caracterizat ",a oprit hotărîrea lui **Titulescu**,

care **a renunțat să facă guvern de "concentrare"**.

Iorga / 'apr.'31

▣ **Iorga - automotivație antipartidism .**

Iorga:"În adevăr ,de peste treizeci de ani de zile,eu reprisintam ,[...]

o concepție proprie,care era aceea a generației dela 1890,

ieșită din socialism pentru a veni la **credințe de un naționalism organic exclusiv**[...]

"Mă însuflețea de atîta vreme **ura contra clientelei** care desonoraseră țara ,

desgustul față de sistemele lor , **groaza** față de prăpastia spre care tîrau **o țară prea puțin cultă** ca să recunoască pericolul și care **se lăsa amăgită** de cel mai îndrăzneț . **Propagandei contra acestui politicianism** [...] departe de partidele în sens occidental , **îi consacrasem o viață întreagă** [...]"

/O continuă **opозиție a partidelor** care se temeau **ca ideea** , **că se poate governa fără dînsule** , **să se încetățenească**.

/ El, era prezentat ca un **susținător de "regim personal"** (vezi **fișier PND**)

"Cum sunt partidele politice la noi, e zădarnic să se aștepte dela ele un concurs onest, pentru binele țării [...] Dimpotrivă, orice nemulțumire trebuie ațîțată, exasperată, ..." (p.452-458) (vezi **fișier Etică**)

N.Iorga / apr.'31

45.) N.Iorga, DOI ANI DE RESTAURAȚIE. Ce a fost Ce am vrut Ce am putut

Vălenii de Munte, iunie 1932

[LD: carte scrisă cu năduf, după debarcarea dela guvern. Vezi aluziile la **Nae Ionescu -creierul cenușiu al guvernării** , după unii - știute sau nu de Iorga ?

Poate s-ar putea descifra limbajul "misterios" al lui Iorga în timpul guvernării ?

Să fi fost Iorga o victimă ? Cît și cum ?]

Iorga / **apr.'31**

▣ Carol - Nae Ionescu - Argetoianu- Vlad Țepeș !

/ **Prințul Carol** se gîndise la **Argetoianu**, jucînd rolul lui **Mussolini** (pe care îl vizitase), iar **Argetoianu** dorind un rol în conformitate cu temperamentul său...

/ " În <Cuvîntul> , condus cu o puternică dialectică și o îndrăcită vervă de **filozoful Nae Ionescu**, un revoluționar mistic, se continuă propaganda pentru **dreptul de <stăpîn> al Regelui**"

iar în ziarul "**Epoca**" - "de mult **reprezentantul opoziției față de regimul partidelor**, în fața cărora ridică umbra cruntă a lui **Vlad Țepeș**, mort ca să nu mai poată învia niciodată." (p.17-19)

Iorga / **iun.'32**

▣ Carol -Titulescu -Vaida

Căderea guvernului Iorga-Argetoianu .(p.124-125)

[2iun.'32]. Omul "crizelor insolubile" sosește dela Geneva. **[Titulescu]**

"[...] **în loc de a se vedea** , peste încercarea lui ,menită fatal să dea greș, în neputința "marilor partide", **sucesiunea, firească, a dlui Duca,**

apare ideea unui "guvern de tranziție", pe care le-ar presida imparțialul domn **Vaida**, cel care suflase mai mult la Cluj în flacăra urii **împotriva noastră și a întregului "Vechi Regat"**.

[4 iun.'32]/Notă Jurnal :

-Regele : Ce atitudine ia față de o **formațiune național-țărănistă**.

-Iorga : "**Voi fi contra ei**".

-Regele : Dar dacă se face **o coaliție?**

-Iorga : "**Și contra ei voi lupta , contra a orice are aierul de partid, căci la noi partidul este bandă de exploatare.**

... Dacă regele ține să fie "constituțional", cum n-a fost, **de ce nu se adresează la liberali ?**

Ei sunt un adevărat partid, cu tradiții și merite pentru țară.

Acolo este măcar un om, **Dinu Brătianu**.

Vezi guvernarea PNT (**fișier PNT**) ,

guvernarea PNL (**fișier PNL**)

Iorga / 1932

46) N.Iorga, DOI ANI DE RESTAURAȚIE. Ce a fost Ce am vrut Ce am putut

Vălenii de Munte, iunie 1932

[LD: carte scrisă cu năduf, după debarcarea dela guvern. Vezi aluziile la **Nae Ionescu -creierul cenușiu al guvernării** după unii - știute sau nu de Iorga ?

Poate s-ar putea descifra limbajul "misterios" al lui Iorga în timpul guvernării ?

Să fi fost Iorga o victimă ? Cât și cum ?]

Iorga/ apr.'31

▣ Carol - Nae Ionescu - Argetoianu- VladȚepeș !

Prințul Carol se gândise la Argetoianu, jucând rolul lui Mussolini (pe care îl vizitase), iar Argetoianu dorind un rol în conformitate cu temperamentul său...

" În <Cuvântul> , condus cu o puternică dialectică și o îndrăcită vervă de filozoful Nae Ionescu, un revoluționar mistic, se continuă propaganda pentru dreptul de <stăpân> al Regelui"

iar în ziarul "Epoca" - "de mult reprezentantul opoziției față de regimul partidelor, în fața cărora ridică umbra cruntă a lui Vlad Țepeș,

mort ca să nu mai poată învia niciodată." (p.17-19)

Iorga / iun.'32

▣ Carol -Titulescu -Vaida

Căderea guvernului Iorga-Argetoianu .(p.124-125)

[2iun.'32].Omul "crizelor insolubile" sosește de la Geneva.[Titulescu]

"[...] în loc de a se vedea ,peste încercarea lui ,menită fatal să dea greș,

în neputința "marilor partide",succesiunea,firească,a dlui Duca,

apare ideea unui "guvern de tranziție",pe care le-ar presida imparțialul

domn Vaida,cel care suflase mai mult la Cluj în flacăra urii

împotriva noastră și a întregului "Vechi Regat".

[4 iun.'32]/Notă Jurnal :

-Regele : Ce atitudine ia față de o formațiune național-țărănistă?

-Iorga : "Voi fi contra ei".

-Regele : Dar dacă se face o coaliție?

-Iorga : "Și contra ei voi lupta ,contra a orice are aierul de partid,

căci la noi partidul este bandă de exploatare.

Dacă regele ține să fie "constituțional",cum n-a fost,de ce nu se adresează

la liberali ? Ei sunt un adevărat partid,cu tradiții și merite pentru țară.

Acolo este măcar un om,Dinu Brătianu.

Vezi guvernarea PNT : fișier PNT,

guvernarea PNL : fișier PNL

Iorga / 1932

47.) Nae Ionescu,"Între ziaristică și filosofie" Texte publicate în "Cuvântul",

(15 aug.1926- 26martie 1938) Editura Timpul,Iași,1996

[LD: nu pot să cad în admirație față de Nae Ionescu .Poate că în filozofie, poate că la catedră, poate că în relațiile cu alții, Ionescu să fi fost fascinant .

În scrierile politice, în spectaculoasele lui rețetări politice, este un caz special de versatilitate politică aventuroasă, dubioasă, subterană, malefică ,

greu de surprins

Sau nu ? Nu se poate, oare , ca Nae Ionescu să se fi "aprinș " , totdeauna , atunci când era vorba de ... "zaveră " , de "revoluție" , de " răsturnare " , de " demolare " ?

Atunci când susținea ceva , scria fără cruțare,șocant , necruțător , distrugător.

Scrisul lui ,însă, îmi întărește convingerea privind efemeritatea cuvântului din presă ,

Durata de "clipă " a informației de ziar, de pe care nu se poate face istorie.

Sau se poate face ... o "anumită istorie " ...

/ a sprijinit PNT , pe Maniu, din ură față de PNL ;

/ a dus campanie carlistă, monarhistă, din ură față de Brătieni, fam.regală, etc ;

/ a urzit aducerea guvernului de "tehnicieni " , devenind "eminența cenușie"

a camarilii regale , din ură față de partidele de rotativă

/ a devenit anti-camarilist, anti -carlist... după eșecul gov.de" tehnicieni" ;

/ a ajuns exponentul curentului anti- partidist ; fervent susținător al

corporatismului ;/ a sfârșit prin a deveni mentor , "creer cenușiu" , al mișcării

legionare,

propagînd naționalismul intolerant, terorismul politic, etc.

în numele " revoluționarismului " , din ură față de PNL, PNT, Carol II

[LD : numerotările, colorările și parantezele îmi aparțin]

Nae/ 19 aug '26

▣ **Autodefiniri : Maurras + Mussolini + Sorel + Lenin ?**

[C, 19aug.'26] (polemică cu Socor)

Socor face rezumatul doctrinei noastre care ar fi: **monarhismul lui Maurras + dictatura lui Mussolini + minoritatea conștientă a lui Lenin.**

Unde a citit Socor asata?!

/ "Noi am spus altceva"...că **cele trei fenomene** dovedesc **"criza regimului democratic,și îndreptarea omenirii spre alte forme de gospodărire socială."**

La cei 3 citați,s-ar putea adăuga **Sorel**,și atunci s-ar putea să fim făcuți și **"sindicaliști "**,numărându-ne printre rudele sale de **"stânga",bolșevicii .**

/ **"Nu suntem nici cu Maurras,nici cu Mussolini,nici cu Sorel,decît în măsura în care aceștia sunt ai vremii.[...]"** **vezi fișier Democrație /Dictatură Nae /**

▣ **Autodefiniri : naționalist**

C,3 sept.'26

/ Când i s-a spus **"antisemit"**,a reacționat categoric:**"nu antisemit,ci naționalist "**. **vezi fișier Naționalism**

/ Când i s-a pus **"reacționar"**,a demonstrat că este o neînțelegere.

Reacționarismul este încercarea de **a te opune unor tendințe și a le anula.**

Cel care reacționează,nu creează nimic,zăgăzuește istoria.

/ Acum este taxat de **"conservatorism"**.

Conservator este cel care **nu vrea să părăsească anumite forme ,ci se ancorează în ele.**El se opune ,logic,progresului.

El nu este o doctrină,ci o atitudine.

Conservator este și democratul care crede în valabilitatea perfectă a formulelor lui,pe care nu vrea să le părăsească cu nici un preț;

conservator este și cel care nu vrea să schimbe instituțiile anchilozate ;

"Conservarea puterii de viață a nației este însă economisirea energiei naționale.

Și acest principiu **poate într-adevăr să genereze o doctrină politică.**

Iată deci care este conservatorismul nostru"(p.15-16)

vezi fișier Democrație/ Dictatură

Nae Ionescu / 1 aug.'31

" Profetii și ...altele "

(Cuvîntul , 1 aug.'31, Antologie, p. 118-120)

" Există în țara românească **partizani ai regimului partidelor politice**,cu orice preț , care de la o vreme au început a face profetii.[...] au reînceput , și anume pe o temă caracteristică : aceea a **realității și eficacității partidelor politice** în viața noastră publică. [...] esteDiscuția în jurul partidelor a luat la noi forme deosebite.

I.) " Există o teză radicală , care crede că partidele politice sunt pur și simplu nefaste și trebuie desființate .

Teza aceasta a fost **cercetată și fundată critic** , pentru prima oară, în **" Cuvântul" în vara aului 1926.**

De atunci, ea **a mai fost reluată** și de alții ; însă **fără aparatul și atitudinea critică** ; și,mai ales, fără plasarea acestei atitudini în cadrul de viață publică și statală care îi convine."

II.) " Eroarea adversarilor radicali ai partidelor politice - eroare pe care " Cuvântul " a evitat-o cu grijă - este că se **ignorează** (sau nu se spune explicit)

că desființarea partidelor politice trebuie să echivaleze cu o schimbare radicală , revoluționară, a întregii structuri a statului nostru , schimbare ce și-ar găsi expresia cea mai concisă în trecerea de la statul politic (Franța, Anglia și în formă degenerată România) **- la statul gospodăresc** (Rusia de azi, Italia și într-o oarecare măsură Germania lui Bismarck) ..

Atunci, în 1926, **noi indicasem la "Cuvântul " și formula** - pe care nu am părăsit-o nici astăzi , pentru că nu este a noastră, ci a realităților - **statul corporativ."**

"O asemenea atitudine însă nu este politică, ci **istorică.**

Și noi nu confundăm lucrurile.Cînd a fost să spunem încotro merg lucrurile ,

am scris statul corporativ - dispariția partidelor politice .

Și ne-am înduioșat asupra lipsei de perspectivă

și asupra inutilității eforturilor celor care cred că pot opri istoria în loc.

III.) Nu am luptat însă - în cadrul politic - **pentru desființarea partidelor [??]** , pentru că avem oroare de gestul fals ; noi știm că **nu distrugerea partidelor va aduce instaurarea noului regim**, ci, dimpotrivă,

noua ordine va face să dispară partidele - **ca inutile și lipsite de funcțiune** .

IV) Nu **pornește la distrugerea partidelor** decât **cel care vrea să instituie dictatura** ; Iar în ce ne privește , **nu suntem și nu am fost niciodată**

partizanii dictaturii ca formulă politică ;

pentru simplul motiv că **dictatura e un regim personal** și ca atare trecător , ca una **ce violentază istoria**.

V) Mai există **o atitudine oarecum potrivnică partidelor** ; și ea și-a găsit expresia **tot la "Cuvântul "** .

Ea e, spre deosebire de prima, **de natură politică și contestă eficacitatea partidelor de astăzi**.

Nu e vorba, deci , de o inimicizie față de partidele politice ; ci de **constatarea unui fapt : că în forma lor de astăzi, partidele politice din țara românească nu mai reprezintă nimic**. Nici ca expresie a țării, nici ca forță și capacitate de a guverna . [.....] , chiar într-un regim politic de partid, **indică cu necesitate formarea unor partide sănătoase, cu existență reală.**"

Nae Ionescu / Golești, 29 iul.'31

"Prietenii regimului de partide "

("Cuvântul " ,2 aug.'31)

" De o bucată de vreme **apar mereu împreună** , în comentariile ziarelor, **d-nii Duca și Maniu**. [...] **aceștia doi apăreau** ca un **meterez al regimului de partid** , împotriva celor care cereau înlăturarea partidelor sau numai transformarea lor prin regruparea forțelor efective.[...]

< **A triumfat ideea de partid !** > - iată ce se poate citi chiar în ziare care pînă aici avuseseră o atitudineradical potrivnică partidelor .[...] iar proba e că ...

d-nii Duca și Maniu s-au bucurat de **o specială atenție la festivitățile de la Sinaia**.

[.....] **Ne vom întreba : sunt într-adevăr d-nii Maniu și Duca exponenții ideii de partid** ; și înseamnă ameliorarea situației lor

- dacă ameliorare este - **izbînda sistemului politic sprijinit pe partide ?**

Eu cred că NU. [...] Sunt oare **d-nii Duca și Maniu** în această situație ?

Șef, cel dintîi, al unui **partid cu o ideologie perimată** , ținut strîns în ultima vreme numai **prin voința și autoritatea Brătienilor** , **dar descleiat complet astăzi** [...] **președinte, cel din urmă, al unui partid făcut bucăți** [...] **domnii aceștia vor să solidarizeze viața publică a țării**

cu situația lor personală de șefi și președinți [...]

Apărătorii ideii de partid, domnii Duca și Maniu ?

Nu se poate o mai sângeroasă înfruntare a adevărului.

Nae Ionescu / 1929-1931.

48.) Mircea Vulcănescu , "Nae Ionescu așa cum l-am cunoscut",

Ed.Humanitas,1992

Vulcănescu /

*** Notă . Nae Ionescu -"carlist"**

'29-'30 .Nae Ionescu a pregătit cu dibăcie opinia publică pentru întoarcerea prințului Carol.

"**Carlismul lui Nae Ionescu nu era oportunist**,cum au crezut mulți superficiali, deși nu era lipsit de oarecare aplecare sufletească.

Monarhismul lui Nae Ionescu avea în primul rând o **bază ontologică**.

"Cât timp fiul domnului **prim născut trăește, el e rege,**

ci **nu este rege cine vrea unul sau altul**.[...] **el exista și era surghiunuit** [...]"

Ionel Brătianu murise ; **Vintilă** nu avea geniu politic; **Maniu** acceptase **compromisul-anticarlist** oferit de regina Maria și prințul Știrbei,cu nădejdea că va acapara puterea ...

Nae Ionescu și-a dezlănțuit campania... (p.63-64)

Vulcănescu /

*** Notă .Nae Ionescu -"eminență cenușie"**

Primăvara '31.În această perioadă ,a dus lupta pentru **debarcarea lui Maniu, pe chestia lui Carol, pentru aducerea guvernului de "tehnicieni" , "opera sa în bună parte."**

"Treptat, pe măsură ce **regimul însuși își modifica substanța, rolul său de îndrumător al opiniei publice se schimba și el.**

Cu cât **regele** nou venit încerca **să ia în mână** tot mai mult **frânele** hotărâtoare, cu atât **Nae Ionescu** **părăsea tribuna presei ,pentru politica de culise.**

Profesorul devenea eminență cenușie." (p.54-60)

M.Vulcănescu / 1929-1931.

49.) A.P.Samson, "Memoriile unui gazetar",1927-1937,

Cartea Românească,1979

[LD: atenție ! cronologic, se poate vorbi de declanșarea crizei partidelor, din momentul venirii lui Carol, chiar dacă criza se va întinde pe o perioadă de 8 ani, cu aparențe de guvernări de partide... cu dezlegarea în regimul partidului unic]

Samson / 'oct.'30

▣ **Căderea lui Maniu .**

Sfârșitul democrației parlamentare partidiste .

În acea perioadă s-au făcut **2 experiențe nereușite : ploaia artificială și guv.lorga. 8 oct.'30 (demisia lui Maniu,dela șefia guvernului).**

Guv.GGMironescu marchează sfârșitul practicii normale a democrației parlamentare și începutul pulverizării partidelor.

Maniu și-a dat demisia și a plecat în sudul Franței,la Beauileu -sur Mer unde a rămas o jumătate de an.

Șeful de partid pierde calitatea de reprezentant al întregului partid, și ,deci,de șef al guvernului.

Peste capul lui și împotriva lui,Carol se va adresa altor persoane , cărora le va încredința "încrederea",pe care îi va favoriza,care-i vor face jocul, va genera și va întreține disensiuni,adversități,pofte.

Pentru început,regele se va adresa lui **GGMironescu**, "om blând,placid și comod [...]**un bunic** care spunea povești și făcea cadouri [...] **Un bonom .**

I se spunea chiar în partid "**Bon ! Bon!**" **Ginerele lui Bragadiru** cu berea , avea **o avere imensă** pe care o consuma nocturn unicul său descendent." (p.189-)

Samson /:iun.'32

▣ **Căderea lorga.**

[31 mai.'32] Consiliu de miniștri la Palat.

lorga iese și declară ziaristilor : **<Regele** mi-a spus ceva,eu i-am răspuns ceva, și **am semnat demisia care mi s-a cerut.>** (p.214)

După ce guvernul a căzut,**lorga și Argetoianu s-au despărțit ,** fiecare pe drumul lui... iar Argetoianu și-a făcut "**Uniunea Agrară**", **partid mult mai mic decât cele 4 prin care trecuse.**

Formula de guvern "de tehnicieni" pentru care **s-au agitat regele însuși,Argetoianu,câțiva reprezentanți ai marii finanțe și industrii, ziarele de dreapta în cap cu "Cuvântul" și "Curentul" se prăbușise."** (p.216)

Favoarea regală se deplasează spre Goga, care sparge P.P.-Averescu vezi fișier PNA-Goga

Samson /:iun. '32

▣ **Aducerea lui Vaida (p.236-237)**

/Jovial și familiar ,regele îl putea lua alături de el în "Fordul de pe munte" [drumul spre dictatură] .După căderea lui lorga,**regele l-a luat pe Vaida.**

Amândoi îl detestau pe Mihalache și nu-l mai suportau pe Maniu.

Prin Vaida, regele putea fărâmița PNT. vezi fișier PNT

Samson / PNT /1932-1933

